

Karel M A K O Ň

MYSTICKÁ KONCENTRACE A PŘÍPRAVA K NÍ

1977

Autor zakazuje jakékoliv úpravy textu včetně gramatických!

Obsah

Název kapitoly	strana
Úvod k přednášce o koncentraci.....	2
Příprava ke koncentraci.....	5
Koncentrace.....	17

Úvod k přednášce o koncentraci

Po tomto úvodu následuje přednáška, která byla zachycena na magnetofonovou pásku, jejíž obsah jsem neměl příležitost si poslechnout, nýbrž jen namluvit. Byl jsem však požádán, abych se tohoto úkolu zhostil. Dobře jsem si vědom toho, že v krátkém pojednání mnoho o modlitbě neřeknu, a proto zvolím jen několik pohledů ve zkratce.

Modlitba se obvykle definuje jako povznesení mysli k Bohu. Na této definici se nedá nic měnit, má-li zůstat výstižnou, jakou je.

Co se rozumí oním povznesením mysli k Bohu, vidíme nejlépe z jediného návodu na slovní a prosebnou modlitbu, z jediného návodu, který nám zanechal po sobě Ježíš Kristus, a to v Otčenáši. Na pozdvižení mysli k Bohu je pamatováno hned od začátku modlitby. Modlíme se: "Otče náš." - Obracíme se k Bohu jako děti

k otci lidským způsobem myšlení. Dá se předpokládat, že děti mají

k rodičům bližší a srdečnější vztah než k cizím lidem. Pochopitelně

k Bohu jako k věčnému Otci měli bychom mít zcela vyhraněný osobní poměr, a ani slovo naší modlitby by nemělo vybočit z tohoto ducha modlitby. Chtěl-li od nás Ježíš, abychom byli jako děti, a řekl-li, že nebudeme-li jako děti, nevejdeme do království Božího, pak při modlitbě musíme zůstat dětmi. Dítě je schopno něčeho, čeho je málokdy schopen dospělý člověk. Dává se vést, aniž ví kam. A Ježíš ukazuje, že této trpnosti je při prosebné modlitbě třeba. Vždyť jakou představu může mít člověk hned o prvních slovech Otčenáše "jenž jsi na nebesích" nebo "buď vůle tvá", kterou vůbec nemůžeme znát? A přesto Ježíš radí, aby prosil o toto dříve než o chléb vezdejší. Není náhodné, že Ježíš staví právě v prosebné modlitbě před nás řád hodnot, který je postaven na principu trpnosti. Ani lidská matka si nepřeje, aby ji dítě prosilo o zbytečné věci. Dítě musí umět trpět matčinu vůli, neboť matka ví více, než ono, co si má přát. Řád hodnot, který před nás staví Otčenáš, představuje bezpečný způsob prosby. A o jiném řádu vůbec nevíme. Tento řád - mohli bychom jej dokonce nazvat moudrou disciplinou - je-li zachováván, vede samovolně k dalšímu stupni a typu modlitby, kterou Ježíš navrhuje.

Tímto vyšším typem modlitby je modlitba rozjímavá, k níž Ježíš nabádá daleko častěji. Předkládá celou řadu podobností,

do jejichž hlubokého smyslu může člověk sestoupit jen rozjímáním. Kdo o nich nerozjímá, nýbrž pouze slyší, podobá se někomu, kdo má uši, ale neslyší. Proto Ježíš pomáhal svým učedníkům ke správnému způsobu rozjímání, aby se naučili poslouchat rozjímáním. Někdy uvádí návod k rozjímání, jako při podobenství o rozsévači, které svým učedníkům vzorově prorozjímá. Jindy např. mluví o konci světa, což je rovněž podobenství, ale podává už jen výsledek, nikoliv cestu rozjímání (viz Matouš, kap. 24, verš 33 a dále), výsledek, který není možno pochopit, nýbrž zažít.

Modlitba rozjímavá, je-li prováděna podle Ježíšova návodu, vede k zážitkům o věčném životě, svými výsledky seznamuje člověka se životem za hranicemi všeho pomíjejícího. Tohoto seznámení je pro nás stejně zapotřebí jako vyslyšení prosby. Nezačneme-li totiž zažívat věčný život, nevstoupíme-li do něho, jen zemřeme jako zvíře nebo rostlina, a to je velká škoda a velká degradace lidského života. Ježíš nabádá i největší hříšníky, jako Samaritánku, ženu pěti mužů, aby si přála věčný život, ono "přijď království Tvé", neboť tato prosba je splnitelná pro každého! Nechopíme-li se této nabídky, promrháme nejcennější příležitost, jakou poskytuje lidský život.

Lidé, kteří nezažili věčný život, ale všímali si, co dělají ti, kteří ho zažívají, všimli si, že tito lidé se soustřeďují. To sice není dojem nesprávný, ale za to je to pouhý pohled zvnějšku na způsob modlitby, kterou dotyční zkušenosti nastupují zcela jinak, než se snahou o soustředění, i když je pravda, že nikdo, kdo nemá jejich zkušenost, se nedokáže tak hluboce soustředit jako oni. Čím vzniká soustředěnost oněch zakoušejících věčný život? Zaujatostí zažívanou zkušeností. Vždyť zakouší-li někdo třeba na nejnižším zkušenostním stupni věčný život propojený s pravdou a láskou, je tímto zážitkem tak poután, že kdyby se snažil vlastní vůlí o totéž, nikdy by nedosáhl oné hloubky soustředění, kterou způsobuje zaujatost. Ovšem pozorovatelé zvnějška vidí vždycky jen následek oné zaujatosti zážitkem, onu soustředěnost, o kterou se potom snaží bez zaujatosti.

U křesťanských mystiků soustředěnost na Boha nebyla nikdy způsobena snahou soustřeďovat se na Boha. Ani by nebyli pochopili, jak je možno se soustředit na něco, co neznáme a nepoznáváme.

Ale oni buď soustavným rozjímáním nebo soustavným plněním vůle Boží, při co nejdokonalejším zapomínání na sebe, nebo, což bylo nejčastější, kombinací všech zmíněných prvků,

začli poznávat napřed kroky a zásahy Boží, naučili se je ctít, být za ně vděční, později začli zakoušet Boží život v sobě, a pochopitelně jako na něco, co je řádově daleko mohutnější než všechno ostatní, co se může na tomto světě zažít, začli se na tento nový život soustřeďovat, ještě lépe řečeno, začli pro něj žít.

Začli pak vstupovat do modlitby, které theologové říkali nazíravá, kontemplativní, a považovali tento stupeň modlitby za nevyzpytatelnou Boží milost, vlitou, zdarma danou. Nikdy sice nešlo o stav zdarma daný, ale tento omyl nikdy neumenšoval míru jejich soustřeďení, jenom způsoboval, že z neznalosti zákonitostí, ze kterých tento stav vzniká, znemožňovalo se mnoha poctivým lidem, aby dospěli do nazíravé modlitby.

My se dopouštíme opačné chyby než středověcí mniši: Oni se snažili žít co nejctnostněji a očekávali, že aspoň někdo z nich bude povýšen Boží milostí, jejímž výsledkem je nazíravá modlitba. Dočkali se toho málokdy a usuzovali z toho, mylně, že schopnost vlitého nazírání je nevyzpytatelná milost Boží. My se snažíme o nazíravou modlitbu, kterou nazýváme snahou po soustřeďení na Boha, dočkáváme se však zřídka kdy nazíravého stupně modlitby, tj. stavu nazírání na Boží život, pravdu a lásku, a to proto, že nám přirozená příprava k tomuto přechodu z nepoznávání do poznávání schází.

Známe-li dnes příčiny vědomého spojení s Bohem a cesty k němu, je to velký pokrok proti středověku. Dokud se však nenajdou lidé, kteří vytrvale a neochvějně budou chtít do tohoto díla vložit celý svůj život a všechny své nejlepší síly, není nejmenšího důvodu k radosti. Taková situace už tu byla v různých dobách a na různých místech, avšak pokud lidská paměť sahá - odhlédneme-li od vzpomínek na zlatý věk - nikdy se nenašlo aspoň tolik lidí, kteří by se obětovali pro tak závažnou věc, aby na svou stranu přetáhli lidstvo, aby se stali obecným vzorem.

Abyste mi dobře rozuměli, nemám nic proti tomu, aby se lidé soustřeďovali, tj. snažili se nějakým konkrétním úkonem, o kterém předpokládají, že vede k vědomému spojení s Bohem, provádět modlitbu, která by měla vést k nazírání, jak se vyjadřují katolíci o vědomém spojení s Bohem.

Dopustil bych se přímo zločinu na soustřeďujících se, kdybych je zrazoval od jejich způsobu modlitby. Vždyť ona je namnoze jediným momentem, kdy se oni snaží jen a jen patřit Bohu, čili je to chvíle nejvzácnější z celého dne.

Víte však dobře, že Ježíš se nespokojoval ani s ctnostným životem bohatého mládence, ani s formálně dokonale plněnými

náboženskými povinnostmi farizeů, ani s poctivou snahou následovat jej, stála-li v cestě jiná povinnost (vizte ono "necht' mrtví pochovávat mrtvé"), než povinnost následovat jej.

Za okolností, které Ježíš velmi zřetelně naznačil, následování Krista je bezpečnou cestou k vědomému spojení s Bohem, tak, jak ji podrobně vypracoval symbolikou Ježíšova života.

Modlitba má důležité místo na této cestě, ale je zprvu vrcholem souboru lidského myšlení a činnosti, později, na vyšších stupních vývoje, je jediným proudem, který prolíná celý život, takže pak Ježíšův požadavek "modlete se neustále" není ničím přehnaným, nýbrž něčím samozřejmým, k čemu se nedá dospět jen vůlí, nýbrž přivoláním pomoci Boží do každé chvíle života, čili nejen občasnou prosbou, nýbrž - chozením s Kristem.

24. 12. 1976

Příprava ke koncentraci

Dnes promluvíme o tzv. blízké a vzdálené přípravě ke koncentraci. Je dobré, když lidský den - nikoliv lidský život - má nějaký vrchol. Ale aby vůbec ten vrchol skutečně vrcholem byl, je třeba celý den na to myslet, že můj život bude nějakým způsobem vrcholit - třeba koncentrací. Jakmile se celý den nepřipravuji na tuto koncentraci, třeba vlivem okolností, ve kterých žiji, přímo se neodříkám té koncentrace. Prostě musím se odříkat - tak potom se ve mně stupňuje touha se soustředit. Kdybych se správně chtěl připravit na koncentraci, tak bych se celý den odříkal soustředěním na Boží věci, odříkal proto, abych byl hladový. To je podle mého názoru nejlepší příprava. Např. Ramakrišna radil - v příkladech,

kteřé uváděl u těch nejlepších světců, že ani nemysleli na Boha přes celý den. Na příklad - oráč, který oral, a dokázal tomu, který ho chtěl následovat v té jeho svatosti, že on, kdyby měl před sebou takový úkol, jako on, třeba orání, že by také nemyslel na boha, kdyby chtěl správně orat. Dal tomu dotyčnému nést číši až po okraj naplněnou vodou nésti ji od sebe ke stromu a pak se ho zeptal, zda při tom nesení myslel na Boha. "Jak jsem mohl, vždyť bych ji rozlil, to by mně bylo ukápló." - Takhle správně jednat ve svém životě, aby moje mravní činnost byla pokud možno bezvadná. To je nejlepší vzdálená příprava. A nedělat to proto, že bych měl zájem, abych se sám sobě líbil, nýbrž z lásky k Bohu. To znamená, vědomě, jako přípravu k tomu, že nějakým způsobem budu ten den vrcholit a nemá to být vrchol nečistoty. Má to být vrchol čistoty. Nuže - budiž můj den čistý. To je první požadavek. Ovšem tato vzdálená příprava by mohla býti ještě přesněji vyjádřena, že bych řekl: Především, čeho se mám vyvarovat - třeba mám-li nějakou mentální činnost, která není ani mravní ani nemravní, opravuji třeba televizory. Je to mentální činnost, technická záležitost. V takové činnosti především musím dbát na to, abych se nezneklidňoval. Musím si zakázat jakýkoliv způsob zneklidňování, neboť neklid mne příliš daleko odnáší od toho posvátného pokoje, se kterým má Kristus v té koncentraci přijít. To je pokoj, to je více než obyčejný klid. A jsem-li nyní v neklidu, v nepokoji, musím si zabránit příliš daleko se vzdalovat od Otcova domu, nebo od Ježíše Krista. Abych se nevzdálil, to neznamená jenom žít mravně, nýbrž žít také poměrně klidně.

Jakmile mi něco zneklidňuje, hned to likvidovat tím způsobem, že se od toho odstoupí, třeba na vteřinu! To znamená, že od toho momentálně odstupuji. Ku příkladu - je to naléhavá věc, že na mě dotírají lidé - řeknu tedy - "Okamžik, já si to musím na chvílku rozmyslet", nebo řeknu, že si musím pro něco odběhnout. Nikam neodbíhám, avšak předstírám, že si musím sehnat tužku nebo nějakou jinou věc - a při tom nedělám nic jiného (nehledám žádnou tužku, a vezmu si ji, abych nelhal), než že se celou dobu vyprazdňuji od tohoto neklidu. Říkám - a to máte právo, žádat o spojení s Bohem. Říkám - "Pane Bože, zbav mne neklidu, který mne od Tebe vzdaluje, neboť já se od Tebe nechci vzdálit, ale tento neklid mne od Tebe vzdaluje."

Víte dobře, že On měl za zlé tento neklid, když jej vytýkal svým apoštolům. "Proč se strachujete, proč jste neklidní? Jste malověrní! - Jsem s vámi!" "Když Ty jsi se mnou, nebudu neklidný! Prosím Tě, buď se mnou. Pokouší se o mne neklid! To je Tvé

volání, abych na Tebe nezapomněl, abych zůstal v klidu." To je také výborná příprava! Avšak vzdálená, sama nedostačující, takže když potom večer po takovémto dnu přistupujete ke koncentraci, tak musíte provést vyšší přípravu.

Vyšší příprava se nenechá dělat nikdy stejným způsobem. Kdybych vám radil jenom takovou, že byste v sobě rozněcovali lásku k Bohu, tak vám to jednou půjde a jindy nepůjde, protože milovat srdcem - to není pokaždé možné. Srdce není tak široké, aby se do něho mohla uložit láska k Bohu. Je tady ještě možno uložit do srdce lásku přes den, na to máte plné právo, a proto se tam láska nevejde. Tam se může vyplnit stavem vděčnosti. "Pane Bože, měl bych Ti být vděčen za tento den, který jsem prožil," atd. A to všechno bych měl uložit do té blízké přípravy. A potom začít nějakou střelnou modlitbou. "Přistupuji k Tobě, vezmi si mne k sobě (já to nedokáži dále), vezmi si můj život, ať patří Tobě alespoň malinkou chvíli, já to dále nedokáži, ačkoliv bych chtěl s Tebou žít stále, vezmi si mě." - Jakmile máte dojem, že máte opravdovou touhu Jemu patřit, tak tu chvíli zastavte povídání v sobě, a hleďte Mu také patřit. Avšak jakmile se to promění v pouhé civění, že nevíte, že Mu již chcete patřit, tak znovu navážete ono spojení. A zase říkejte - "Pomoz mi svou silou, abych Tě mohl patřit a chtěj, abych toužil po Tobě," a tak podobně. Pomáhejte si jakýmkoliv způsobem, to nesmí být naučené, ale samovolné, co z vás momentálně vyplyne. Nebo stačí střelná modlitba - "Ty jsi můj Pán" - nebo - "Tady mne máš, jsem připraven k Tobě přijít," apod. A tak se soustřeďuji, pokud mi to vystačí, jakmile to nevystačí, znovu to navážu. To je klepání. Jakmile to skončím, tak poděkuji a jdu si lehnout s tím, že celý den odevzdám Bohu.

Rád bych k tomu soustředění řekl ještě další věci, protože si myslím, že jedna lekce je asi příliš málo. Když totiž sledujeme biologický vývoj živého tvorstva, tak v podstatě, kdybychom to zjednodušili a pro náš účel to postačí - je to pochopení biologického vývoje. Je to vyvíjející se schopnost soustřeďovat se. Od toho nejmenšího organismu, od buňky, až po člověka - všechno se na něco soustřeďuje.

A bylo by chybné, kdybyste si mysleli, že se člověk neumí soustřeďovat. Kdyby se neuměl soustřeďovat, nemohl by být člověkem. Byl by méněcenným člověkem. Nebyl by nikdy člověkem, který by mohl být zaměstnán, neboť by nebyl k ničemu dobrý. Ani sám k sobě by nebyl dobrý. On se soustřeďovat dovede. Každý z vás se dovede soustřeďovat. Ale proč toto spojení nevede

k věčnému spojení s Věčným životem? Proč nás to jenom opotřebovává? Až nás to nakonec zničí?

Protože toto soustředění má vždycky charakter něčeho dosahovat. To je charakter každého soustředování.

Soustřeďuji se proto, abych něco provedl, abych měl nějaký výkon, abych se ku příkladu najedl, abych někoho něco naučil a podobně. A to je způsob zcela lidský, který ale vede lidské vědomí ke hrobu. Protože cíle, které takové soustředění má, jsou cíle časné. Časnost těchto cílů není třeba dána tím, že se soustředím (třeba!) na nějakou konkrétní práci, která za chvíli bude uvedena v niveč, například tím, že udělám nějaké jídlo - a to se sní. Nedostatek této účelovosti je v tom, že chci touto činností něčeho dosáhnout. Kdežto v tomto oboru, který vám vykládám, to musí být soustředění, kterým se nedosahuje. To vám musím detailně vysvětlit. Protože my zatím ve svém vývoji tohleto neděláme, abychom se soustřeďovali, a abychom nedosahovali. To by byl nesmysl, proto také tímto soustředováním, které musíme dělat, nezískáváme vědomí věčného života.

Protože všechno, co se dá (dosáhnout) dosahovat, je vždycky tím, co pro nás tím dosažením začíná. A všechno, co začíná, také končí. Čili - pak to nemá nic společného s věčným životem. Všechno, co na světě jednou dosáhnete, to všechno budete muset jednou opustit. A to je vlastně provisorium lidského myšlení, provisorium lidského chtění, provisorium lidského soustředění.

Soustředění není chybné, to je správné, avšak ta motivace, to zdůvodnění, ta příčina tohoto soustředění je jenom časná - a - nevede k věčnému životu.

Úplně jinak neutíkám - jen do Věčného života. Aby moje soustředění, totiž, které věnuji těmto věcem, světským nebo duchovním, aby vedlo do duchovního života, musí býti z něho vyloučeno - dosahování!

Právě v těchto "Úlohách", které zde leží na stole, je to vyloženo v první kapitole - "Postavení služebníka". Na tu kapitolu zvlášť upozorňuji, neboť tam je to všechno více, než za tuto krátkou chvíli mohu říci. Co vám nyní řeknu - vám přesto pomůže. Co je soustřeďovat se - bez chtění dosahovat?

Vy totiž, protože to jinak nedovedete, když se soustřeďujete na Boha, tak Jej chcete nějakým způsobem dosáhnout, chcete dosáhnout Věčný život. To vám nemůže mít nikdo za zlé, poněvadž to je lidský způsob konání. To udělá i zvíře, když chce

něčeho dosáhnout, chce se např. najíst, včela chce najít med atd. My v tom pokračujeme jako ty včely a my v tom budujeme organicky, my budujeme na postupu jejich myšlení. (Ony jsou totiž daleko starší než my). My se opíráme o jejich zkušenost, aniž bychom věděli, jak to děláme. To není převtělování - to je věc celistvá, to je věc zkušenosti vnitřní. Zkušenost včely je totiž - do jisté míry - mojí zkušeností.

O tom si nebudeme dnes vyprávět, museli bychom to přednést na zvláštní přednášce. Kdybych já nebyl svým způsobem včelou, nemohl bych být člověkem. Ve mně musí být všechny schopnosti života, všechna zkušenost tvorů, kteří tady byli přede mnou - obsažena, aby to synteticky dalo člověka.

To se dá sice vysvětlit jako převtělování, však to by bylo chabé pochopení věcí. To neodpovídá pravdě. Není třeba se nějak převtělovat. To stačí to jen posbírat, asi tak, jako to dělá včela tím, že sbírá z různých květů med. Tak i my sbíráme zkušenosti z těch vědomí, která tady před námi prošla. Jak se to dělá, je nám vcelku utajené, avšak pro Ježíše Krista tato utajenost nebyla, neboť On řekl: "Cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili." On si byl vědom této souvislosti se všemi tvory, především s lidmi. Když jste např. někomu něco dobrého udělali - říkal - tak jste udělali Jemu. Jak je to možné? Je tedy vidno, že tady taková páska je, tato páska existuje, tato páska je mezi vědomím jakékoliv existence. Jestliže je tato páska pro Krista a pro nás ne, tak je to jen otázka našeho chabého poznávání věcí. Ne, že by to pro nás neexistovalo, protože tato páska mezi celým tvorstvem existuje, jenomže my si ji neuvědomujeme. Musíme si být vědomi toho, že nás to nijak neomlouvá, a že jsme odkázáni na to, abychom šli za tuto hranici - tohoto sbírání medu u těch nižších tvorů - způsobů poznání.

Když totiž žijeme jako zvířata, to znamená, že chceme pouze něco dosahovat, jako ona chtějí dosahovat, nemůžeme skončit jinak, než smrtí, obyčejnou smrtí a ztrátou tohoto vědomí. Ale naučíme-li se nedosahovat a jsme-li přitom činní (to je ta činná aktivita), teprve pak se dostáváme, ale rázem se dostáváme, k vědomému soužití s Bohem, nebo do Věčného života, takže se přesvědčujeme, že jsme věční (říkám, že jsme věční a neříkám, že se stáváme věční), uvědomujeme si, že jsme odjakživa věční. To je důležité si uvědomit, protože když něco chci, něco chci dosáhnout, chci se něčemu naučit, to je také něčeho dosáhnout - tak se zříkám věčnosti. Zříkám se vstupu do věčnosti. Proto jsem říkal - "Blahoslavím tě, Otče, že jsi tyto věci nesvěřil moudrým tohoto světa, nýbrž těm prostáčkům", neboť oni si opravdu

nedělali právo něco dosahovat, protože neměli možnost. Byli ustrkováni a nemohli ničeho dosahovat. A tihle lidé byli na pokraji tohoto slovního poznání, protože věděli, že na tomto světě nic dosáhnout nemohou, ani poznání, ničeho - jako ti ostatní lidé. A proto byli otevřeni pro to nedosahování. Uvedu to na případě Maří Magdaleny. Když Maří Magdalena se všemi svými hříchy ulehla k nohám Ježíšovým

s pláčem, tak mu ani nevyznávala svoje hříchy, ona prostě "praštila" s tím svým minulým životem (to jest tím dřívějším životem), kterým chtěla prostě něco dosahovat (dosáhnout). Třeba - nějakým tím uspokojením či blahobytem nebo postavením ve společnosti, protože - podle vyprávění - byla bohatá. A toto všechno "hodila přes palubu", což znamená, že nechtěla dále dosahovat. Vzdala se tohoto dosavadního života. Řekli byste - ano, ona byla hříšná, ošklivil se jí hřích. To je pravda, ale On chtěl tohoto dosáhnout od každého, nejen od hříšného.

Vezměme si druhý případ onoho bohatého mládence, který měl veliké bohatství a nebyl hříšný. Když se ptal Ježíše - "Co mám dělat, abych poznal život věčný?" (nebo abych se dostal do království nebeského?) - Ježíš mu odpověděl, že musí plnit všechna přikázání. Mládenec řekl - "já plním všechno". A vidíte, ono to nestačilo. Protože i když plnil všechna přikázání, chtěl dosahovat to království Boží. A když plněním chci něčeho dosáhnout, zůstávám na úrovni smrtelného člověka, který nikdy nepřestoupí hranice Věčného života.

Máte-li tedy nějakou koncentraci a děláte ji proto, abyste se spojili s Bohem - nikdy se vám to nepodaří. (Ale já nejsem proti tomu, abyste se koncentrovali!)

Kdyby ten mládenec nebyl žil tím ctnostným životem, nebyl by ani toužil po onom věčném životě. Ale tím, že se trénoval v té ctnosti, tak měl opravdovou touhu po věčném životě - a to bylo na věci dobré.

Také i vy, když se budete soustřeďovat, abyste získali království Boží, získáte v sobě tuto vlastnost touhy. Ta se bude ve vás zvětšovat - ale - dále už to nejde. Ježíš měl pochopitelně radost, že mládenec plní přikázání (je tam přímo řečeno, že z toho měl radost) a řekl tomu mládenci: "A teď všechno, co máš, rozdej chudým!" - A on zesmutněl a odešel.

To znamená, že tam vlastně to dosahování neobstálo, on se musel toho vzdát, toho vlastnění se musel vzdát.

My jsme totiž takového ražení, že chceme, aniž si to uvědomujeme, vlastnit Pána Boha, království Boží chceme pro

sebe, věčný život pro sebe - není divu! Ale Ježíš Kristus radil tomu mládenci - to si můžeme zkonfrontovat s řečí apoštolů - "Když se vzdáš svého bohatství" (ale on se ho nevzdal).....

Jeho učedníci se vzdali svého předešlého života - "tak můžeš mne následovat a já zaměním tu tvoji touhu po vlastnění - hrubší za jemnější, za touhu po království Božím. Musíš se ale smířit s tím, že musíš ode všeho upustit." Protože, kdyby byli oni trvali na tom, že království Boží přijde lineárně k nim, že tam zaujmou nějaká místa - pak by se toho nikdy nedočkali. On je musel z této cesty opustit - oni museli tuto touhu ztratit.

Tady se nedá říci, že po tom toužím, nebo, že to chci nabýt, nýbrž se musí říci, že se od toho odstupuje.

Vrátíme se opět k Maří Magdaleně. Maří Magdalena, když odstoupila od svého života a nic nechtěla, ona si ani netroufla chtít, ona prostě "praštila" se svým životem - k jeho nohám, a tak ten nový život vlastně našla.

Je jeden výrok Ježíše Krista, ve kterém říká Samaritánce, ženě pěti mužů (u studny) - "Kdybys chtěla mít život věčný (vlastně hovoří o vodě, po které se nežízni), tak já bych ti jej dal." To znamená, že je to otázka vůle - chtění.

Kdybyste totiž nechtěli život věčný, tak tady nebudeme sedět, ale vy jej chcete, vy chcete život věčný. Proti tomu není možno nic namítat, ale (mám přece jenom proti tomu něco). Kdybyste si mysleli, že tímto směrem přijdete až ke konci, tak se mýlíte. Je to určitá dobrá fáze, ve které musíte pokračovat, ale nesmíte si dělat naději, že by to stačilo!

I kdybych se uměl nejlépe soustředit, ale s myšlenkou dobýt si tím království Boží - tak je nedobudu. Protože v okamžiku, kdy se dostanu k vrcholu svých možností vůle, bude se se mnou dít toto. - Jestliže je moje touha taková, že se s ní spojím a nic jiného si nepřěji než jen spojení s Bohem, tak Bůh, ve své lásce, mne navštíví tím způsobem, že mne zbaví mého vlastnění chtění. On to udělá za mne, ovšem toto jsem zažil já. Nemohu vám doporučit, abyste na to čekali, protože většina lidí, u kterých jsem poznal, že zažívají totéž - strachy z toho utekla.

Jsou totiž hrozné stavy, kdy je člověku upíráno, aby se dostal do toho, aby získal nebo nabyl to, po čem jedině toužil, aby nabyl život věčný. Je to strašné, když je mu to před jeho zraky bráno - i

s tím dosavadním životem. Několikrát jsem byl svědkem, že jsem nejen nedosahoval život věčný, ale že i tento život mně byl brán.

To odpovídá přesně tomu, co Ježíš Kristus řekl - "Kdo neztratí (chyba) - nenalezne jej." A to jsem si dobře neuvědomil. Co je to ztratit tento život? To je celkový konglomerát, takový veliký balík druhů přání, chtění, touhy po vlastnění. To uchopení něčeho, to ztratit a tím zase zemřít - vnitřně. Všechny svoje tužby, všechno to, co chci na tomto světě dokázat. A to musím momentálně bez ohlednutí provést. Při tom ale, mám-li zemřít vnitřně, jediné přes tu smrt se to dá provést. Tak nesmím - okamžitě nabývat. Tam je mezera, tam je mezera smrti, která je vyjádřena třemi dny, kdy pobýval Ježíš Kristus

v hrobě. Tam je taková mezera, tam je mezera na nižším stupni, mezera menší, nižší, třeba půl hodiny, hodinu, ale mezera tam je. Dokud se neodnaučím nic nechtít v tom rozhodujícím okamžiku soustředění, tak to nevede ke spojovacímu stavu, to znamená odcházím z této koncentrace jenom osvěžen, ale - nic víc!

Chci vás právě přes toto - velice těžké úskalí - převést! Znovu se obracím k jednomu onomu podobenství Ježíše Krista o dvou slepcích (ale zjednoduším to, říkal jsem to už posledně). Slepec křičel a volal a chtěl být uzdraven. Znovu říkám, že takto to musí být. V té koncentraci si musíte upřímně přát celou svou podstatou - s Bohem se spojit. To je pravý předpoklad. Druhý předpoklad - metoda, systém - kterým to děláte - nesmí nijak zastínit vaši touhu. Jakmile ta metoda se stane účelnou, což znamená, snažte se ztratit všechny postranní myšlenky, vymýtit vedlejší odbočující myšlenky. Kontrola zde je správná, tím se však dostáváte úplně na scestí v koncentraci. Tam to dál nevede, to je další věc, kterou musíte vymýtit!

A třetí věc je - umět odstoupit od jakékoli touhy. Potom to nejde. Musím se prostě dostat do toho konce a od toho konce je přímá cesta, bezprostřední cesta k vyprázdnění. Zatím začnu tímto momentem, protože to je moment velice důležitý, který zatím nikdo z mých přátel nepochopil. Byli byste první, kteří by to pochopili. Už jsem se tisícekrát snažil, aby to lidé pochopili (já to také nikdy nepochopil). Mluvím však ze zkušenosti a vím, jak to probíhalo, tak proto vám tu zkušenost mohu popsat.

Ku příkladu: snažil jsem se o písmenkovou koncentraci na jméno Boží a mně to pořád nešlo. Věnoval jsem tomu všechnu svoji vůli a mně to pořád nešlo, bylo to marné. Jestliže si něco záměrně, a ono mně to nejde, nechám toho, odevzdám se Bohu, nechám to na rozhodnutí na vůli Boží - ať rozhodne On. Těmito třemi větami, které tady pronáším - tímto příkladem - jsem zmařil

sílu toho svého předešlého rozhodnutí. Musím dovést věci až do vrcholu
v soustředění se a ne uvažovat - "Já jsem neschopen", nebo "Ono to nejde", nebo "Co ty myšlenky tady dělají", nebo "To asi není správné soustředění".

To všechno, když tam uložím, mezi to, a mezi to odevzdání, tak to odevzdání není tím pravým odevzdáním v tom pravém smyslu. Je to oslabeno o to - sjednocení celé bytosti - v tom soustředění.

Toto soustředění, bylo-li opravdu poctivě děláno, bylo vlastně sjednocení celé mé bytosti - do aktu soustředění. A jestliže k tomu přijde nějaká úvaha - že je to k ničemu - tak to sjednocení bytosti pozbydu. Moje bytost přestane být sjednocena tím mým úsilím. Tam nepatří žádné hodnocení, žádná kontrola, nic. Jakmile udělám všechno klidně, co jsem mohl pro Tebe udělat, zastavím - beze slov zastavím onu činnost. Toto musím natrénovat. Bezeslovně zastavím svoji činnost, odevzdám bezeslovně Bohu. To znamená - zůstat prázdný, to je zlomek jedné vteřiny, ale když to vydržíte, tak je to lepší než 20 let trvající koncentrace. A v tom nepřeháním. Tento moment vystihnout prvně - tento moment vás převede přes propast smrti!

Uvědomte si, že kdybych neměl své vlastní zkušenosti, že bych nemohl takto mluvit. V koncentráku, když mě chtěl ten gestapák zabít, tak jsem musel "hodit přes palubu" i ten strach před smrtí, který jsem měl - pochopitelně. Avšak i tu cestu, kterou jsem před tím dělal, bez přemýšlení, proč je to, to jsem zapřemýšlel před tím - a k ničemu to nevedlo. Já jsem prostě ode všeho odstoupil, odstoupil jsem bezeslovně. To bylo prosté, jednoduché odstoupení.

Na tom nejtěžší je to, že my nejsme tak jednodušší a že ta situace naše není tak naléhavá - nikdo nám rukou nenaznačuje, že by nás zabil, abychom museli od tohoto života odstoupit. Ale byl bych rád, abyste mne pochopili, že toto je podstatná část toho soustředění, která musí mít dvě složky.

1. - dát ze sebe všechno, co do toho dát mohu a
2. - také bezeslovně se odevzdat - třeba na vteřinu.

Když to zase vede k nějakému topornému civění, znovu začít klidně se soustřeďovat. Proč přerušuji soustředění? Protože to nikam nevede a ono by mě to uklidňovalo. Dostaly se tam myšlenky, které tam nepatří. Dostaly se tam myšlenky v prvních dvou vteřinách, tak to soustředění přeruším již za dvě vteřiny - tím

vyprázdněním. Klepám, pořád klepám. Mezi každým klepáním je mezera ticha. Když klepám, tak to není soustavný zvuk. Kristus to krásně vyložil. "Klepejte", to jest to podstatné v tom soustředění. My si to neuvědomujeme, že ve výročí Krista jsou bezvadné návody na soustředění. - "Klepejte!"

My se neumíme soustavně soustřeďovat. Ale umíte-li se v tomto světském životě na cokoli soustřeďovat, tak se umíte soustřeďovat na věci duchovní, ovšem jen na chvílku, strašně krátkou dobu. Je důležité, abyste do toho šli celou svou bytostí, abyste si nemysleli, že je to jenom naše povinnost. Prostě - svou touhou dojít do království Božího. Když to nejde - nehodnotit. To poznáte, když to nejde - odstoupit a znovu zase začít - odstoupit a tak se to zase bude podobat klepání. Klepání se začne prodlužovat, tím se vám ale začne prodlužovat dech. Ale to nemusíte sledovat, o dechu nesmíte nic vědět. Jakákoliv kontrolní myšlenka se zakazuje - to je potom soustředění na dech a to je vlastně dvojí práce a to nevede ke spojení s Bohem. Dech je věc časná, to není věc věčná. Dýchá se jenom tam, kde existuje čas a prostor. Za časem a prostorem se nedýchá. Čili, když se budete soustřeďovat, tak nebudete také dýchat. Ovšem, ne abyste chtěli nedýchat - to přijde všechno samo sebou. Nebude vám špatně, že by vám scházelo ono dýchání, naopak, nebudete potřebovat dýchat, ale když si to potom uvědomíte, že nedýcháte a že jste ztuhlí, tak vám potom bude dodatečně špatně.

To je podstata věci, kterou vám nyní znovu vyložím - na příkladu tohoto jednoho slepce. Když ten slepý tam křičel na tom rohu, že chce být uzdraven - to je právě to, co máte dělat. Vy všichni chcete být uzdraveni ze smrti, ke které jdete. Všichni tam kráčíme, každý svým způsobem, dle svého věku a podle svých možností. A my tam dojdeme, o tom není pochyby. Jestliže chcete být z této nevědomosti - z tohoto zničení uzdraveni, tak máte na to plné právo. Pud sebezáchovy není špatná věc, to je výborná pomůcka. O to se můžete opřít, to je jedno o cokoli. Maří Magdalena se také opírala o špatný život a vyšlo jí to, ale musela s tím umět "praštit".

Když chci nyní promluvit o tom slepci, tak říkám - ten slepec tam křičel, ale když Ježíš Kristus se začal nad ním smilovávat a zeptal se ho: "Proč křičíš?" ačkoliv dobře věděl, proč křičí - ten slepec odpověděl: "Chci vidět!" Co Ježíš Kristus na tom slepci způsobil? Způsobil, že slepec zapomněl na všechno ostatní a zbyla v něm jediná touha - chtěl vidět. K této vůli se celý sjednotil a od tohoto okamžiku nebyl ničím jiným, než člověkem, který chce vidět. Toto musíte ve svém soustředění dokázat! Musíte být

člověkem, který chce žít s Bohem, chce poznat Boha, chce být věčným, který chce Jej milovat.

Ze začátku svých prvních let šel jsem za tím - že jsem Jej chtěl milovat. Neuměl jsem to, ale chtěl jsem Jej milovat. Chtěl jsem Ho milovat především - více, než cokoli jiného. A to mě dovedlo do toho koncentráku. Chtěl jsem Jej milovat, ale nevěděl jsem, že bych měl od této skvělé věci odstoupit. Myslel jsem si, že by to ani nebylo hezké a že to není ani potřebné. Proč také? Protože když něco chci, tak je to jen dosahováním - ale dosahováním se ničeho nedosahuje. To se tam nedojde. Neboť dosahování je pouze začátek něčeho - toto je věčné. Když tam někdy vstoupíte, do tohoto věčného života, tak zjistíte, že kdybyste si stokrát přáli, nedosáhnete, protože je to dosaženo. Protože jste vlastně věčnou bytostí. Vždycky jste byli - nikdy jste nezačali být věční. Takže, když na otázku - kdy jsi začal být věčný (odpoví někdo tehdy a tehdy)..... - můžete si být jisti, že to tázající nezažil. Protože jakmile to zažil, tak si uvědomil, kdy to bylo, ale neuvědomil si, že "je věčný". Zde si člověk uvědomí tuto větu: "Dříve než Abraham byl, já jsem" - "Já jsem" - každý z vás jest. A to je nejlepší důkaz, že jste se spojili s Věčným životem, že jste objevili v sobě věčný život, který nás již nikdy neopustí, který je neustále ve vašem vědomí. Není to stále ta věc paměti, to již je věc přetékaní - přetékaní do věčnosti, které vás již do smrti neopustí - po tomhle zážitku. A to bych právě chtěl, abyste dosáhli, ale tím slovem "dosáhli" - se vyjadřuji špatně, to se vysloviti nedá.

Vrátím se opět k tomu slepci. Ten slepý, když sjednotil ve své vůli chtít vidět, tak to bylo vše, co mohl ze své síly udělat. Pak musel tu přeměnu toho slepého na vidomého přenechat Ježíši Kristu. A to byl moment odevzdání. Vy si musíte přát vidět - to říkám symbolicky - ale musíte také v tom okamžiku, když si to přejete, opravdu celou svou bytostí odevzdat nebo svěřit tu proměnu nesmrtelnému Ježíši Kristu, který je ve vás. Je to lhostejné, zda-li to berete osobně či neosobně.

A jestliže to udělal tento slepec, tak mohl býti uzdraven. Kdyby byl pořád jenom křičel, kdyby pořád jenom toužil "uzdrav, vyléč mne z mé slepoty", pak by ho Ježíš Kristus musel napřed zabít, aby přestal křičet. Jiným způsobem by to bývalo nešlo. Nemůžeme říci, že ten slepý pořád řval. To můžete udělat vy, to je také podobný návod na to soustředění.

Co je to, to klepání, to, bohužel, nikoho a nikomu nenapadlo, když to četli. Mně by to bývalo také nenapadlo. Nemyslete si, že

jsem nějaký genius. Všechno toto jsem dostal proto tam, když jsem odevzdal svůj život v koncentráku. Tam jsem se takový detail dověděl, že toto je podstatou všech obtíží, které člověk má v tomto životě, že se neumí takhle bezprostředně se odevzdat. Ježíš Kristus to ukazuje - od začátku poznání svých učedníků - k sobě. Oni museli zanechat svůj dosavadní život a šli za ním.

Neohlížet se! V té chvíli vyvrcholení soustředění život mu odevzdat. Tak se potom provede zázrak, který si nemůže přivlastňovat. A to je důležité. Nikdo nemůže říci: "Já jsem si to zasloužil." Také já nemohu říci, že jsem si to zasloužil - vůbec ne! Je snad zásluhou toho slepce, že Ježíš Kristus s ním tento zázrak provedl? Ano, říkáte-li: "Víra tvá tě uzdravila", ale která to byla víra? To byla víra, o jejíž moci neměl ten slepec ani zdání, protože to byla víra samovolně působící. Víra hořčičného zrna, která také neví, jak to, že z něho může být sláma. Není třeba!

Řekl bych, že víra všemohoucí je v nás obsažena a může se dostat na povrch teprve tehdy, až když to, co je od nás odvozené, co je z víry naučené, odpadne. To máte konečně rozvedeno v příručce "Cesta víry". Doufám, že si to znovu přečtete, abyste si zopakovali a hlouběji tomu porozuměli. To je velice užitečné, když tomu člověk rozumí. Myslím, že je správné chtít tomu rozumět, protože toto dosahování nevede k samotnému poznání, ale způsobuje klid. Způsobuje to, že ten člověk si přestane myslet: "Já nejsem hoden, já jsem neschopen, jsem nešika," a nebo "to pro mne není." Když si to myslíte, tak je to chyba! Toto hodnocení musí přestat. Nehodnoťte sami sebe! Musíte si přát jenom být uzdraveni

z té své slepoty, nic více. A umět to včas odevzdat Ježíši Kristu. - Není tam obsaženo, a to opakuji ještě z té minulé přednášky: "Klepejte a otevřete si!" Tak to tam není! Nýbrž klepejte a bude vám otevřeno!" Všimněte si, že to není omyl v Písmu. Proto říkám: Tam není nic změněno, to je bezvadně ponecháno tak, jako to hluboké pochopení Ježíše Krista - to hluboké zažití přineslo na tento svět, neboť člověk může klepat, ale nikdy si neotevře. A vy jste chtěli otvírat. To musíte svěřit v pravý čas - když ze sebe dáte, co můžete - Ježíši Kristu, tomu věčnému ve vás. To nejste vy, nemáte zdání, co je ve vás! Až to odhalíte, tak uvidíte, že to nejste vy. Je to, protože nesmrtelnost není rozdělena: Ježíšova nesmrtelnost a ta je tatáž, která je ve vás. To je úplně totéž, neboť On řekl: "Vy jste bohové." A to pro nás platí věčně.

Tak myslím, že jsem to vysvětlil, avšak nevím, zda jste mne pochopili. Můžete si to pak přečíst kolikrát chcete, to záleží na vás. Byl bych jenom rád, abyste si nezoufali, abyste se

nepřeceňovali. Přeceňování v tom smyslu, že si říkáte: "Já mám na tom vinu." To je přeceňování, že mi to nejde - nemáte vinu. Vám to nejde proto, že to děláte tak, jak se dělají všechny ostatní věci na tomto světě. Chcete dosahovat, jenom dosahovat. Platí však: Dosahováním to nejde! Ale bez toho, že bych nechtěl dosahovat - to také nejde. Já musím chtít dosáhnout. Vidíte a chápete, že obojí je správné. Já musím chtít dosahovat, a přece musím umět, jako ten slepý, od toho odstoupit.

Znovu a znovu, a ne natrvalo - znovu a znovu se pustit do toho chtění. Když Ježíš nepřicházel a slepec pořád křičel, tak to bylo zaviněno tím, že On stále nepřicházel. Dokonce toho slepého lidé okřikovali: "Co tady křičíš, On má jinou práci, On nemá jen Tebe na tomto světě. On je tam s tím zástupem a bude si tě ještě všímat, ty přece nejsi hoden." A podobně.

Tyto hlasy, které tam existovaly, to jsou hlasy vašeho vlastního hodnocení - rozumíte? To je vlastně to, co my chybně říkáme "Nejsem hoden". Ale to je v pořádku, protože nikdo není hoden. Nikdo! Nikdo!

Proto On ukazoval na Maří Magdaleně a na jiných, že jsou nehodni, ale že se tam dostali stejně jako ti, kteří byli hodni. Jan se dostal stejně tam, jako sv. Petr a jako Maří Magdalena - na stejnou úroveň!

Koncentrace

Výklad se bude týkat jen mystické koncentrace, nikoliv koncentrace vůbec. Mezi oběma druhy soustředění je veliký rozdíl jak v prostředcích, tak v cílech.

Mystická koncentrace má za účel vědomé spojení s Bohem, kdežto všechny druhy soustředění mají jiný smysl než spojovací, míří zcela jinam. Jakmile se někdo chopí nějakého návodu na mystickou koncentraci a pak provádí jen co mu bylo návodem napovězeno, může se lehce stát, že sklouzne z mystické koncentrace do pouhé koncentrace. Pak se nesmí divit, že jeho koncentrace nemá spojovací účinek.

Má-li být mystická koncentrace účinná, tj. má-li vést k vědomému spojení lidského vědomí s vědomím Božím - které se může projevat např. zážitkem o životě, který nezačal, zážitkem o vlastní nesmrtelnosti - musí být řádně připravena. Návod, který opomíjí tuto přípravu, není správným návodem, i když podrobně

popisuje, jak si při koncentraci počínat. Takové rady jsou málo platné, vědomé spojení s Bohem se nedostaví. Vysvětleme si proč.

Je přece nápadné, že Ježíš Kristus uvádí, jak se máme modlit tím, že v Otčenáši stanoví řád hodnot, a ne tím, jak se máme soustřeďovat. Není těžké domyslet si, proč si tak počíná. Dalo by se říci, že kdyby byl podal jakýkoliv návod na mystické soustředění, nebyl by mohl zabránit tomu, aby si lidé z něho vzali jen technickou stránku. A on dobře věděl, že žádnou technickou stránkou člověk nezduchovní. Technicky správně prováděná modlitba ještě vůbec není tou modlitbou, kterou on požadoval - v Duchu a v pravdě. Nemíním však takhle lehce vyklouznout ze svého úkolu, který jsem si předsevzal. Ježíš uvádí všechny podmínky, které je nutno splnit, aby člověk vešel do království Božího. Ani jednu nevynechává. Při mystické koncentraci nejde o nic méně než o tento vstup do království Božího, a jde-li při ní někomu o něco jiného, pak neprovádí mystickou koncentraci.

Je poměrně snadné vyčíst z Ježíšových pouček, co mínil těmi podmínkami vstupu. Těžší je umět z jeho prohlášení vyčíst, co rozumět tím vstupem. Naštěstí celým svým životem mířil sám do království Božího a mohl proto do všech podrobností jeho dějem ukázat, co se tímto vstupem míní, jaké má fáze a jaké následky. Tuto stránku výkladu musím vynechat, protože jsem ji rozvedl jinde na mnoha tisících stránkách a považuji každou zkratku za znevažující snahu. V Ježíšově životě není nic méně závažného, co by se dalo opomenout. Musím tedy tento výklad postavit jen na výročí Ježíšových. Pak se o vstupu do království Božího dovídáme z líčení posledního soudu. Kdo vstoupí do Božího království pomocí mystické koncentrace, zažívá přesně to, co Ježíš líčí při posledním soudu. Není souzen za to, zda se dobře nebo špatně soustřeďoval, nýbrž za to, co dělal v celém svém životě. Tím, že se soustřeďoval, způsobil jen to, že si přál dostavit se k poslednímu soudu, a jeho přání bylo vyhověno, jestliže se dobře soustředil.

Už z tohoto úvodu vidíte, že správnou mystickou koncentrací člověk na sebe uvaluje soud, a nikoliv jen všelijaký, nýbrž jak se symbolicky vyjadřuje Ježíš - poslední. Co to znamená? Že jím se má rozloučit s životem ve světě párů dvojic, ve světě dobra i zla, a má se ocitnout ve světě dobra, přičemž dobrou nesmíme rozumět jen jako stavu bez hříchu nebo konec potřeby výchovy zlem, nýbrž jako trvalému zažívání dobra, jímž,

jak víme z úst Ježíše Krista, není nic jiného a nikdo jiný než Otec v nebesích, tj. zažívání stavu vědomého spojení s těmito nebesy.

Něco málo bylo třeba předeslat vlastnímu výkladu o přípravě na mystickou koncentraci, protože nemá-li člověk vůbec žádnou představu o tom, že touto koncentrací se vědomě odebírá do jiného, širšího světa, jehož tento náš známý svět je jen malou odnoží, díví se účinkům svého soustředění. A kdyby docházelo jen k údivu, nic by se nestalo. Ale ono přitom dochází k úděsu tak strašnému, že člověk se snaží z nového stavu uniknout, místo aby mu dal volný průběh. Proto Ježíš líčí hrozné události před koncem světa. Až je budete zažívat, poznáte, že mluvil sice tak symbolicky, že nikdo, kdo konec světa nezažil, nemůže jim rozumět, ale každý, kdo zažil aspoň předchuť těch konců, řekne, že co líčí Ježíš, je doslovně pravda, i když ve smyslu vnitřních stavů. A vy víte, že duševní utrpení je vždycky horší než fyzické. Ježíš označuje fyzickým utrpením utrpení duševní a proto dramatickost jeho líčení není ani zdaleka tak zahrocená, jako dramatizace probíhající v duševních stavech.

Kdo se na tento konec vědomě a záměrně nepřipravuje celým svým životem, ten se připravuje na jiný konec, a tím je fyzická smrt, spojená se ztrátou vědomí. O tomto konci by se dalo říci starozákonně: "Byls shledán příliš lehkým, a proto jsi byl zavržen." Není jiného výběru. Buď kráčet širokou cestou k zatracení, nebo úzkou cestou ke spáse.

Nedovedu si představit, že by mohl existovat člověk, který by se vědomě či nevědomě nebyl připravoval ke vstupu do věčného života, a přece do něho vstoupil, tj. zažil spásu, jak se říká náboženským způsobem, aniž se tomu rozumí, co si pod tím vlastně představit.

O nevědomé přípravě by se dala napsat velmi poučná kapitola, ale vynechám ji, protože chci podat návrh na vědomou přípravu. Přece však i nevědomou přípravu, prováděnou běžným lidským životem, musím aspoň definovat. Lidský život, ať je prožit jakkoliv a s jakýmkoliv cílem, je vždycky začátkem přípravy na věčný život, a není jiného začátku. Proto si musíme umět vážit i toho Bohu nejvzdálenějšího lidského života jako toho nejcennějšího, co máme k dispozici. Ale v tomto běžném lidském životě může také dojít, a dost často dochází k takovým okolnostem, při nichž se musí člověk osvědčit v sebezáporu, který vždycky představuje velmi pokročilou fázi ke vstupu do věčného života. Kdyby tento sebezápor překročil určitou míru, kdyby se stal totálním sebezáporem, nastal by přechod do věčnosti (do věčného

života) s příznaky konce světa, a to i v případě, že by člověk vůbec nevěřil na Boha a že by vůbec nemířil do věčného života.

A jsme u hlavní podmínky vědomé cesty do věčného života, u sebezáporu. Ježíš řekl: "Chceš-li za mnou přijít, zapři sama sebe." Správně prováděná a chápaná koncentrace by se dala nazvat záměrně navozovanou nejvyšší mírou sebezáporu. Je však velmi nepravděpodobné, že by mohl někdo obejít nižší přípravné formy sebezáporu a hned uskutečnit sebezápor nejvyššího druhu, mystickou koncentraci. Je dokonce velmi nepravděpodobné, že by někdo mohl pochopiti, co je to mystická koncentrace, neosvědčil-li se před tím v běžném, pravidelně prováděném sebezáporu nižšího druhu, a sebezáporu tak pravidelném, jak pravidelná má být koncentrace na Boha. Přesvědčíme se, že zná nějaké návody na koncentraci na Boha, ale že se o ni jen poctivě snaží, že ji však nikdy nedosahuje. Možná, že do konce života. Pravděpodobně nikoliv.

Aby nedošlo k těmto koncům, je třeba preventivně zakročit. Uvědoměme si napřed tato dvě fakta:

1) Správná mystická koncentrace je vrcholným sebezáporem, kterého nikdo nemůže dosáhnout, kdo se neosvědčil napřed v malém sebezáporu, jak by se vyjádřil Ježíš (Ježíšova slova "Budte opravdoví, spravedliví i v maličkostech. Kdo se neosvědčí v malém, neosvědčí se ani ve velkém.")

2) Běžný lidský život vypadá tak, že se v něm záměrně vyhýbáme sebezáporu. Není třeba vyhledávat sebezápor nebo se dokonce týrat. Každý z nás však ví, v čem by se měl odříkat, a v čem by to bylo správné. A jsou to třeba jen maličkosti, a on se ani v nich neodříká. Pak nemá nejmenší naději zkoncentrovat se spojovacím účinkem.

Zhruba se dá říci, že jsou dva způsoby správné přípravy na mystickou koncentraci. Říkám "zhruba", protože je mnoho okrajových, dvou přímo závislých způsobů přípravy, stejně dobrých, jako tyto dva vyjmenované, ale o všech se dá říci, že stojí mezi těmito dvěma krajními, o kterých bude řeč.

Na jiném místě v SJ, jsem se pokusil vysvětliti, proč jsou tyto způsoby správné. Tento výklad zde také nebudu opakovat.

První způsob je založen na principu hospodaření s hřivnami, které nejsou naše, nýbrž které nám byly propůjčeny,

abychom
s nimi hospodařili pro Hospodáře.

Druhý způsob je založen na principu lásky k bližnímu, která později sama přeroste v lásku k Bohu.

Rozeberme si napřed první způsob.

Při obou způsobech je třeba si zachovat nejvyšší míru schopnosti rozumového rozlišování dobrého od zlého podle křesťanských měřítek, abychom nikdy svou trpností nepodporovali zlo. Avšak zvláště při prvním způsobu bychom mohli být na rozpacích, jak si máme či nemáme počínat, co opomíjet a do čeho se zapojit, kdybychom si nezachovali toto rozumné měřítko, o němž byla řeč, a to tak dlouho, dokud nebude nahrazeno jinými měřítky, které budou samočinně vyplývat z větší míry poznání.

Zachováme-li tento předpoklad klidného, nikoliv emotivního rozlišování dobra od zla, pak všechno, co není zlé, bereme z rukou Božích. Všim zde rozumím nejen všechny povinnosti, které nám ukládá naše povolání, vztah k rodině, okolí živému i neživému, nýbrž i všechna předsevzetí, která činíme, všechny vnitřní vztahy k lidem, ke způsobu jejich myšlení a jednání. Někde se však musí začít a začátky musí být přesně tak skromné, jak jsme schopni je uskutečnit. Zachovávejme vždy přiměřenost. Také síly

k uskutečnění svých nejkrásnějších předsevzetí máme od Boha, a budme rádi, že jich zpočátku nemáme mnoho. Představují pak málo hřiven, se kterými můžeme hospodařit. Menší počet hřiven nám pak bude dělat menší starosti, než velké svěřené poklady.

Narazili jsme na první důležitý bod našeho výkladu. Hřivnami nám od Boha svěřenými, nejsou jen vztahy vůči zevnímu světu, ať ve formě povinností nebo osobních vztahů k okolí, nýbrž i použitelné síly a vlastnosti, které máme k dispozici. Zde je třeba si rozumně počínat, abychom tyto síly, které zatím považujeme za své, nepřecenili. Když je jich málo, tak je jich málo. Buď za to Bůh pochválen. Ale naučme se, když už jednou se ocitneme ve službách Božích, brát si od něho více síly, abychom dokonaleji mohli plnit to, co tato služba vyžaduje.

A jsme u druhého důležitého bodu výkladu. Při tomto způsobu přípravy na koncentraci jsme ve službách Božích, nikoliv ve službách těch, kteří nám práci a zaměstnání všeho druhu přidělují, kteří nás o něco žádají nebo něco nám zakazují. Vždycky jsme ve službách Božích, ale nikdo se to nesmí dozvědět. Ne snad proto, že bychom se za tento svůj poměr k Bohu měli stydět, nýbrž abychom předešli jak zbytečné

ohleduplnosti ze strany okolí, tak i vypočítavosti, se kterou by možná naše okolí z vás začalo těžit. Příprava musí být prováděna ve skrytu, právě tak jako samotná koncentrace, neboť počátky každé cesty k Bohu jsou založeny na upevnění osobních pout jedince k Bohu. Musí tomu tak být, protože jedinec se zatím cítí být oddělenou bytostí nejen od svého okolí, ode všech, i nejbližších lidí, nýbrž i od Boha. Situace se později změní. Situace se bude měnit tou měrou, jak se dotyčný jedinec přestane cítit oddělenou bytostí.

Promluvme si však podrobněji o tom, co se rozumí tím: být ve službách Božích. Přestože se musím nějak srozumitelně vyjádřit o tom, co znamená být ve službách Božích, varuji každého z vás, aby si myslel, že když bude prohlašovat, že v těch službách je, že už

v nich opravdu bude. Lidé nejraději znají na všechno nějaké formulky, které by pak nejraději používali jako zaklínacích formulek. Kdyby si někdo tisíckrát říkal, že je ve službách Božích, a jen to prohlašoval, a neřídil by se podle toho, obelhával by sám sebe. Většina lidí jen něco vnitřně prohlašuje, někdy dokonce hlasitě, ale neřídí se podle toho. Takové počínání je podobno neplnění slibu. Slíbit je možno, ba dokonce doporučitelné, slib je možno si čas od času opakovat, ale jakékoliv prohlášení není ještě plněním. Necht' vás tedy nemýlí, že teď, z důvodu výkladu, musím něco prohlašovat.

Zatím než jsme začli s touto přípravou na koncentraci, tedy na vstup do věčného života, jímž koncentrace má být, situace vypadá tak, že máme povinnosti, které plníme ve svém zaměstnání podle náplně své práce a podle konkrétních příkazů těch, kteří nám práci přidělují, další povinnosti vyplývají z našeho postavení v rodině a ve společnosti, a konečně si ukládáme sami vlastní vůlí něco, co chceme splnit pro sebe. Mohlo by se tedy říci, že sloužíme mnoha pánům, z nichž ten nám nejbližší, kterého bychom nejraději poslouchali, je naše vlastní vůle. Toto by se nábožensky dalo vyjádřit jako služba mnoha bohům, někdy dokonce otročení mnoha bohům. S tím je třeba skoncovat. Až jednou budeme uměti s pomocí Boží dobře sloužit Bohu jedinému, pak už nám nebude nikdo jiný přikazovat, než Bůh, nebudeme mít jiných starostí, než jedinou, jak mu lépe sloužit. Toto sjednocení lidských sil do jediného proudu se pak promění v ten druh modlitby, o kterém Ježíš řekl, že je možno se jí modlit neustále. Taková modlitba ovšem nebude vyžadovat slov neb slovních formulací, nýbrž jen odevzdanosti ve službě. Než však se naučíme oddaně sloužit, musíme se spokojit se skromnějšími začátky.

Ve službě Bohu nemůžeme být nikdy vědomě, než v bdělém stavu. Zatím co třeba zaměstnání někde v továrně denně začíná a končí osmi hodinami práce, zaměstnání u Boha se dělí na dvě části a nekončí dříve, než jdeme spát. Dvěma částmi zaměstnání u Boha rozumím přesně tak, jak se vyjádřil Ježíš ve svém podobenství o postavení služebníka, který je zaměstnán jednak na poli, kde seje, obdělává pole a pase dobytek, jednak v domě hospodáře, kde se napřed postará o to, aby se najedl a napil hospodář, a teprve potom, až bude k tomu vybidnut hospodářem, sám se nají, napije a jde spát.

Přes den jsme zaměstnání na poli Božím. Tam se nenecháme rušit myšlenkou, co dělá Hospodář ve svém domě. Jsme přece na jeho poli a jsme s ním ve styku jen nepřímě, že konáme všechno, co nám přikázal. Mnohem důležitější je vědět, že ostatní lidé nevědí, co činí, ať nám nebo sobě mezi sebou činí cokoli. Např.: nikdo

z našeho okolí neví, ba oni netuší a není třeba, aby tušili, že my jsme ve službách Božích a ne jejich, že my, plníme, co oni nám přikazují, plníme, co nám přikazuje Bůh. Jak tomu rozumět? Berte své povinnosti jen z rukou Božích, přestože prostředníky jsou lidé a okolnosti, v nichž se ocitáte. Čiňte jen dvě výjimky, které vyplývají

z toho, že také onu dříve zmíněnou schopnost rozlišování máte od Boha, a ona má přednost přede vším, co vám lidé nařizují. Tyto výjimky jsou:

Nekonejte nikdy zlo -

a poslouchajte hnutí své vlastní vůle po úvaze,

zda jsou dobré a zda nejsou v rozporu s vaší službou Bohu.

Jak si nepředstírat, že nám poroučí Bůh, když jsme svědky toho, že nám přikazují lidé, že jsme se sami dostali do postavení, ve kterém jsme svým přičiněním atd. Není to sebeobelhávání, vmýšlíme-li se do situací, že nám je předkládá Bůh?

Bylo by to sebeobelhávání, nemohla by na takovém základě vzniknout opravdová snaha žít pravdivěji a spravedlivěji. Nemohu předpokládat, že mi prostě uvěříte, že ve skutečnosti je to Bůh, který všechno řídí a bez jehož vůle se nic neděje, a že dále uvěříte, že je tu nějaká moc zla, která působí v opozici k Bohu, a že vůle Boží dopouští, aby tato zlá moc zde na světě působila tak, abychom byli tříbeni, čili, že ani ona se nemůže vymknout z moci Boží. Nezbyvá mi nic jiného, než svůj výklad dovést tak daleko, abyste nepotřebovali věřit, nýbrž abyste rozumově uznali, že když si budete přát, bude vám rozkazovat jedině Bůh. Jak je tomu u

ostatních lidí, kteří si nepřejí býti vedeni Bohem a k Bohu se vrátit, toho si v tomto výkladu nebudu příliš vsímat, abych výklad příliš nezatěžoval. Upozorňuji vás však na jeden důležitý moment. - Všechno, co vám řeknu o vedení Bohem, ne co tomuto vysvětlování předešlu, bude se vás týkat jen tehdy a jen potud, pokud si budete nejen přát, abyste měli jednoho příkazovatele, a abyste se mohli do jeho domu vrátit, nýbrž pokud a zdali aspoň ze všech svých sil, třeba nedokonale, budete plnit, co vám Bůh přikáže.

Nenechte se mýlit stavem dnešní vědy. Má charakter popisný, pokud něco předvídá, a ona se snaží předvídat tím, že poznává různé fyzikální, chemické, matematické a jiné zákonitosti a vyvozuje z nich určité důsledky (např. astronomové vědí dopředu, kdy bude zatmění slunce, chemik ví dopředu, jak dopadne sloučení dvou látek v určitém poměru atd.), je toto její předvídání nedílnou součástí její rozborové a syntetizující činnosti, ale není ničím víc. Pohybuje se pořád v začarovaném kruhu. Člověk svými poznávacími schopnostmi něco zjišťuje v časoprostorovém světě, ve kterém fyzicky žije, řídí se podle potřeby těmito poznatky, aby zdokonalil své soužití s prostředím, ve kterém žije, řídí se podle potřeby těmito poznatky, aby zdokonalil své soužití s prostředím, a tak jde o soustavný koloběh sdělení mezi ním a prostředím. Zdali je toto prostředí a člověk sám ještě závislý na něčem jiném, než na sobě a na prostředí, ve kterém žije, to věda neřeší, protože to nedokáže řešit prostředky, které má k dispozici nebo ještě lépe řečeno, o kterých má názor, už velmi dlouho zakořeněný, že prostředky, které se jí nabízejí k dalšímu výzkumu, jsou na jedné straně omezeny kapacitou lidského mozku a odolností lidského organismu vůči zkoumanému, a na druhé straně pokrokem v technice, která vědě slouží. Zvýší-li se možnosti a vymoženosti techniky, znásobí se i možnosti vědeckého pokroku bez ohledu na to, že kapacitu lidského mozku nelze uměle zvětšit. Jako příklad zde může být uvedeno, že zvýšením rychlosti a zlepšením přístrojů na družicích, může člověk provádět výzkum na vedlejších planetách, který by možná nepřežil, kdyby jej prováděl osobně. Zbavte se víry nebo předsudku, že prostředky, o kterých zatím člověk ví, že je má k dispozici ve svém organismu, tj. především smysly a rozum, jsou těmi nejvyššími a jedinými, které má. Přestaňte věřit tomu, že stav bdělosti, pozorné lidské bdělosti, je tím nejvyšším stavem, za nímž už nejsou další vyšší stavy vědomí, které např. evropští mystikové popisovali jako rozšiřování mysli (dilatatio mentis). Vědec nám řekne, že jsou to vnitřní zkušenosti lidí, a i kdyby jich bylo sebevíc, a kdyby se všechny mezi sebou shodovaly, jako se shodují,

nemají objektivní charakter, ke kterému jedinému by věda mohla přihlédnout. Tato přísnost vědy, toto nekompromisně zastávané stanovisko objektivity, aspoň v určitém rámci, např. při společenských zákonitostech, soustavně zachraňuje vědu před úpadkem a před pavědou, ale na druhé straně ji příliš svazuje křídla, takže ona může jen velmi pomalu kráčet kupředu, nikdy nemůže vzlétnout. Budu-li nyní tvrdit, že lidské smysly a rozum a z nich pocházející věda a technika nejsou těmi nejvyššími prostředky poznání, a že by měla mít především naše věda odvahu si to přiznat, pokrčí vědci rameny a řeknou mi, že bych to musel dokázat. Nuže povedu tento důkaz dvojím směrem, a to jen proto a do té míry, abyste se nemuseli obelhávat, až budete brát z rukou Božích, co k vám bude přistupovat.

První důkaz pochází ze samovolnosti vývoje, jehož jsme kolem sebe svědky. Všechno, kam až naše poznávací schopnost řízená rozumem sahá, je v pohybu a vyvíjí se pozitivním nebo negativním způsobem, tj. buď se rozvíjí nebo upadá. Objevuje-li se např. na naší planetě člověk, je výrazem dlouhodobého předešlého vývoje. A to platí o všem, co tu je. Vedle pohybu mechanického jsme svědky pohybu vnitřního, který není mechanické povahy, např. rozvoj lidského myšlení. Všude je pohyb, i tam, kde vládne klid, který je vždy jen klidem relativním. Co nás opravňuje k tomu, abychom se domnívali, že člověk je konečným vrcholem vývoje? Nic. My však dobře víme, že vzhledem k pomalosti samovolného vývoje ke stále vyšším projevům života na naší planetě, nikdo z nás se nedočká vyššího článku projevu života, než je člověk. Našlo by se však jiné východisko než čekat. Mohlo by se jinak využít prostředků, myslím duševních prostředků, které má člověk k dispozici. Snad by se potom došlo k vyššímu stupni poznání.

Co tady navrhuji, je zcela jiné použití duševních prostředků, než na jaké jsme zvyklí. Napovídá nám něco o tomto novém způsobu použití duševních prostředků princip samovolného vývoje. Na nic, co se např. samovolně vyvinulo během miliard let v naší sluneční soustavě, neměl člověk nejmenší vliv, ani nemohl mít, protože neexistoval, a přece se to vyvinulo tak, že bychom jen těžko mohli předpokládat, že šlo o náhodný vývoj. Díváme-li se např. na různé vývojové procesy probíhající v přírodě, jsme svědky toho, že hmota - a všimněme si jen živé hmoty - klade větší či menší odpor samovolně působící síle, která způsobuje vývoj. I lidský mozek klade určitý odpor, chceme-li od něj, aby myslel a přijímal nové myšlenky. Napadá nám, že on asi nečiní výjimku mezi veškerou živou hmotou, a že i on klade odpor oné

samovolně působící vývojové síle, která, jak se zdá, je svým způsobem všudypřítomná. Funguje jako síto, přes které prochází jen tak nepatrná míra samovolně působící vývojové síly, že celý organizmus je držen v rovnováze pomocí stejné protisíly odporu. V takovém rozvážném stavu existuje celý vesmír vlivem dvou proti sobě působících sil, náboženství by řeklo vlivem rovnováhy mezi dobrem a zlem, věda by mohla říci, že vlivem působení párů dvojic. Co vám navrhuji, je zvláštní způsob porušení rovnováhy výběrem, který má člověk k dispozici, a kterého dosud nepoužil. Rozum nás přesvědčuje o tom, že prostředí, ve kterém žijeme nám klade podmínky života, neboť dobře víme, když je nedodržíme, má to pro nás neblahé následky. Také lidé, kteří jsou součástí našeho životního prostředí, nám přikazují, jenže uvědoměle, nikoliv samovolně, jako to činí třeba vlastnosti našeho organismu (že se nám chce jíst, pít, spát atd.) nebo přírodní zákonitosti (střídání ročních období, dne a noci atd.). Je nám jasné, že střídání dnů a nocí můžeme porušit jen rozsvícením světla a není to činnost škodlivá. Příkazy lidí můžeme narušit tím, že jich nejsme poslušni. To může být činnost velmi škodlivá, jak pro jednotlivce, tak i pro celek.

Protože člověk je ve své činnosti závislý vždycky na samovolně působící síle a bez ní by nemohl ani poroučet, ani být poslušen, a protože ona působí velmi inteligentně, víc než rozumně, s výhledem na miliardy let, stálo by za to, řízeným způsobem vynechávat tam, kde je to účelné, lidský rozum a úsudek a přejímat tuto sílu **přímo** všude tam, kde se nám projevuje zřetelným způsobem. Člověk sám je představitelem sáhodlouhého výběru a je schopen daleko většího výběru než kterýkoliv živočich. Tuto svou výběrovou schopnost ještě nedocenil, ani ji nevyužil. Nejmocnějším prostředkem této výběrové schopnosti člověka je jeho vůle, vhodně navazující na rozumové poznání. Ježíš řekl Samaritance u studny, že kdyby chtěla, mohla by mít život věčný. Vyjádřil se ovšem způsobem, kterému ona rozuměla, o vodě, po které se nežízní, což bylo asi pro ni srozumitelnější, než termín věčný život. Ježíš tím naznačil, že lidská vůle má obrovskou moc. Chtěl bych vám teď aspoň trochu zpřístupnit představu o tom, jak se mnohem lépe a dokonaleji užívá lidská vůle, když příkazy, které dostáváme od lidí, bereme z rukou Božích. Vidíme-li koně, jak táhne těžký vůz, podivujeme se, jak ochotně se namáhá pro člověka. Kdyby od něho tu práci člověk nechtěl, nikdy by se ani jeho tažná síla tolik neprojevila. Vůle koně je násobena vůlí člověka, který mu nařizuje, aby táhl těžký vůz, a výsledkem je větší výkon koně, i když přitom člověk koni nikterak nepomáhá táhnout. Kůň koni nikdy nevnukne

tak velkou sílu a tak velké vypětí vůle. Člověk, který je na vyšší mentální úrovni než kůň, má však tu moc. Podobně je tomu se samovolně působící vývojovou silou, o níž se dá říci symbolicky, že je silou, kterou působí Bůh. Tato síla nepůsobí jen proto intenzivně, protože působí přes živé organizmy, přes přírodu, přes časoprostor. Nejsme jejími svědky, protože ji bereme přes lidi a přes prostředí, ve kterém žijeme. Pro nás je v tomto výkladu nejdůležitější, že tím prostředím, kterým tato síla prochází, je také rozum a tedy mozek. Rozum nám správně napovídá, že to a to nám přikazuje ten a ten, nebo ten a ten obsah naší práce, ta a ta povinnost z něho vyplývající. Když se napřed poradíme s rozumem, zda to, co na nás někdo chce je rozumné a dobré, nebo alespoň neutrální, ani dobré ani zlé, pak bychom měli rozum ponechat stranou, neradit se s ním dále, nýbrž na malý okamžik už mravně ohodnocený požadavek provádět tak, jako by se k nám nedostal prostřednictvím člověka a jeho zařízení, nýbrž jako by nám byl jen představitelem oné síly, která je za ním, a kterou jsme si nazvali vývojovou, samovolně působící silou. Věřící člověk v tomto momentu přijímá úkol od Boha, v jehož ruce je síla, o níž byla řeč.

Tímto vynecháním lidského mezičlánku jeho vůle je schopna přitáhnout přímo samovolně působící vývojovou sílu bez omezení, které je způsobeno průchodem lidskou složkou. Jednodušeji snad by se dalo říci, že lidé, kteří člověku něco přikazují, jsou v očích věřícího člověka jen nástroje v rukou božích, nástroje, které nevědí, co činí. Tento postup umožňuje člověku stále dokonaleji si

z počínání lidí vybírat vůli Boží, takže po určité zkušenosti člověk poznává, co smí a co nesmí dělat, a nejen to, bezeslovně silně ovlivňuje kvalitu všech lidí, se kterými se setkává.

Mám za to, že po tomto rozboru ještě dostačujícím způsobem nerozumíte, co vám chci říci a poradit, proto jsem volil ještě druhý způsob výkladu. Těžko vás totiž asi přimějí k jednání obdobnému jednání táhnoucího koně, který se spoléhá, že mu přikazující člověk přikazuje správně a že tento příkaz musí přijmout bez odporu. Co je pro koně člověk, měla by být pro člověka ona síla, která stojí za každou vůlí kteréhokoliv člověka, a kterou jsme si nazvali samovolně působící silou Boží. Jistě však víte, co od vás chci. - Abyste sloužili této síle a nedali se zmást tím, že vám nařizuje člověk, používá ji, nýbrž houževnatě se jí drželi, asi tak, jako když kůň táhne své břemeno.

Druhý důkaz pochází z principu transformační schopnosti lidského organismu. Jsme svědky toho, že všichni živí tvorové,

buňkou počínaje, transformují neživou hmotu, případně živou hmotu na svou živou hmotu. Býložravec trávu, kterou žere, převádí na maso a kosti, ze kterých je složen. Dokonce rostlina přetváří nerostné látky na svůj živý organizmus a "dává" jim podobu, v jaké se před touto transformací nevyskytovaly. Ukažme si pomocí nějakého podobenství, jakým způsobem se to děje. Budu mluvit jen o člověku, abych výklad zkrátil.

Člověk je podoben radiopřijímači, který je zapnut do elektrické sítě a kromě toho má anténu, pomocí níž zachycuje jinak neslyšitelné vlny z éteru. Podobně je člověk spojen se zevním světem svými smysly a smyslové vjemy zpracujícím rozumem - tuto funkci v našem obrazu zastupuje anténa (smysly) a zařízení radiopřijímače (rozum) se schopností výběru vln (volní složka člověka). Kdyby však byl radiopřijímač v nejlepším pořádku a nebyl zapojen do elektrické sítě, odkud bere proud ke své činnosti, netransformoval by neslyšitelné vlny na slyšitelné, pro člověka, který by jej neuměl zapojit do sítě, neměl by větší cenu než hezky tvarovaná, dost těžká bednička.

Podobně je tomu s živým člověkem. Není spojen se zevním světem, nýbrž i s věčnou elektrárnou, ze které, pokud žije, ustavičně bere sílu ke všem projevům života. Teprve když se poruší organizmus do té míry, že nemůže přijímat tuto sílu, lidský organizmus odumírá. O tomto spojení ještě naše věda ovšem neví, protože se zabývá jen vztahy mezi živým organizmem a zevním světem, jen chytá vlny z éteru a myslí si, že se člověk udržuje naživu jen stravou, pitím, dýcháním a jemu vlastními projevy života, pohybem těla, myslí apod. Nebylo by však těžké přesvědčit se o tom, že mluvím pravdu, že jsme napojeni do nějaké námi dosud netušené sítě, ze které bereme sílu jiného druhu, než kterou přijímáme ze zevního světa stravou, pitím atd., a bez které bychom ani vteřinu nemohli žít. Už se sice přišlo na to, že dýcháním se do nás dostává jakýsi náboj, podobný elektrickému proudu, Indové mu říkají prana, ale já nemám na mysli ani tuto sílu. Ta také přichází z vnějšku. Řeknete si, že jsme-li podobni radiopřijímači, muselo by být na našem organizmu nějaké místo, přes které jsme spojeni s předpokládanou věčnou elektrárnou.

Je tomu tak, ale trochu jinak, než jak je zakořeněna rostlina do země, nebo jak je zapnut aparát do sítě. Tato elektrárna není nikde

v zevním světě, ba není nikde v čase a prostoru. Jde přece o transformaci nadčasových sil v časově působící účinky. Připojení samo na věčnou síť má ještě povahu nadčasovou, právě tak jako

vedení k radioaparátu není ještě aparátem, může sloužit jako vedení k jakémukoliv aparátu, má universální povahu vodiče.

V radioaparátu však se síla přicházející ze sítě transformuje např. na jiné, užitečné napětí. Tato místa transformace tvoří součást aparátu. Bez nich by třeba radiopřijímač shořel. Podobně je tomu

v lidském organizmu. Máme v sobě tato transformační místa, která sice ještě nejsou tak hmotná, jako nervový systém (jest to vedení, které jde v aparátu od transformátoru k místům, kde je určité napětí zapotřebí), přece však jsou už aspoň umístěna. Indové některým

z nich říkají čakramy (čakras). Akupunktura v Číně zjistila, že toto připojení na věčnou síť je mnohem složitější, než jak předpokládá např. indická kundalini-joga. Podvázáním tohoto nebo onoho přívodu této síly, člověk znecitliví pro tu nebo onu bolest, dokonce se může léčit zavedením náhradního proudu. Avšak ani čínský akupunkturista nepotřebuje vědět, odkud tato síla přichází. Také by se to nedověděl, protože ona opravdu přichází z časoprostorového hlediska odnikud. Akupunkturista nepotřebuje vědět nic jiného, než odkud kam má tuto sílu v těle vést, kde má její tok zeslabit, kde zesílit, kde zastavit. Ví však také o místech, která mají povahu centrální rozvodové desky. Kdyby tam podvázal tok této síly, ihned by ustaly v člověku všechny projevy života. Mohl by zabít člověka

v mžiku oka. Naše západní lékařská věda dokáže jít už jen po hmotných nervech, které už vedou jen indukovaný proud. Avšak i přerušením těchto indukovaných proudů lze zbavit člověka života. I takový pokus by vedl k přímému důkazu o síle, která v těle působí, ale není z něj, protože přerušením nervového systému na místech zdánlivě nedůležitých, nerozhodujících, zastavila by se celá nervová činnost a tím i život. Zjistilo by se tedy, že do nervů jde síla ještě odjinud než z hmotných center. Mně však jde o něco jiného, než abyste prováděli pokus se zabíjením člověka. Podobáte se radioaparátu také po té stránce, že berete-li příkazy od lidí, podobáte se radiopřijímači, který bere zprávy zvnějška, jak k němu přicházejí v podobě hudby nebo slov a jiných zvuků. Bez síly, kterou berete samovolně z věčné elektrárny, byste však nebyli živi a také byste nemohli provádět nic, co od vás společnost chce. Vlivem své vůle však můžete udělat něco, co nemůže učinit radiový přijímač, protože nemá vůli. Můžete po vedení, které už není hmotné podstaty, od elektrárny k vám, přejít od vás do elektrárny. O to nám jde při koncentraci.

Zásadně musí být možné, že po vedení, které vede proud jedním směrem, by se dal proud vést směrem opačným. Ovšem zde platí jiné zákony než při vedení elektřiny. Naštěstí jsou známy. Podle toho, co nám např. o nich prozradil Ježíš, víme, že vůle má výběrovou schopnost a že vhodný výběr těchto možností nám dokonce může umožnit vědomý vstup do stavu, který Ježíš nazývá královstvím Božím. Takovým vhodným výběrem je např. mystická koncentrace, která však sama o sobě nemůže mít spojovací důsledek, nepředchází-li jí snaha o spojení s věčným životem i mimo ni. A jedním z velmi účinných způsobů přípravy ke koncentraci je právě ono braní příkazů jedině z rukou Božích.

Stručné zdůvodnění

Mystická modlitba je modlitbou trpnou v nejpřísnějším slova smyslu. Kdo se této trpnosti nenaučí, kdo si na ni nezvykne ve snažších okolnostech, za méně náročného denního života, ten se bude marně snažit o mystickou modlitbu, mystickou koncentraci. Nepovede se mu, protože si bude s naprostou samozřejmostí při ní počínat zcela opačně, než je žádoucí. Nebude se při ní zapírat, nýbrž bude si při ní přát, a nebude chtít z tohoto přání slevit ani na chvíli.

Použil jsem přirovnání člověka k radiopřijímači jen proto, abych umožnil pochopení zásadního rozdílu mezi vztahem člověka

k zevnímu světu a mezi vztahem člověka k Bohu. Jako přijímač může přitahovat vlny zvnějšku, tak nemůže ovlivňovat intenzitu a tok proudu přicházejícího z elektrárny. V prvním i v druhém případě je člověk vždy jinak trpný. Je-li např. člověk aktivní a vztáhne ruku po něčem v zevním světě, není vyloučené, že to uchopí. Vztáhne-li ruku po království Božím, je jím uchopen, nikdy je neuchopí. Prozrazují nám to některá podobenství, která Ježíš vyslovil o království Božím. Žena zadělala do tří měric mouky a všechna mouka zkvasila. Jsme-li my tou moukou a dáme-li ženě - nesmrtelné duši - příležitost, aby vložila do mouky kvas (království Boží, stav nebe), celí jsme jím překvašeni. Jen za takových okolností by byl předal Ježíš Samaritánce u studny vodu, po které se nežíznil.

My jsme zatím přikládali příliš malou váhu běžnému životu mimo koncentraci, neboť jsme si nevšimli, že tento život, který vedeme, už dávno než se začínáme soustřeďovat, rozhodl o tom, jak při soustředění dopadneme. Žijeme po staru a modlíme se po novu.

Lijeme nové víno do starých měchů. Pokazíme je všechno. A protože mystická koncentrace nemíří k ničemu menšímu, než k poslednímu soudu a bez něho není trvalého spočinutí v Bohu, jak můžeme při posledním soudu dopadnout, když neplníme jedinou podmínku spásy, lásku k bližnímu, tak jak o ní mluvil Ježíš, že právě ona bude rozhodující při posledním soudu. Víme přece, že Ježíš přisoudil věčnou blaženost jen těm, kteří nezištně milovali bližního.

Možná, že potom, co jsem vyslovil tolik náročných požadavků na běžný život, zmalomyslníte, jako zmalomyslněl bohatý mládenec, když na něm Ježíš chtěl, aby své všechno jmění rozdal chudým. Ano, nemýlíte se, jste přesně v situaci bohatého mládence. Ne každé bohatství se dá měřit množstvím peněz a statků, které vlastníte. Jediným pravým ve smyslu jediným poutajícím bohatstvím je způsob života, který vedeme bez Boha, bez potřeby mu patřit, ale za to patřit tomuto způsobu života. Neradi se vzdáváme i toho nejnepatrnějšího, co je součástí našeho způsobu života, neřku-li, abychom se odvrátili od dosavadního způsobu života **pro sebe** a přešli k novému způsobu života **pro Boha**. Znam človeka, kterému se jednoho dne zhnusil jeho dosavadní způsob života, ve kterém nebylo místo pro Boha, nýbrž jen místo pro sebelásku. Tento způsob života se mu zhnusil tak, že se k němu nikdy nemohl vrátit. Přesto nevěděl, jak má sloužit Bohu, jak má pro něho žít, a ne pro sebe, přestože neměl ani jeden návod ke koncentraci, byl přesvědčen, že jej Bůh nenechá bez pomoci a že mu dá k dispozici ty nejlepší prostředky k tomu, aby mu mohl sloužit, aby mohl za ním jít. To je jeden z dobrých začátků, po kterém se každý, vytrvá-li, musí stát učedníkem Ježíšovým a bude jím veden. Není to však jediný dobrý začátek. I kdybyste nic nepochopili z toho, co jsem dosud vyložil, ale měli dobrou vůli k Bohu jít a jemu sloužit, nic si nedělejte ze své slabosti, nýbrž počínejte si jako matematici, nebo jako někdo, kdo počítá podle nějakého vzorce. Víte dobře, že nestačí znát vzorec. Vzorec bez znalosti, jak podle něho postupovat, není k ničemu. Tomuto postupu říkají matematici algoritmus. Algoritmus je přesný předpis definující výpočet vedoucí od měnitelných výchozích údajů až k žadáným výsledkům. Tento předpis se skládá z jednotlivých výpočtových kroků, které jsou zapsány v určitém pořadí. Počet výpočtových kroků musí být konečný. To je pouze vysvětlení algoritmu, nikoliv jeho matematická definice. Pro nás však plně postačí. V našem životě je mnoho měnitelných situací, ze kterých, neřídíme-li se algoritmem, jehož užití vede k Bohu, se co chvíli ztrácíme. Náš postup je neorganizovaný, podobá se bloudění v lese. Ježíš však

přednesl svým životem a svými poučeními dokonalý algoritmus o konečném počtu kroků, který bezpečně vede do věčného života. Počínal si dvojím způsobem: Uváděl vzorce (např. "Chceš-li kdo za mnou přijít, zapři sama sebe, vezmi kříž svůj a následuj mne.") a uváděl k nim i algoritmy, tj. postupy, jak těch vzorů použít. Tento postup rozpracoval např. svým životem do jednotlivých počinů, jimž v matematice říkáme výstižně kroky. Radím vám, abyste se seznámili s těmito kroky a učinili je. Víím však, že taková práce by vám zabrala mnoho času a že je třeba začít s něčím ihned. Protože je to otázka vůle, prosím, dobré vůle, můžete mít hned teď k dispozici algoritmus přípravy ke koncentraci, tj. ke vstupu do království Božího a algoritmus koncentrace na Boha, tj. vstupu do království Božího. Než vyslovím algoritmus koncentrace, budu muset ještě něco předeslat hned, protože jsem okolo něho obcházel zblízka nebo zdáli na předešlých stránkách. Jen bych ještě upozornil, že každý, kdo používá nějakého algoritmu v matematice, musí k němu rovněž znát příslušný vzorec. Např. má vzorec k řešení úplné kvadratické rovnice, a pak má postup, jak tohoto vzorce použít, a kdy ho použít. Nemá-li vzorec, musí mít aspoň nějakou soustavu čísel, kterou chce buď zjednodušit nebo z nich chce vypočíst neznámé veličiny. Např. řešení rovnice lineární o jedné neznámé nevychází ze vzorce, nýbrž z matematického materiálu, z kterého se vypočítává neznámá. Jindy má zase počítající k dispozici nezávisle proměnnou veličinu X, vzorec, do kterého postupně dosazuje tuto veličinu a dostává řadu různých Y, závisle na proměnných. Všechny těchto případů bychom mohli analogicky použít při přípravě koncentrace. Nechci však obraz o cestě komplikovat příliš mnoha obrazy, protože by se vyskytla řada lidí, které by tyto obrazy lákaly tak, že by se jimi začali obírat a zapomněli by na cestu. Pro další zjednodušení předpokládejme, že nemáme k dispozici ani vzorce, o kterých jsem mluvil, nýbrž si jen třídíte materiál okolností, ve kterých se nacházíte, podle různých typů. Toto přetřídění dějového materiálu je však nutné. Předložím vám jen vyzkoušené algoritmy, skládající se z potřebných kroků, a vy se můžete klidně dát do řešení svého života novým způsobem. Vy jste dosud užívali jiných algoritmů, a pomocí nich jste docházeli k jiným výsledkům. Snad by bylo dobře je uvést, abyste si uvědomili, že jste i před těmito informacemi řešili dané situace nezvyklým způsobem a že jste docházeli k očekávaným výsledkům. Ovšem všechny výsledky ležely v oblasti zevního světa. To bylo správné, např. když jde o to, že se chceme najíst, abychom ukojili hlad. Výsledek je uspokojení potřeby hladu, tedy potřeby materiální. Kromě všech potřeb materiálních, máme

potřeby duševní. Také jejich uspokojení, jejich řešení, leží v zevním světě, i když mu říkáme vnitřní duševní svět. Z hlediska duchovního smyslu života, jeho spojovacího smyslu, jeho funkce jako prostředku, jako mostu do věčného života, je na všech těchto řešeních chybné jen to, že nevedou přes tento most, nýbrž jen provádějí jeho údržbu, aby nespadol, aby se po něm dalo jednou přejít, jak si myslíme my, a jak o tom lidé vůbec nepřemýšlejí, ani o tom nevědí. To je málo, ale je to dobré. Horší je na těch řešeních, že je to dílčí řešení. Každé z nich rozparcelovává náš život na řadu drobných úkonů a drobných cílů, atomizuje naše chtění, rozdrobuje a zcela vyčerpává naši vůli, takže nakonec vůbec nejsme ani schopni pojmut vyšší cíl, cítíme se vyčerpáni, příliš zaměstnáni, třeba i ubiti. Tomu je třeba za každou cenu zabránit. Nabádal-li Ježíš své učedníky k tomu, aby se nestarali, měl na mysli, jak by se dalo lehce z kontextů dokázat, aby netříštili své zájmy, aby svými starostmi nezastínili jedinou dovolenou starost o to, abychom byli jedno s Otcem, jako On s Ním byl jedno. Náš zájem o návrat do Otcova domu co chvíli upadá a my jej musíme uměle přiživovat, stojíme-li o to, aby zůstal živý. Toho by nebylo zapotřebí, kdybychom žili život ve službě Bohu. Máme možnost zalarmovat svou vůli k tomu, abychom tuto službu nastoupili.

Pokusil jsem se na předešlých stránkách o to, abyste pochopili smysl takových zásahů do života, ale neslibuji si od tak krátkého pojednání mnoho. Mnohem důležitější je přejít z dosavadního stylu a smyslu života na jiný, nový. Říkám tomu jinde stylizace života.

První s obdobnou stylizací začli a soustavně ji prováděli staří Židé, až si ze své země vydupali příchod Spasitele. Nám jde o obdobný proces v nitru jednotlivce, aby v něm začal žít Kristus. Promiňte mi, že v tomto pojednání nemohu povědět více než sdělit několik základních algoritmů tohoto nového stylu života.

Obecně: při všech typech činnosti má jít o to, abychom při nich co nejvíce ztráceli sebe, neboť tím, že se držíme sebe, nejen nenalzáme širší život, nýbrž ztrácíme ten, který máme k dispozici. (Ježíš: "Kdo hledá svůj život, ztrácí jej, a kdo jej ztrácí pro mne, nalzáá jej.")

Odůvodnění: Náš pocit já a s ním celé vědomí o sobě a o prostředí, ve kterém žijeme, se vyvinuly od narození a jak se nám zdá, jen k tomu, abychom mohli žít v tomto světě. Toto zdání je správné, ale není úplné. Jestliže jednáme na základě této úvahy, spřáhneme se tak dokonale s tímto světem, že s ním naše vědomí

bude žít i umírat. Že s ním umírá, je sice také správné, ale neúplné zdání, jenže pro nás je rozhodující nikoliv, zda je úplné či nikoliv, nýbrž fakt, že žijeme předběžně pro sebe a pro to, co považujeme za své. Protože však s ničím, co tu na světě bylo naše, neodejdeme do hrobu, nýbrž vše tu zanecháme, je nám jasné, že tímto způsobem myšlení svůj život ztrácíme. Pro tuto ztrátu je rozhodující fakt vlastnění. Co nevlastníme, to nemůžeme ztratit. Mluvil-li Ježíš o ztrátě života pro něho, zřejmě měl na mysli život, který nežijeme pro sebe, nýbrž pro něho a o tak vedeném životě pak mohl říci plným právem, že už jsme svůj ztratili a že už jsme našli nový život, žitý pro něho, a ten se neztrácí, ten se nalézá a přetrvává hmotnou existenci člověka. Ježíš velmi pěkně řekl, že jej nalzáme, nikoliv že jej vyprodukujeme, vytvoříme, protože tento věčný život tu je, jen jsme jej dosud nenalezli, protože jsme hledali jen sebe, a pro toto hledání a držení se pomíjejícího, ztrácíme nepomíjející. Zabraňujeme přechodu z pocitu oddělenosti do vědomí sounáležitosti s věčným životem.

Všechny zde podané návody, algoritmy, budou mít povahu funkčně nám známého života pro sebe na život pro Krista, dobře je si myslet pro věčného Hospodáře. (Budu zkráceně hovořit jen o Hospodářovi). Máme obrovskou moc. K čemu se přimkneme, s tím žijeme, s tím také umíráme. Přimkneme-li se k věčnému, nalezneme věčný život a s ním nepomineme nikdy. Je to otázka osobního rozhodnutí. Byli bychom však velmi zklamáni, kdybychom se chtěli přimknout k věčnému jen během koncentrace, a mimo ni se družít jen s pomíjejícím. Naše síla by se tříštila a ochabovala by jak při koncentraci, tak i ve světské činnosti. Koncentrací, poctivě branou, bychom oslabovali svůj vztah k ostatní činnosti, kterou bychom považovali za méně důležitou, a světskou činností bychom oslabovali svůj vztah ke koncentraci, neboť bychom jí vytvářeli zeď pomíjejícího, skrz kterou by nebylo možno projít. (Tuto zeď bychom pojmenovávali: nedostatek času, nedostatek klidu, mnoho starostí, životní těžkosti apod.)

Při všech řešeních životních situacích nutno vycházet z axiomu (předpokladu), že vše, co máme k dispozici a pomocí čeho jednáme, máme od Hospodáře. Radím, abyste vycházeli z faktu, že jste si život nedali, že ani vaši rodiče si ho nedali, že nám všem byl propůjčen se vším, co s ním souvisí.

Matematici mají velkou výhodu proti nám, že o axiomech nepřemýšlejí, nýbrž, že jim věří, že je berou jako nutné, dané předpoklady, a že kdyby je tak nebrali, vědí, že by nemohli provést ani jeden matematický výkon. Učme se od nich. Chcete-li,

seznamte se s axiomy eukleidovské geometrie. Uvidíte, že na podkladě nich vzniká celá soustava geometrie. Dobře víme, že postavíme-li na začátek jiné principy víry, jiné axiomy, vznikne jiná, stejně dobře skloubená soustava, ale ne podle Eukleida. Máme dnes řadu neeukleidovských geometrií. Podobně i my jsme svůj dosavadní život postavili na řadě axiomů, kterým bez odmluvy věříme a tím vzniká soustava pomíjejícího života. Chopíme-li se jiných axiomů, kterých se chopili už mnozí před námi, nalezneme jejich použitím onu velkou neznámou, věčný život.

Ježíš mluvil o **svém** sladkém jhu a o **svém** lehkém břemeni. Všechny návody, které zde podám, budou bráním tohoto jha a tohoto břemene, i když v tomto krátkém pojednání nemohu podat odůvodnění. Učinil jsem to jinde ve spisu Sladké jho.

První algoritmus, platný pro vykonávání povinností

Především alespoň ukážu, proč neuvádím vzor. Ukázal-li bych na Ježíše, který neměl jiné povinnosti než vůči Otci a ty vykonával, namítli byste mi, že měl k dispozici vznešený stav poznání své jednoty s Otcem, ke kterému nás teprve vede. Nicméně, zodpovězení otázky: "Co by na mém místě dělal Ježíš, i když nebude ani dokonalé, ani závazné, protože často nebudeme schopni Ježíše napodobit, přece jen bude dobrou pomůckou a ukázkou dobré vůle. Ukázal-li bych na starozákonní Židy, kteří se řídili Mojžíšovými předpisy, jež se jim předkládaly jako zákony Boží, rovněž byste mi právem odporovali, protože tyto předpisy jsou už nevýstižné pro naši dobu, a kromě toho i přes jejich velký počet, nepodávají návod na mnohé druhy činností, které tehdy neexistovaly. Pochopit však celkový jejich smysl je i dnes velmi důležité a nelze na něm nic měnit. Celkový jejich smysl byl opustit vlastní vůli, která si přeje konat jen to, co se nám líbí, a přeje si nekonat nic, co se nám nelíbí, nýbrž být ve službách Božích, rozlišovat mezi příjemným a nepříjemným a tím začít velmi radikálně odstupovat od sebemilujícího já, zbavovat se "svého" života, jak o něm mluvil Ježíš, zbavovat se jej k vůli Němu a nakonec "ztratit jej pro Něj". Tím je smysl starozákonních předpisů dost dobře vystižen, ale přece jen ne úplně přesně, k tomu jsem došel a našel ve zmíněném spisu více času i místa. Může se stát, že člověk se tedy v dobré vůli bude chápat výkonu nepříjemných záležitostí, a protože nebude mít na své straně k dispozici dostatek schopnosti rozlišovací, bude přeceňovat své síly, bude se vyčerpávat a pak bude mít ustavičně výčitky svědomí, že mohl učinit více, že ještě to nebo ono neučinil, snad z pohodlí, snad proto, že se nedokázal překonat. Zkrátka zavede do svého života prvek neustálého boje,

který sice není neúčinný, ale zato je příliš vyčerpávající, protože byl začat ze špatného konce.

Mnoho záleží na východisku a způsobu cestování, a ono jde o cestu člověka k Bohu. K mnohému místu lze dospět přes hory a doly, ubíráme-li se k němu rovně podle vzdušné čáry, která se nám bude zdát nejkratší a nejkratší teoreticky je. Budeme muset mnohokrát přeplavat řeku, která se klikatí a dala by se jinak přejít po mostě, který stojí opodál na nejpotřebnějším místě. Budeme se muset šplhat do strmých vrchů a ve skalách zápasit o život, zatímco vedle vede cesta obcházející strže. No, a takovým mostem, takovou cestou je algoritmus plnění povinností a další algoritmy, pokud je uvedu. Protože doufám, že mnohé si analogicky domyslíte sami.

Východiskem je postavení, ve kterém se nacházíme. Bez výhrad a výjimek je to postavení služebníka na Hospodářově poli. Zde bych rád navrhl ještě jeden přípravný krok. Odvážuji se o něm zmínit jen proto, že vás chci přimět k tomu, abyste brali Ježíše pokud možno celistvě, nevytrhovat z jeho učení jen to, co právě sledujeme.

Ježíš mluvil také o marnotratném synu, který odešel z Otcova domu, a tímto synem myslel člověka. Pak jsme i my přišli na Hospodářovo pole po opuštění Hospodářova domu. Stalo se to dávno, takže si na to nevzpomínáme. Ale ani čas, ani zapomenutí nám nejsou omluvou, protože nejsou zde správnými měřítky toho, co máme dělat a co se děje. Ono by bylo dobře bez ohledu na zapomenutí teď aktuálně vycházet z Otcova domu do světa, a vycházet vždy znovu pokaždé, když něco činíme.

Bude to pro nás velkým posvěcením veškeré naší práce na poli. Myšlenka: "Vždyť jsem sem teď přišel z Otcova domu", je velmi povzbudivá a velmi opravdová (pravdivá). Naopak není pravda, že jsme vyšli z Otcova domu při stvoření nebo při pádu z ráje. Přitom nechci nikterak popírat hluboké alegorie o stvoření světa a o pádu

z ráje. Tak se to musí jen obrazně líčit, jinak by se nepochopil též stav oddělenosti, ale pravdou je - a vy se o tom přesvědčíte - že není chvíle, kdy byste nevycházeli z Otcova domu, a kdyby tomu tak nebylo, nekynula by vám žádná chvíle, kdy byste se do něho mohli vrátit. Nic méně stačí uznat za východisko pole Hospodářovo. Vždyť nakonec, až se v této metodě vzděláte, budete na poli jako v domě, a v domě jako na poli, a tehdy už neponesete své jho, nýbrž jho Ježíšovo a ono bude sladké. Neseme-li své jho, končí všechno nakonec fyzickou smrtí a ztrátou

vědomí. Neseme-li Ježíšovo jho, končí všechno smrtí na kříži, vnitřní smrtí, ztrátou sama sebe a vzkříšením k věčnému životu. My se právě učíme nést Ježíšovo jho. Zatím o tom není třeba spekulovat, protože pochopení se dostaví samo.

Co je však velmi důležité: nemít na poli nic svého, kromě vlastní vůle. Je to tatáž vůle, která později bude muset být celá odbouraná, ale zatím na poli je jí nutně zapotřebí. Ježíšovi učedníci odešli od svých rodin a od svého majetku a šli za Ježíšem. Ježíš si to žádal. To je symbol, co chtěl Kristus od nich, a co chce také od nás, a co musíme provést vnitřně. Tento požadavek se neuskutečňuje útekem od majetku a od rodiny a ani nemůže uskutečnit. Vůbec pamatujte si, že všechno, co Ježíš Kristus ukázal svým životem, má pro nás symbolický význam, že je to symbolika podobná matematickým vzorcům s jejich symbolikou. Musíme se naučit plnit ducha, smysl symbolu, jeho litera není k ničemu právě tak, jako psaný vzorec, neumíme-li jej použít při matematickém výpočtu. Rodinu máme např. také od Boha, i ona se nachází na poli, ani ona není naše. To je ono opuštění rodiny a všeho. Proč bychom měli odhazovat nástroje propůjčené od Boha, tj. utíkat od nich? Nedělejte to se žádným z nich, znehodnotili nebo dokonce znemožnili bychom svou práci. Co platí o rodině a přátelích, o celém živém prostředí, ve kterém žijeme, to platí i o hmotném a duševním majetku. Naše vlastnosti, to jsou ode dneška v symbolismu Ježíšova života učedníci Páně. Ti vstupují k Ježíši do učednického poměru. Symbolicky řečeno: On učil své učedníky křtít a dělat zázraky. Přesvědčíte se, že i vaše vlastnosti bude Ježíš učit témuž. Budete mít schopnost posvěcovat k vyššímu životu všechno, co bude chtít být posvěceno, aniž byste potřebovali říci jediné slovo o tom, co děláte. (Všimněte si, že úkol slovního apoštolátu získali učedníci Páně až po seslání Ducha svatého a oni začali mluvit různými jazyky. K uskutečnění tohoto symbolu máme ještě daleko a neměli bychom předbíhat a přeceňovat své možnosti.)

Nikdo na nás nesmí poznat náš vnitřní úmysl, že jsme zaměstnání na Hospodářově poli, ale tento fakt, že se stáváme vědomě služebníky Hospodářovými, pomůže nám vydatně upravovat jak poměr k lidem, tak i k práci. Proč nesmíte prosazovat své úmysly? Protože byste začli vlastnit uznání nebo se trápit

z neuznání ze strany svých bližních, a tohoto obojího jemnějšího vlastnictví se velmi obtížně zbavovali. Prováděl jsem praxi, kterou vám nyní radím přibližně 20 let, a nikomu jsem o tom neříkal, ani jsem ji nikomu neradil. Dnes ji mohu prozradit jen proto, že už si

počínám jinak, jak je pro mne zapotřebí, a kdybych u tohoto nového způsobu zůstal do smrti, nikdo by se o něm nedozvěděl. Nikomu bych tím neuškodil, nikoho neochudil, protože každý, kdo se bude držet rad, které dávám dnes, pozná, kdy dohrály svou úlohu, a také pozná, co přichází ke slovu. Buďte si jisti tím, že budete svědky toho, že Hospodář vám bude svěřovat vždycky takové nástroje, které právě budete potřebovat na práci na jeho poli. Od vás pak chce jen tolik, abyste se dovedli rozloučit i s tím nejdokonalejším nástrojem, není-li k užitku, a přijali nový, se kterým zpočátku ještě neumíte dobře zacházet. Vyrvalá trpělivost je součástí vůle, a tu si musíte zachovat po celou práci na poli i v domě Hospodářově.

Je ještě jeden pádný důvod, proč vaše okolí nemá vědět s jakým úmyslem jednáte a pracujete: Připravovali by vás o soustavný materiál, o soustavu důkazů, jak o vás Hospodář pečuje. Buď by se sami snažili vám pomoci, pokud by s vaším úmyslem souhlasili, nebo by vám překáželi. Vy však, jako vše, i jejich pomoc, budete brát z jeho rukou, oni budou nástroji jeho vůle. Poznávat stále dokonaleji Hospodářovu vůli je sice velmi závazné, ale nezbytné. Nezůstanete trčet na úrovni počátečního poznání, pokud si další poznání nebudete přivlastňovat. Doufám, že jste předešlé radě rozuměli dobře. Jinými slovy by zněla: V ničem se nelišit od ostatních lidí, v ničem se nad nimi nepovyšovat, ani navenek, ani uvnitř, a pak ani nikomu nenapadne, že jste nositeli revolučního programu. Nebudete muset jednat tajnůstkářsky. Vaše mlčení se bude týkat jen toho, za čím nejdou a o čem nic nevědí, a proto nemohou býti ani zvědaví.

Každý algoritmus se skládá z konečného počtu kroků. První krok algoritmu, který budu probírat, mnozí z vás asi vynechávají, protože lépe je jej neprovádět, než kdyby se prováděl se sebeobelháváním. Vyslovím však i jej (*celý jej dám do závorky*), aby jej mohli použít ti, kteří jsou toho schopni. Budu při všech krocích mluvit v první osobě jednotného čísla, abyste poznali, za čím stojím svou zkušeností, komentář provedu v druhé osobě množného čísla, abych jasně odlišil návod od vysvětlení kroku.

(První krok: Chci-li dojít na Hospodářovo pole, musím napřed vystoupit z jeho domu.

Tento krok je velmi těžko pochopitelný, proto jej můžete vynechat a nahradit dalším druhým krokem. Teprve až se vám podaří vědomě vstupovat do Hospodářova domu, budete i první krok provádět samozřejmě a bez těžkostí. Zkušenost, kterou

přítom nabudete, je teď pro vás nepochopitelná. Zní: Ten, kdo vyšel z Hospodářova domu, bylo nejpovrchnější vědomí, se kterým jste si zatím vystačili a se kterým si obvykle člověk vystačí až do hrobu. Vědomí, které nyní máte, je jen slabě přetékající voda přes hráz hluboké nádrže vody. Základ vašeho vědomí, o kterém dnes ještě nevíte, tkví v domě Hospodářově. Odtamtud berete nejen sílu k uvědomování si čehokoliv na tomto světě, ale i svou existenci vůbec. Kdybyste vnitřně nebyli ustavičně, bez mezer, bez přestání spojeni s věčnou existencí, přestali byste být. Tady si nemůžeme pomoci ani s podobenstvím o radiovém přijímači, protože ten existuje i bez připojení na síť. Vidíte, že každého podobenství musíme umět použít jen v příslušné souhlasné míře. Vystačme si tedy zatím s podobenstvím o přetékající nádrži, do které nikdy nesestupujeme, protože zatím jsme ve svém vědomí jen přetékající vodou, která z nádrže odtéká, do ní nevtéká.

*Kdo se však naučí **neformálně** denně aspoň před spaním odevzdat celý svůj život do rukou Božích, a to tak, že odevzdává i jeho následky, závazky své vůči jiným lidem, svá pouta k věcem a k zálibám, i závazky jiných lidí vůči sobě, ten si může ráno z těchže rukou Božích brát vše, co Bůh uzná za vhodné mu dát k jeho práci na poli. Pokud člověk tyto přípravy na vědomou činnost provádí neformálně a nezklouzne do formálního prohlášení, že odevzdává, ale ve skutečnosti na odevzdávání nepomýšlí, tím méně domýšlí, co by takové odevzdání mohlo přinést a způsobit, pak je výborně připraven pro další kroky. Toho také začne brzo poutat s Bohem jemné pouto lásky, po kterém člověk může snadno i za bouřky nebo z vnitřní potřeby, vejít do domu Otcova a najde tam vždy útěchu a posilu.*

Místo prvního kroku lze provést jakýsi náhradní krok, který je možný jen tehdy, přejeme-li si upřímně konat jen vůli Boží. Protože ji vždy nerozeznáváme - až na případy, kdy se řídíme křesťanskou etikou, kterou známe a můžeme bez obtíží považovat za vůli Boží - je třeba najít prostředek, jak ji najít tam, kde křesťanská etika a mravouka nám je neobjeví. Před zahájením činnosti na začátku dne, a vždycky před zahájením úkolu, s nímž si nevíme rady, zda je ve vůli Boží či nikoliv, poprosíme upřímně, aby nám Bůh dal sílu a přispěl ku pomoci jen k tomu, co se shoduje s jeho vůlí. Pokud jsme si to přáli upřímně, můžeme se bezstarostně pustit do činnosti. Nemohu doporučit přát si přímo poznávat vůli Boží. Na začátku cesty člověk není vnitřně přizpůsoben vedení, které odpovídá takové znalosti, a proto poznávání vůle Boží se může zvrhnout ve slyšení hlasů nebo

hlasu, zkrátka v lidské řeči v podobě rady. I když by taková rada mohla být sebelepší a řídit se jí by mohlo být sebevýhodnější, i když by člověka naplňovala velkou radostí z takové milosti, přece jen tu hrozí nebezpečí sebeklamu. Bůh se nevyjadřuje lidskou řečí. Má dokonalejší prostředky dorozumívací, než je lidská řeč. Neužívá-li těch, které se nedají ani slyšet, ani postupně chápat, nýbrž jen zažívat jako pravdu, pak máme co činit s překladem, který nepochází od Boha a je vždycky nedokonalý a platnější pro člověka, jemuž byl přímo určen a který si ho také sám upravil, než pro ostatní lidi nebo dokonce obecně. Mnohem lépe je nic neslyšet, nic nevidět, nic smyslově nevnímat, co není z tohoto světa, protože smysly jsou určeny jen pro tento svět, a ne pro vyšší a hrozí nebezpečí, že co vnímáme smyslově, to pochází zase jenom z tohoto světa, a my zbytečně v tom spatřujeme nějaké vyšší vedení.)

Druhý krok: Při vlastní činnosti myslím jen na to, co chci vykonat, ale vždycky se snahou, abych to vykonal lépe než dříve, protože to provádím pro Hospodáře a ze všeho, co konám jen jako obvykle, nebudu moci při koncentraci (tj. až vstoupím do Jeho domu) klidně složit účty. Je důležité vědět, ale není třeba si to říkat, že jsme ve vědomí Božím. To znamená, že Bůh si mne uvědomuje. Kdežto já si jej neuvědomuji. Teprve později se budeme uvědomovat vzájemně, napřed prostředně, vidouce mimořádnou Boží pomoc na každém kroku, pak přímo, zažívající jeho svědectví nejen v sobě, ale i ve všem, na co upřeme pozornost.

Tento krok má ještě jednu tvář - rozumovou úvahu o tom, zda je dobré či špatné, co mám vykonat. Práce na zmetku je prací zbytečnou. S rozumem se musím poradit - protože zatím nemám jiného světla k dispozici - zda práce, kterou mám vykonat, neodporuje křesťanské mravnosti, zda je jiným užitečná, zda ten, kdo mi ji nařizuje, má k tomu právo, zda nepřesouvá svou práci na mne apod. Jedině činnost, která projde útesem rozumové soudnosti, mohu považovati za příkázanou Bohem. Tou chvílí - a o to mi jde především - přestávám mít povinnost jedině vůči Bohu, na jehož vůli se tou chvílí ocitám. Obdobně všechno, co bylo řečeno o příkazech platí o zákazech lidí. Také žádný člověk mi nezakazuje. (Upozorňuji, že zatím mluvím o povinnostech, nikoliv o radostech.)

Je třeba ponechat stranou emocionální stránku činnosti. Usuzuji jen rozumně, nikoliv zdali se mi to nebo ono líbí, zdali to dělám rád či nerad. To není rozhodující. To nepatří do rozumové

úvahy. Do ní však náleží zjištění, zda vše dokáží či nikoliv, zdali mám na ni čas či nikoliv, zdali škodí či neškodí mému zdraví, zdali jí někoho neurážím, zdali jí někomu neškodím apod.

Vysvětlení tohoto kroku: Rozum, právě jako ostatní schopnosti, máme rovněž od Boha. Jsou to nástroje, s nimiž přicházíme na pole. Je dobře rozlišovat mezi nástroji, které si sebou přinášíme, a mezi situacím, do které vstupujeme. Souhrn mých fyzických a duševních schopností, schopnost něco provést - pochází konec konců od Boha. To je jeden směr působení Božího, které se podvoluje mé vůli. Vše, co mi přikazují nebo zakazují lidé, je rovněž používání Božích sil z jejich strany a také u nich se Bůh podrobuje jejich vůli. (Toto všechno je výtečně symbolicky potvrzeno životem Ježíše Krista od jeho narození v Betlémě až po ukřižování a smrt na kříži. Sv. Pavel toto pochopil svou láskyplnou formou podání, když řekl: "Tak Bůh miloval člověka, že svého jednorozeného Syna na svět poslal....." Ježíš jedinečně plnil vůli Otcovu tím, že se podroboval vůli lidí, a nejen té, která je vyjádřena v jeho historii života začínajíc Betlémem, ale i historií Jeho života v širším dějinném rámci, od staletých pokusů židovského národa dosáhnout narození Spasitele v Izraeli. (My všichni lidé máme schopnost jedny a tytéž Boží síly stavět proti sobě nebo vedle sebe, nebo je spojit v kladném smyslu.)

Sv. Jan ve svém Zjevení ukazuje, jakou hrůzu způsobujeme, dokud stavíme tyto síly, zosobněné člověkem - u Jana symbolisované číslicí šest - jen vedle sebe - u Jana symbol 666 - nemluvě ani o tom, když je stavíme proti sobě. Tento případ sv. Jan vůbec neuvažuje, protože ten nevede, symbolicky řečeno, ke dvanáctce. (Trochu podrobněji vysvětleno ve zmíněném spise SJ.) Budme si vědomi této obrovské moci naší vůle, kterou uvádíme všechny tyto síly do pohybu. Nebylo by na škodu, kdybychom na začátku své cesty věděli, že nesprávným používáním vůle se odsuzujeme ke zkáze, správným používáním vůle spějeme k vítězství nad smrtí. Vůle sama by však nic neznamenala, kdyby neměla k dispozici živý lidský organizmus, onen vysoce organizovaný systém ve hmotě.

Neměla by se o co opřít, neměla by východisko. Nejen do časoprostorového kosmu, nýbrž i do věčnosti se startuje z pevné země (nebo ze základů napodobujících ji), na níž (nebo na nichž) se napřed musí vytvořit podmínky pro start. Druhý krok představuje právě vytváření podmínek pro tento start. Jenže použití lidské vůle pro start do věčnosti je jiné, než při startu do vesmíru. Nezapomínejme, že při svém startu si přejeme

vyklouznout

z časoprostoru a ne jím kroužit nebo se v něm pohybovat, jako to činí naše rakety. A pak se ocitáme ve zvláštní situaci. Tatáž vůle, která nám dovoluje a umožňuje, abychom se odpoutali od sebe, nemá moc, aby nás mohla přivést k Bohu, do věčnosti, neboť ona je také konečná, tj. nachází se jinde než ve věčnosti a nedosahuje do ní. Má jednostrannou schopnost něčeho se uchopit. Opustí-li člověka, chce se uchopit Boha. Člověk chce z jednoho uchopení přejít do jiného uchopení, zatímco při správném použití vůle by se mělo po vzdání se sebe přejít jen přechodně k zaměření k Bohu, a jakmile se dosáhne nejvyššího možného soustředění na cíl, mělo by se přejít do něčeho, co se vzdáleně podobá beztlížnému stavu. Ve skutečnosti jde o přechod z vlastní vůle do vůle Boží. Ovšem při kroku, který popisuji, činíme teprve malý krůček, ale nezbytný k tomu, abychom tento ideální stav uskutečnili, lépe řečeno, aby se dostavil, abychom pro něj v sobě zjednali podmínky. Zachováte-li si při dalším výkladu jemnost myšlení, vyvstane vám ponenáhlu obraz přechodu do vůle Boží. Podle toho, co nám symbolikou svého života vysvětlil Ježíš, víme, že činností a působením vlastní vůle se dostaneme až na konec cesty. Před mezníkem, který je v Jeho životě označen křtem v Jordáně, užíval svou vůli k tomu, aby přešel do Vůle Otcovy, a užíval ji soustavně (ve svých dvanácti letech řekl: "Zdali nevíte, že musím být v tom, co je mého Otce?" - tím vyjádřil dostatečně jasně, kam mířil svou vůlí a kam až se s ní má dojíť).

Nelekejte se třiceti let Ježíšova života, poznamenaných úsilím o Jordán, jak se nám zdá. Především neusiloval o Jordán, nýbrž o přechod do Otcovy vůle a Jordán mu k tomu byl prostředkem. Ukázal však, a to je pro nás velmi důležité, že k tomu, aby se dostal za svou vůli, potřeboval napřed vůli rozvinout. Tutéž vůli, kterou v Jordánu sesadil z trůnu (a která se potom už po Jordánu, na poušti, po zlačnění Ježíše znovu pokoušela dostat se na své bývalé místo - symbol pokušení Satanem na poušti), nutně před tím potřeboval. Takhle jsem se snažil vysvětlit koncentraci, ale o tom si řekneme později. Od ničeho si nesmíme slibovat více, než co nám může přinést. Činnost má svou ničím nenahraditelnou úlohu sjednocené vůle k plnění vůle Boží. Nic více. Jinou úlohu nemůže sehrát.

Třetí krok: Všechnu užitek z mé činnosti náleží Hospodáři, přičemž však Ježíšova slova platí: "Hoden je dělník mzdy své."

Vysvětlení tohoto kroku: Připomeňme si podobnost o dělnících na vinici. Každý dostal svou odměnu, ačkoliv někteří

pracovali od rána, snášeli vedro, někteří jen část dne. O vysvětlení stejné odměny nám teď nejde. To jsem provedl jinde. Nám jde nyní o ono jemné rozlišení, které je v tomto podobenství jen napovězeno. Dělníci ošetřovali vinici, aby se na ní urodilo víno, ale vůbec si nečinili nároku na víno, které se tam urodí, nýbrž jen na mzdu za svou práci. Chápete na co máte nárok a na co ne? Chápete, co jsem mínil výrokem, že všechnen užitek z vaší činnosti náleží Hospodáři, a že tuto zásadu neporušujete, berete-li za svou činnost odměnu? (Připomínám, že zcela jinak tomu bude při

úkonech z lásky a ne z povinnosti.) Vždyť po zavedení druhého kroku, všechno, co činíte lidem, ve skutečnosti činíte pro Hospodáře. ("Cokoli jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili," řekl Ježíš při posledním soudu a o tento soud nám jde, o správnou přípravu na koncentraci.) Kdybyste však zatoužili po tom, abyste i vy měli něco z toho, co děláte pro bližního (Hospodáře), porušili byste zásadu třetího kroku a tím převedli celou svou činnost zase do oblasti přivlastnění, ze které jste ji tak pracně vyvedli. Kdybychom si pomohli podobenstvím o dělnících na vinici, podobal by se tento případ situaci na vinici, kdy dělníci žádali nejen slíbený peníz za práci, ale i část vinice, čili obecně řečeno: něco, co s nimi nebylo sjednáno, že dostanou. (Dovedete si jistě živě představit, jak by dopadlo pokračování podobenství o dělnících na vinici, kdyby si přáli i část úrody z vinice, když majitel vinice už tak stroze odmítl i jejich požadavek o větší mzdu za to, že někteří pracovali od rána a nebyli spokojeni s tím, že dostali stejný peníz jako ti, kteří pracovali jen krátce až odpoledne. Připomeňte si také podobenství o hřivnách, jak by bylo dopadlo, kdyby služebníci byli hospodařili se svěřenými hřivnami také pro sebe, když byl tak zle potrestán i ten, který pro sebe sice nehospodařil, ale vůbec nehospodařil, zakopal hřivnu tak, jak činí většina lidí se svým životem.) Jak potom hledět na odměnu symbolizovanou penízem, na který mají dělníci právo? Jako na fakt, že Hospodář nás živí i na poli, nejen ve svém domě. Odměnu této povahy bereme zase jen od něho a ne od lidí. Totéž platí o jídle, pití, spánku, bydlení apod. Mohl bych vypsát algoritmy pro všechny světské činnosti, ale myslím, že pro inteligentního člověka toho není zapotřebí. Zbytečně bych ho svým výkladem ponižoval. Uznávám to také za velmi správné, aby si každý člověk vypracoval své postupy. Není na závadu, budou-li se jeden lišit od druhého. Také mnou naznačený postup není předpisem jedině možným a jedině vedoucím k cíli: Může se dokonce stát, že někomu vůbec nebude vyhovovat. Nechť se s tím nezneklidňuje. Nemá-li však nic lepšího

k dispozici, nechť se spokojí s tím, co je zde navrženo. Nesmíme se bát být jako malé děti, se vším znovu začínat jako bychom se tomu ještě nikdy neučili, protože duch toho, co děláme, musí být nový.

Čtvrtý a poslední krok náležející k tomuto algoritmu:

Hoden je Hospodář vděku za Jeho péči. Po každé činnosti se snažím projevit neformálně vděčnost Hospodáři.

Vysvětlení tohoto kroku: Co vlastně provádíme touto vděčností? Obracíme proud Boží síly, který ustavičně stéká na nás, tedy od Hospodáře na služebníka, nazpět, od sebe k Bohu. To je velmi důležité, protože pokud jsme tohle neučinili, zůstali jsme

v nejvyšším slova smyslu neužitečnými služebníky (dokonce dlužníky), jak se vyjádřil Ježíš v podobenství o postavení služebníka (pojem dlužnictví jsem přidal). Proč asi? Protože jsme sice použili Božích sil, ale nevrátili jsme je zpět, odkud přišly. To není pouhý úklid pracoviště. Jedině silou pocházející od Boha se můžeme zase vrátit k Němu. Zatímco jsme však svým vědomím nebyli při tom, když tato síla a jak tato síla proudila směrem k nám a do světa, nyní můžeme začít s uvědoměným vracením sebe Bohu. Není totiž možné oddělit sebe od síly, ze které jsme živi a pomocí níž myslíme a jednáme, a v tom je naše velká naděje. Je možno vrátit se do Otcova domu, a tento návrat není těžký, je dokonce srozumitelný. Aspoň jednou za den, nejlépe před spaním, bychom měli odevzdat všechnu sílu k činu, činnosti, kterou jsme nevědomě po celý den brali od Boha, zase Jemu, i se sebou samým. Činíme-li to upřímně a neformálně, provádíme také něco, co nás zviklává v našem pevném zakotvení ve světě, jako v jediné skutečnosti statické i dynamické. Učíme se vystupovat ze světa proměn, ze světa příčin a následků a vstupovat do světa základního, do onoho pevného bodu, o němž mluvil Archimedes. ("Najděte mi pevný bod a já vyvrátím zemi.")

Pochopili jste zajisté, že kladu rovnítko mezi projevem vděčnosti a procesem odevzdání Božích sil a sebe. A stejně tak, jak jsem vám doporučil, abyste při činnosti nemyslili na Boha (nýbrž jen na to, abyste k vůli němu všechno prováděli dokonaleji), protože jsem chtěl přispět k tomu, abyste nebyli rušeni při tom, až budete chtít svou činnost provádět dokonaleji než dříve, nyní vám radím, abyste zapomněli na svou činnost, abyste ji nerozebírali, abyste přestali zpytovat svědomí (jindy proti tomuto zpytování není možno nic namítat), co jste udělali dobře a co hůře nebo špatně, a odevzdali ji i její následky, i sebe Bohu. Touto radou vám chci přispět k tomu, abyste neseseděli na dvou židlích, abyste patřili jen Bohu (před tím zase, abyste patřili jen práci na poli), abyste učinili vše pro pobyt v Hospodářově domě. Znovu si přečtete a pouvažujte o tom, co má činit služebník, když vejde do Hospodářova domu. Je o tom psáno v podobenství o postavení služebníka, a toto podobenství je vysvětleno na příslušné úrovni ve spise Úlohy.

Závěrem tohoto algoritmu je třeba říci, že lidská činnost:

1. se liší od činnosti vývojově nižších živočichů také tím, že v sobě obsahuje zřetelněji tvůrčí princip. Člověk neopakuje jen to, k čemu svým biologickým vývojem dorostl, jako to činí zvířata

(aspoň jak jsme o tom přesvědčeni při povrchním jejich pozorování), nýbrž snaží se dostat nad tento vývoj, nad pudový způsob jednání. Člověk tedy nežije jen ze svého biologického záznamu, nýbrž kombinuje jeho prvky a vytváří nové varianty života, přidává k nim úsudek o vnímaném, ten zase zpracovává rozumem a city, a tak se pomalu šplhá vysoko za biologické možnosti dané opakováním, stává se do určité míry na nich nezávislý.

2. se podobá tvůrčí činnosti Boží, i když v nepatrném měřítku prováděné. A nepodobá se jí právě v tom, že Boží činnost je uzavřeným okruhem, kdežto lidská s otevřeným koncem. Teprve když provádíme algoritmus č.1 ve všech čtyřech krocích, napodobujeme v malém v hranicích času činnost Boží, kterou on provádí ve velkém přes hranice času. (Při tom první krok je fakultativní, protože probíhá i bez našeho vědomí). Zachování tohoto principu má samočinný následek, bez ohledu na to, zda o něj stojíme či nikoliv, vědomý styk se vzorem - s Bohem. Ježíš pro nás objevil tento princip nápodoby jako princip spásy, a obdobně ho rozvedl jak symbolikou svého života, tak i svými poučeními.

Druhý algoritmus vhodný pro uplatnění lásky spojovacím způsobem (nebo umění milovat nebo prostě algoritmus lásky, nazveme-li dřívější, první, algoritmem činnosti).

Dnešní naše společnost se více stará o to, aby člověk vstupující do života zvládl své řemeslo a požadavky svého povolání, aby žák mohl být platný pro společnost, než aby se naučil mít rád. Nemám při tom na mysli smyslnou lásku, založenou na pudovém chtíči. Tam se pud sám postará o to, že mladý člověk vyhledává jiného druhého pohlaví a co spolu zažívají, tomu říkají láska. Do tohoto láskyplného poměru je člověk vláknán pudem, a tam už je více méně slepý, jde za ukojením, za uchvácením druhého pro toto ukojení, a to je trochu málo, milovat jako zvíře. V tomhle ještě nezačínáme být ani lidmi a nepřestáváme být zvířaty. A lidská společnost se v tom směru stará jen o to, aby lidi odkázala na nějakou schválenou instituci, jako je třeba manželství. Institucionalizováním pohlavních styků považuje lidská společnost otázku tohoto druhu lásky za vyřešenou. Zdali však manželé dospějí též k lásce, kterou měl na mysli Ježíš, a která není založena na pudech, ani nechce uchopit a vlastnit - o to se nikdo nestará. (Přečtěte si v evangeliu o vzorovém příkladu takové lásky, který je obsažený v podobenství o Samaritánu. Viz Luk 10, 30-35).

Čili je pravděpodobné, že člověk, který ovládá své řemeslo, svůj technický nebo vědecký obor, má životního partnera nebo ho hledá, je nepoučen o lásce, kterou požaduje Ježíš, a která jediná má spojovací charakter, to znamená vede k uvědomělému spojení

s věčným životem. Člověk však je nejen nepoučen, ale namnoze lásku, propagovanou Ježíšem, potírá a považuje ji za bláznovství. Je vychován opačným směrem než k ní. Právě ve 20. století, ve století hromadného zbrojení, považují všemocné státy za svou povinnost

k těm svým zbraním vychovat také lidi, kteří by byli ochotni zabíjet, kteří by uměli zabíjet bližního, jen když ho někdo označí za nepřítele. Člověk se ke svému běžnému povolání učí také moderně a ve velkém zabíjet, a téměř nikomu ani nenapadne, že je tady něco

v nepořádku. Za této situace čeká na Ježíše těžký úkol k nezištné lásce k bližnímu a napověděl, že naučí-li se jí člověk, mnoho mu nebude chybět k tomu, aby uměl milovat Boha, pak můžeme předpokládat, že poučitelnost člověka se neztratila během těch dvou tisíciletí.

A jsme u základu našeho poučení, že láska k bližnímu, rozdělená rovnou měrou mezi lásku k sobě a lásku k bližnímu (Ježíš: "Miluj bližního jako sebe sama"), se dá naučit. Ježíš tvrdí při líčení posledního soudu, že ten, kdo se naučil milovat bližního, už miluje Boha. Že se tedy lásce k Bohu nemusí zvlášť učit. Pro důležitost tohoto tvrzení cituji příslušné líčení posledního soudu:

Až tedy přijde Syn člověka ve své slávě a všichni andělé s ním, tehdy se posadí na svém slavném trůně. I budou před ním shromážděny národy, a oddělí je od sebe, jako pastýř odděluje ovce od kozlů. Ovce postaví po své pravici, kozly po levici. Potom král řekne těm po své pravici: "Pojďte, požehnaní mého Otce, ujměte se království připraveného pro vás od založení světa. Neboť jsem měl hlad, a dali jste mi jíst. Měl jsem žízeň, a dali jste mi pít. Cizincem jsem byl, a navštívili jste mě. Nahý jsem byl, a oděli jste mě. Věznem jsem byl a přišli jste ke mně." Tehdy mu spravedliví odpoví: "Pane, kdy jsme tě viděli hladového a nasýtli jsme tě? Žíznivého, a podali jsme ti nápoj? Kdypak jsme tě viděli jako cizince a ujali jsme se tě? Nebo nahého a ošatili jsme tě? Nebo kdy jsme tě viděli ve vězení a přišli jsme k tobě?" A král jim odpověděl: "V pravdě pravím vám - Co jste učinili jednomu z nejmenších těchto bratří mých, mně jste učinili."

Potom řekne těm po levici: "Odejdětež ode mne, zlořečení, do věčného ohně, který je připraven d'áblu a jeho andělům. Neboť

jsem měl hlad, a nedali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a nedali jste mi napít, byl jsem cizincem, a neujali jste se mě, nahý jsem byl, a neoděli jste mě, nemocen a vězněn jsem byl, a nenavštívili jste mě." Tu mu odpovědí také oni: "Pane, kdy jsme tě viděli hladového nebo

v žaláři, a neposloužili jsme ti?" A tehdy jim odpoví: "V pravdě vám pravím: Co jste neučinili jednomu z těchto nejmenších, ani mě jste neučinili. I půjdou tito do věčného trápení, spravedliví však do věčného života." (Mat 25, 31-46)

Pro náš výklad je nejdůležitější pasáž, ve které se mluví o tom, že láska k bližnímu je láskou k Bohu (ke králi). Celý soud jsem vysvětlil vícekrát na jiných místech. Protože byste si však s tímto textem nevěděli rady, jelikož je zvlášť obdařen symboly, musím, pro jeho důležitost, napřed říci něco k němu jako celku. Protože však

v téže souvislosti Ježíš mluvil o konci světa a pravil: "Nepomine toto pokolení, dokud se to vše nestane." (Mat 24,34) a nemyslel na celé lidské pokolení, nýbrž jen na lidi, které měl před sebou, neboť jim řekl: "Poučte se z podobenství o fíkovníku. Když jeho větve již nalévá a vyráží listy, poznáváte, že je blízko léto. Tak i vy, až to všechno uvidíte, vězte, že je to blízko přede dveřmi." (Mat 25, 32-33) Platí jeho slova i pro vás, jsou pro vás stejně aktuální jako pro tehdejší lidi. Byla by ovšem jiná možnost, že se mýlil, že předpokládal konec světa a s ním související poslední soud a nic se nestalo. Jeho omyl je vyloučen už proto, že všechno citované řekl zase v souvislosti s jinými podobenstvími, o nichž vůbec nepochybujeme, že jsou podobenstvími, a ne líčením toho, co se mělo fyzicky stát. V téže řeči o posledním soudu např. uvádí podobenství o deseti pannách nebo o hřivnách. Tam je ovšem jasné, že užívá obrazů, aby nás poučil o něčem, co by nám bez obrazného líčení zůstalo skryto. Je nepochopitelné, proč by najednou vybočil z rámce obrazného poučování a posledním soudem líčil jen fyzická fakta. Právě doslovným pochopením posledního soudu začíná v křesťanství doba temna, jaká v oblasti náboženství nemá obdoby. Je nám líto, že Michelangelo z nařízení nasadil tomuto bludu korunu svým jedinečným obrazem posledního soudu v Sixtinské kapli.

Toto minimálně bylo třeba předeslat, protože by se mohlo stát, že i vy byste se dali odradit vyprávěním o kozlech a ovcích, o ďáblu a andělech, od toho, abyste si z tohoto barvitého líčení vzali poučení, které je v něm zašifrováno tak jako v podobenství o hřivnách, nebo o deseti pannách nebo fíkovníku. Každý z nás je např. všemi těmi národy, které však ještě nejsou shromážděny

před Bohem. Když jsem poprvé beze svého přičinění se dověděl o smyslu tohoto podobenství, byl jsem hloubkou této pravdy tak unesen, že jsem nemohl ani mluvit, ani přemýšlet. V tomto podobenství se mi totiž zjevil program pro celý život, program tak plodný, že bude-li splněn, přivede mne k poslednímu soudu tak připraveného, že po něm bude následovat svoboda bez hranic. A viděl jsem, že opravdu toto království svobody je pro každého z nás připraveno od založení, **že už je tu**. Do té doby, než jsem měl vidění této skutečnosti, o které jedině mluvil Ježíš, a která je skutečnější než veškerá fyzická skutečnost, jsem se velmi snažil milovat Boha nade vše. Nešlo mi to. Ale od té doby jsem měl před sebou bližního, u něhož jsem se mohl naučit milovat Boha. Jaké to bylo usnadnění cesty. Tento algoritmus je jeden z nejreálnějších, jaké známe. Jeho řešení je klíčem k věčnému životu. Tehdy jsem také věděl, proč jednou Ježíš svého učedníka nazval ďáblem a jindy ho pochválil za to, že nemluví z těla, ale z Ducha Božího. Poznal jsem, že ani ďábla nemusíme hledat někde v pekle, nýbrž, že ho máme před sebou, jednáme-li tak, že dáváme přednost sobě před bližním, nebo když cokoliv vlastníme (rozuměj pro začátek - rozlišujeme mezi svým a cizím tak, že svého se držíme a na cizí nedbáme). Nikde není tak pěkně pohromadě nebe, peklo, ráj - jako v lidském nitru. Také jsem poznal, že před ďáblem není možno utéci, jako není možno utéci před sebou. Kdybych utekl do kláštera nebo na poušť, sobě bych neunikl, naopak, chybným odhadem prostředků boje bych si znesnadnil vítězství nad sebou. Všech tendencí úniku, které jsem měl před tím, jsem zanechal, a totéž mohu radit i vám. Před svým já nelze nikam uniknout, a dobře tomu tak, protože v tom mém malém světě, jímž je já, na tom malém poli roste, jak pravil Ježíš, jak obilí, tak i plevel, a kdybych chtěl plevel vytrhnout, dříve než dozraje obilí, pošlapal bych, zničil bych i obilí. Zde je rozřešení Ježíšova požadavku: "Miluj bližního jako sebe."

První krok: Nemám nepřátele, mám jen bližního a sebe.

Vysvětlení prvního kroku: Je pravda, že někdo se tváří přátelsky, jiný nepřátelsky a že na přítele bývá větší spolehnutí než na nepřitele, ale tato míra spolehnutí představuje hodnocení podle vlastnického principu, někdy je i jistým druhem vypočítavosti. Přátele právě jako příbuzné, jistým způsobem vlastním, nebo si na ně dělám větší nároky než na nepřátele. Na to nemám právo. Podle míry těchto práv odměřuji svoji lásku vůči nim. Má láska je tedy ve skutečnosti vypočítavá.

Při celém tomto algoritmu nemůžeme sice pomýšlet na výšiny lásky, které nám ukázal Ježíš, ale musíme je mít na zřeteli,

abychom věděli, o čem nás chtěl poučit. Před křtem v Jordáně byl své rodině poddán, po křtu v Jordáně se ptá: "Kdo je má matka, kdo jsou mí bratři?" To znamená, že přestal rozlišovat mezi příbuznými a cizími, a rozlišovat lidi jen podle toho, zda byli ochotni za ním jít, zda potřebovali a přáli si jeho pomoci, nebo zdali ho odmítali a nepotřebovali. Máte dojem, že při tomto způsobu rozlišování byste ochuzovali své nejbližší o lásku, kterou jste jim povinováni z titulu příbuzenství. Jste na velikém omylu. Tito nejbližší jsou součástí vašeho já, jimi jste do značné míry vy. Lásku k sobě vám Ježíš nezakázal. Jen si přeje, abyste bližního milovali jako sebe. Láska vůči vašim nejbližším vám samotným musí být vzorem k tomu, abyste věděli, do jaké míry máte milovat bližního. Nic neslevujte

z lásky k nejbližším - tj. z lásky k sobě, nýbrž postavte na tuto úroveň lásku k bližnímu. Poznáte-li ovšem, že by bylo nemožné tak se chovat k bližnímu, pak něco ve vaší lásce k bližnímu není v pořádku, nebo není něco v pořádku v lásce k sobě samému. Ostatní dopovím v dalších krocích.

Druhý krok: Soustavně se vypořádávám s projevy přátelství a nepřátelství tím, že odpouštím oběma, přátelům jejich připoutanost, nepřátelům jejich odpor.

Vysvětlení druhého kroku: Nemám-li před sebou ani přítele ani nepřítele, nýbrž prostě bližního, musím se přesto umět vypořádat s přátelskými a nepřátelskými projevy bližních.

Ještě jednou opakuji: Kdo se projevuje nepřátelsky, není mým nepřítelem, nýbrž jen nepřátelsky se projevujícím bližním. Je to člověk, který si není vědom toho, že hraje důležitou roli při zajišťování rovnováhy ve stavu dvojnosti, v jaké žijeme. Zaujal nepřátelské stanovisko vůči mně a třeba přešel i k nepřátelským činům. Ty však nejsou ničím prvořadým, jsou následkem někdy však tak nebezpečným, že jím může být ohrožen jak můj, tak i jiný život. Není správné je přehlížet, protože nikdy nelze předvídat, kam jdou a dojdou projevy nepřátelství. Také je jisté, že z lékařského hlediska člověk nenávidějící sebe se přiotravuje, ničí sobě zdraví. A protože ho mám mít stejně rád jako sebe, není mi lhostejné, zda žije zdravě nebo škodí svému zdraví. Radil bych proto tam, kde se takové projevy vyskytují v dosahu našich osobních styků, ať jsou nemířeny proti nám nebo proti komukoliv, zakročovat dvojím způsobem:

1. Rozmlouvat nepřátelství ze zdravotních a jiných důvodů. (Někdy: život má těžší stránky než při. Život malicherný je

zbytečně těžký, nejtěžší ze všech způsobů vedení života, a k tomu je uměle těžce zatížen. Při dobré vůli se lze stejně dobře s lidmi stýkat po dobrém a věci se vyřeší snáze, třeba kompromisem). Nikdy však nezajít do planých a neužitečných rozhovorů a rozborů situací. Každý člověk má totiž možnost výběru: může se stýkat s druhým člověkem přes kladné nebo záporné vlastnosti, jak své, tak bližního. Vždycky je řada kladných vlastností u každého člověka, přes které se lidé mohou vzájemně stýkat a mohou si zakázat stýkat se přes záporné vlastnosti. Přitom umění zapomínat nebo aspoň nevzpomínat, nebrat v úvahu špatné vlastnosti, a vybírat ve styku

s lidmi dobrý myšlenkový materiál jak u sebe, tak i u druhého, a na něm stavět budovu osobního styku s bližním. Zodpovídat si vždy otázku: Na čem stavím svůj vztah k tomu nebo onomu. Na čem se dá postavit? Na čem oni mohou postavit svůj vztah ke mně a k sobě v pozitivním smyslu? Vedle umění nevzpomínat na špatné, pěstovat umění vzpomínat na dobré a toho se držet atd., a tak trpělivě do nových kolejí najíždět a vždy znovu do nich najíždět, jako bychom nikdy před tím nebyli vykolejili.

2. Pokud nelze rozmluvit vžitý způsob myšlení a jednání distancovat se od takových případů i lidí, ale vysvětlit jim, že to nedělám z nepřátelských důvodů, nýbrž jen proto, že nesouhlasím

s tím, nebo oním myšlením a nechci rozdmýchávat plamen. Nemohu-li sám přispět ke klidu, není účelné sám se zneklidňovat, nikomu by se tím neprospělo. Být solidární s neklidným člověkem tím způsobem, že se sám zneklidňuji, představuje falešnou solidaritu. Jde o lidi, kteří dobrovolně vešli do neklidu, a nechtějí-li dobrovolně z něho vyjít, nemají právo jiné strhávat do neklidu. Na tento postoj mám právo jen tehdy, jsem-li si vědom toho, že neklid mne vzdaluje od Boha, a stojím-li o přiblížení se k Bohu. Tento důvod nikomu nevysvětluji, ale řídím se jím, neboť mám jiný řád hodnot než jiní, kteří svým životem nesměřují vědomě k Bohu. Stačí říci, že jsem si vědom toho, že mohu být prospěšný jen tehdy, zůstanu-li sám klidný. Dám-li se sám zneklidnit, jen přidávám

k neklidu bližního svůj a násobím neklid. Má solidarita by byla tedy vrcholně neužitečná pro obě strany.

Ježíš vždycky jasně odlišuje nepřítele od přítele, nikdy nemluví jen o projevech přátelství a nepřátelství. Je zřejmé, že to činí také proto, že jeho požadavky vůči těm, ke kterým mluví, jsou ještě daleko náročnější než ty, které musíme splnit v pouhé přípravě. On přece radí: "Uhodí-li tě někdo do jedné tváře, nastav

mu i druhou," nebo: "Netas meč, kdo mečem zachází, mečem schází," apod. Kromě toho mluvil k Židům a znal jejich způsob myšlení. Přečtete si žalmy, z nichž je možno poznat, jak staří Židé mysleli. Byli obklopeni nepřáteli a museli je rozeznávat od přátel. Podobné východisko je nám cizí. Víme dobře, že se zmíněných krajních požadavků chopil např. náš Petr Chelčický nebo L. N. Tolstoj. Ani jeden z nich však nerozuměl symbolice Ježíšova života, řídil se tedy jen jeho radami, ne jeho životem. My však dobře víme, že vedle poučování slovy, učil Ježíš také životem, a z něho víme, že pro každý stupeň vývoje radí užít nových, náročnějších prostředků. Jen ty prostředky jsou únosné, které, máme-li je unést, nevypotřebovávají podstatnou část naší síly. Jinak bychom všechnu sílu a pozornost mohli vyplýtvat na dodržování některých zásad, tj. prostředků, a ztratili bychom z obzoru cíl. To nesmíme nikdy dopustit. Z Ježíšova života víme, že nastavil tvář teprve před smrtí na kříži. Kdyby ji byl nastavil dříve, byl by zmařil celé dílo. Ke všemu též správný čas. Proč Ježíš před tím unikl, když ho chtěli kamenovat? Ani my nemáme právo mařit lehkomyšlně svůj život. Pro stupeň, pro který si vykládáme tuto přípravu, nemůžeme použít všeho, co nám nabízí Ježíšův příklad, nýbrž jen to, co je vhodné a únosné pro náš stupeň vývoje. Pro nás je nejvyšší míra únosnosti dána stavem učedníků Páně za situace, kdy Pán spí na rozbouřeném moři. Výše zatím nemůžeme jít. Proto radím jen se vypořádat s projevy přátelství a nepřátelství.

1. Odpouštět přátelům jejich připoutanost ke mně nebo jejich k sobě navzájem. To znamená nezazlívat jim tuto připoutanost, odkazovat ji jen do patřičných mezí. Osobně vím něco, co nemohu nikomu radit, kdo to neví, ale mohu to prozradit, protože znalost je to správná, např. zde: Miluje-li kdo mě, miluje Boha, aniž to ví. (To platí ovšem o lásce kohokoliv vůči komukoliv). Proto si Jeho lásku nemohu přivlastnit, vím-li to, a dbám-li na úroveň svého vědění. Milující neumí milovat Boha, protože o něm neví. Učí se jej milovat pomocí lásky k bližnímu. Je to správný způsob učení, dokonce není lepšího. Protože však neví, čemu se vlastně učí a co vlastně dělá, musím já za něho zastávat funkci vedoucího. Nebudu mu vykládat: Ty máš potřebu lásky, protože tě Bůh k sobě láskyplně zve, a ty jeho zvaní spatřuješ a pociťuješ symbolicky ve všech lidech, které máš rád. Nýbrž budu se snažit nevyužívat jeho lásky ke svému prospěchu a otevírat její stavidla tam, kde bližního osvobozuje, nezotročuje, a přivírat je tam, kde je tomu opačně.

Právě tak nevědí, co činí ti, kdo se vůči mně a jiným chovají nepřátelsky. Vědí jen jedno: Že se chovají nepřátelsky a dovedou

toto chování omluvit jako jediné správné v daném případě. Pokud to bezelstně dokáží, činí je tato omluva nevinnými, jako kdyby milovali. Kdyby přátelské jednání považovali za lepší, jistě by se ho chopili. I blázen dokáže sebe omluvit. A v tom je velké nebezpečí nepřátelského chování. Tímto hodnocením je ohroženo okolí. Někdo si takovou měrou může vážit a cenit své nepřátelské chování, že je schopen urážet, škodit i vraždit. Kdyby tomu tak nebylo, nebyly by války v malém na pavlači a ve velkém na světových bojištích. Nemůžeme-li změnit způsob hodnocení nepřátelsky smýšlejících lidí, musíme jim aspoň odpustit, že opravdu nevědí, co činí, jak jsem se snažil vysvětlit už dříve. Nevědí, že neslouží dobré věci přímo, nýbrž jen nepřímo zpomalováním nebo urychlováním reakcí. Pohledme jen, jak zrada Jidášova, odsouzení Ježíše a jeho umučení urychlily proces zrání k věčnému životu symbolizovanému zmrtvýchvstáním a nanebevstoupením.

Není radno přehlížet nepřátelské úmysly lidí, mohlo by to mít tragické následky, kdybychom nerozeznávali mezi přátelským a nepřátelským chováním lidí.

Třetí krok: Stav bližního je mým stavem.

Vysvětlení třetího kroku. Nabádám všude k nevlastnění a najednou navrhuji, abyste stav bližního považovali za svůj. Jde mi při tom jak o stav fyzický, tak i o stav duševní.

Nemít - neznamená zároveň nedisponovat ničím. Připomínám znovu podobenství o hřivnách. Služebníci, kterým byly svěřeny hřivny, nepovažovali je za vlastnictví, nýbrž za něco, s čím mají určeným způsobem disponovat. Tento druh disponibility není vlastnictvím, ale může se v ně snadno zvrhnout. Na takový případ ukazuje Ježíš v jiných podobenstvích (jako např. v podobenství o nevěrném šafáři Luk 16, 1-8 a o nepravém soudci Luk 18,2-9, o krutém služebníku Mat 18, 23-34 a jinde).

Ježíš např. dbal na to, aby jeho učedníci neměli nedostatek v ničem, pokud s ním chodili. Měli všechno k dispozici, nevlastnili. Vlastnictví se vzdali na počátku svého učednického období, disponování čímkoliv se neměli vůbec vzdát. Ne nadarmo nám historie Ježíšova života líčí následky, které mělo nejen na Ježíše, ale i na učedníka Jidáše, když trval na vlastnictví a za třicet stříbrných zradil Ježíše. Tohle je důležité dobře pochopit. Ještě jeden příklad. Boháč Zacheus nabízí Ježíši celé své jmění. Ježíš vidí, že se vzdal vlastnictví (to je vnitřní stav, který se nedá nahradit žádným vnějším aktem, i kdyby byl sebeokázalejší). A proto ponechává Zacheovi polovičku jeho majetku. Ví dobře, že už

Zacheus tu polovinu majetku nebude vlastnit, že s ní bude nadále jen disponovat. Dostal ji k dispozici z rukou Ježíšových, když se byl i jí před tím vzdal. Podobně se stalo i mně v roce 1939, když jsem odevzdal, v situaci hraničící s fyzickou smrtí, celý svůj život a když jsem ho okamžitě dostal k dispozici zpět, jak jsem už mnohokrát líčil jinde. Proto dokáži rozlišovat mezi vlastněním a disponováním. Od té doby jsem se nesčetněkrát snažil vlastnit znovu, protože chybující a slabý zůstávám, ale dokážu to jen přechodně, protože příslušnou míru utrpení, které mně takové, i přechodné vlastnictví způsobuje, dlouho nevydržím. Vlastnit mně připadá jako být vykázán z Otcova domu. Nepodezřívajte mne proto, že bych vám radil vlastnit stav bližního. Slově: "Stav bližních je mým stavem," rozumím tak, že se snažím nedělat rozdíl mezi tím, co zažívá bližní, se kterým jsem ve styku, a mezi stavem, který zažívám sám. Mám tedy na mysli jen míru angažovanosti pro bližního. Podobně je tomu při dalším kroku.

Čtvrtý krok: Řešení stavu bližního, pokud je tohoto řešení zapotřebí, je mým řešením.

Vysvětlení čtvrtého kroku. Vysvětlení je obdobné jako minulého kroku. Smíme však přikládat ruku k dílu jen tehdy, když k tomu máme od bližního svolení, nebo jsme-li jím k tomu vybídnuti. Nesmíme zapomenout, že bližní ani neví, že se má snažit překonávat pocit oddělenosti od sebe a od všeho ostatního, vychází zásadně z pocitu a z pozice oddělenosti kombinované obvykle ještě egocentrismem. Bez dovolení bližních - pokud jsou při vědomí - nesmím zasahovat do jejich záležitostí. Takové zasahování by bylo jistým druhem vlastnění, bylo by cestou zpět k sobě. A tohoto zamezení cesty k sobě je třeba se vyvarovat, aby byl zachován směr od sebe k Bohu. K tomu má sloužit další krok. (Byl bych nerad, abyste si mysleli, že takhle absolutně všechno v těchto krocích platí. Záleží na míře poznání toho, který jedná. Nemusím mít svolení bližního, kdybych ze svého poznání věděl, že nechám-li ho jednat chybně, dovolil bych mu, aby se dostal do velkých potíží, které by ho úměrnou měrou nepoučily, mám právo zasáhnout i proti jeho vůli. Co znamená v tomto případě, že by ho potíže úměrnou měrou nepoučily? Je velmi pohodlné svést něco na karmu nebo osudovost, zkrátka na něco, co má objektivní povahu a do čeho člověk při nejlepší vůli nemůže zasáhnout. Tímto způsobem si už lidé omluvili největší hlouposti, které sami vyvedli, ale také největší tragédie, které zavinili. Hitler byl např. přesvědčen, že je osudem a prozřetelností povolán k tomu, co vyváděl. Kdo však je poučen, ví, že si člověk sám zařizuje svůj osud, dokonce může předvídat, jak si ho zařídí, neboť, aniž si toho

je vědom, dělá to a to, aby se stalo to nebo ono. Podobá se špatnému hráči šachu, který neumí nic, než táhnout s figurkami, ale nepředvídá ani, co bude dělat protivník, ani nemá plán dalších tahů, nebo pokud je má, nedbá dostatečně na inteligenci protihráče.)

Pátý krok: Uspokojení nad správně vykonaným počinem lásky není na místě. Musím se ho důsledně zříkat.

Vysvětlení pátého kroku: Ježíš by se byl o tom vyjádřil slovy: "Již vzal odplatu svou", kdo nějakým způsobem těžil pro sebe z vykonaného láskyplného činu. Čili člověk by se nepřiblížil ani o kousek blíže k vědomému spojení s Bohem. Řeknete: Vždyť to je také vypočítavost, a dokonce dokonalejší a domyšlenější! Může být, ale nemělo by tomu tak být. Chce-li někdo někomu patřit, někomu se odevzdat a odstraňuje překážky z cesty, není to vypočítavost, nýbrž počín lásky. Chce-li ovšem někdo Boha vlastnit, pak je to jedinečná vypočítavost. Nedojde však svého uspokojení, jak bude vysvětleno při výkladu mystické modlitby.

Celý algoritmus lásky i předešlý algoritmus činnosti jsou návody na uplatnění sebezáporu, nic víc. Těch návodů může být podáno mnohem více a na různých úrovních. Sebezápor, má-li mít spojovací účinky, musí být dostatečně velkorysý. Nestačí se zapírat v maličkostech a ve velikých věcech nikoliv. Opak by byl méně škodlivý. Kdybychom se však zapírali jen v tom, na co stačíme a do čeho se nám chce, nedošli bychom nikam. Při sebezáporu jde přece o snahu překonat sama sebe, vybočit z okruhu jednání a myšlení, které začíná u mně a u mně také skončí. U sebe se začít musí, ale od sebe se má jít k Bohu a ne se vracet k sobě. Tam, kde jsem, totiž není v mém vědomí Bůh, a proto i když se o to poctivě snažím, stále zapomínám, že jsem na svět poslán od něho a že mám povinnost se k němu vracet, a nadto, že tento můj lidský život mi k tomu poskytuje jedinečnou příležitost.

Měli bychom si být vědomi toho, že už od začátku bude nutno se spolehnout na to, že když si Bůh něco přeje, a když my tuto jeho vůli plníme, budeme mít od něho tak dlouho jeho pomoc, dokud nezneužijeme jeho dobroty. Lidově se říká, že se Bůh urazil. Ovšemže se nemůže urazit, ale my jsme se dostali na úroveň, kde platí jiné zákony, než zákony čisté Boží milosti. My můžeme za svou opuštěnost, my můžeme za svůj osud. Je nesmírně důležité nepřeceňovat svou schopnost v tom směru, že bychom věděli, co máme činit bez pomoci Boží. Nikdy bychom do žádného sebezáporu neměli jít sami jen se svými silami, i když o

nich víme, že jsou od Boha. K uskutečnění tak velikého dobra jako je poznání Boha, je třeba mimořádné síly. A právě modlitba má jeden ničím nenahraditelný význam. Můžeme si jí přivolat sílu, kterou potřebujeme k uskutečnění dobra. Máme na to jen tehdy právo, když si nechceme tuto sílu přivlastnit, nýbrž ji chceme jen v dobrém použít. Zase je tu třeba dodržovat onen princip disponibility, výše vysvětlený. Pak se samozřejmě nebudeme ani divit, že síly, které jsme měli přechodně k dispozici, když jsme jich patřičným způsobem použili, odcházejí. Svátý Pavel se o tom skvěle rozepisuje, když mluví o tom, že všechny dary, kterých užíváme, odejdou, jen láska nepomine. A je třeba dodat: Pomine-li, jsme tím vinni zase jen my, protože přestala mít v našem životě místo, které jí náleží, místo ze všech nejpřednější. Překryli jsme ji něčím jiným a obvykle platí, že postavíme-li ji tam, kam patří, opět zazáří a povede nás dál.

Nepochybuji však, že vám požadavky obsažené v obou algoritmech připadají být velmi tvrdé a těžko splnitelné. Budete-li je však plnit jen krátkou dobu poctivě a budete-li na ně navazovat svou vnitřní modlitbou, o níž bude dále řeč, shledáte se s takovou silou, o které nebudete moci říci, že je vaše, která však bude takové povahy, že co jste dříve dosahovali jen s krajním sebezapřením a ještě nedokonale, pak budete provádět samovolně, protože se ocitnete na úrovni, která bude ovládat vaši dosavadní, bude jasně nad ní. Je třeba však zahájit tvrdý kurs, aby úroveň vašeho stavu mimo vnitřní modlitbu se co možná nejvíce přiblížila úrovni modlitby, do které míříte. Velká míra sebezáporu pěstovaná mimo modlitbu, vám umožní daleko vyšší míru sebezáporu potřebného při mystické modlitbě.

Nyní obecně o tom, co je to mystická koncentrace:

Je to modlitba konaná za účelem vědomého spojení s Bohem a do tohoto stavu také dospívající.

Touto definicí jsem se zároveň distancoval od běžného theologického názoru, tzv. mystické theologie, že mystická modlitba je modlitba vlitá, tj. zdarma daná Bohem. Veškeré zakoušení Boží přítomnosti, praví se dále a pocit spojení s Bohem ve vědomí, je tak výjimečný stav, že si ho člověk nemůže zasloužit, ani není jisto, zda se může k němu disponovat, protože je už nesčetně důkazů o tom, že poctivě usilující lidé o vědomé spojení s Bohem a pečlivě se na ně připravující asketickým životem, nikdy do mystické modlitby nedospěli, a naopak lidé jiní, kteří ani tak zdaleka nedospěli do takové dokonalosti života, získali tuto milost. Zde prý působí nevyzpytatelná milost Boží.

(Tam se řadí např. všechny pokusy o mystické soustředění navrhované K. Weinfurterem). Mluví-li se o získané soustředovací síle, ze které sice mohou vyplývat různé velmi vznešené duševní stavy, nikdy však jimi nelze získat vědomé spojení s Bohem.

Přestože nemohu v této věci s theologií souhlasit, uznávám, že mají pravdu způsobem zcela nečekaným, jak vyplyne z dalšího výkladu. Jsou především pravdivé zkušenosti mnohých poctivých asketů, že přes veškerou snahu se nedostali z asketické fáze života do mystické, tj. spojovací. Také mají pravdu, že toto spojení nelze získat žádnou snahou, totiž, jenom snahou. Už však se mýlí, míní-li, že se k němu lze disponovat. Je podivné, že se nedali poučit stále se opakujícími zkušenostmi lidí, kteří v minulosti toužili po spojení s Bohem. Vědí přece, že v jejich modlitbě např. nastala nemožnost dále pokračovat. A tady se domnívají, že je mez lidských možností, zatímco tady je brána a cesta vedoucí za dosud zjištěné meze. Vysvětlil jsem tento kritický bod už několikrát v jiných spisech, ale vysvětlení budu opakovat, protože možná, že se mi tentokrát podaří, abych se vyjádřil srozumitelněji.

Jestliže si člověk přeje vědomé spojení s Bohem a vkládá do této touhy všechnu svoji vůli, narazí na jakousi stěnu, za kterou se mu nedaří dostat. Chybně si však vykládá tuto překážku jako nemožnost. Rázem by se z této překážky stala ničím nenahraditelná pomoc, kdyby věděl, že vyvolal vyšší sílu, než kterou používal, že vyvolal sílu nadlidskou, která má moc zastavit průběh použití všech lidských prostředků. Kdyby to neučinila, nedošlo by k vědomému spojení s Bohem. Vždyť opravdu smyslovou nebo rozumovou činností se člověk k Bohu nedostává, to je běžná zkušenost všech lidí. - Tedy ještě jednou:

Ve chvíli, kdy se člověk snaží tak dokonale o spojení s Bohem, že nic více pro ně nemůže udělat, ocitá se na vrcholu svých možností, na vrcholu, ze kterého je možno přejít do věčného života jen pomocí této nadlidské síly a ničím lidským. Vyjádřil jsem se možná nepřesně, když jsem řekl, že člověk **vyvolal nadlidskou sílu**. On jí dal pouze příležitost, aby se projevila do té míry, do jaké jí lidsky nezačal překážet. (Také slovu nadlidská je třeba rozumět jinak než nadpřirozená. Aby člověk mohl žít v tomto světě, ve kterém žije a mohl vnímat jen jej, dostává se mu pomocí síta nebo transformátoru, kterým je lidské tělo, jen takové množství téže uvědomovací síly, o níž je tady řeč, aby jeho zkušenost nepřesáhla meze časoprostorového světa. Toto je nutně zapotřebí, aby se mohl na něj soustředit a tím z tohoto způsobu a stupně soustředění získat pevnou základnu pro

další start. Při koncentraci na Boha však člověk vybočuje z tohoto úzkého rámce života tím, že se zpřístupňuje nadlidské, tj. nadnormální dávce uvědomovací síly, větší než je normální.)

Je zajímavé, že jde o tak nesmírnou sílu, že je schopna člověka osvobodit z jeho vězení oddělenosti, z klece, ve které je uvězněn, a přece je tak jemná, že odchází jako mávnutí vánku, jestliže ji člověk chce lidsky rozdmýchávat nebo dokonce uchopit a vlastnit.

Obecně se dá říci, že nedojde-li u člověka, který se v modlitbě snaží o spojení s Bohem k bodu, kdy nemůže ve své modlitbě pokračovat, nepřál si spojení dost intenzivně, neučinil všechno ze své strany, co učinit mohl. (V dalším výkladu si řekneme, co mohl učinit.) Je však nutno rozlišovat dvojí druh nemožnosti pokračovat v modlitbě.

První je nemožnost, kterou zde vůbec neuvažuji, a která není příznakem nástupu vyššího, rozšířeného vědomí. Snadno se dá rozeznat od pravé nemožnosti pokračovat v modlitbě. Je způsobena únavou, nesoustředěností, vlažností apod.

Druhá naopak je způsobena skutečným vyvrcholením lidských možností. Člověk využil prostředek do krajnosti, takže se dostal až tam, kde se začíná projevat, co je za nimi, z čeho všechny pocházejí, nerozlišená látka příkonu síly, ještě neoděné do konkrétní formy. Je to jako bychom nemohli spotřebovat pomocí lidského způsobu transformace přebytek síly, o níž nevíme, že v malém množství nám umožňuje vnímat, mít myšlenky, o něco se snažit. Ve velkém je silnější než jakýkoliv vjem, jakákoliv myšlenka a jakákoliv lidská vůle, a tím je zahlcuje, zastavuje. V tomto bodě přechází naše snaha o soustředění do mystického soustředění, neutečeme-li z tohoto stavu nebo neporušíme-li jej. Na samém jeho začátku, kdy jej pocítujeme ještě jako nepřekročitelnou stěnu, se dá ještě z něho odejít, po nějakém dalším jeho prohloubení už nikoliv.

Přeberme si, než se dostaneme ve výkladu dále, tvrzení theologů pojednávajících o mystice. Není jim úplně jasno, že také při přechodu ze soustředění do mystického soustředění musí dojít ke splnění Ježíšových slov: "Kdo ztratí svůj život pro mne, nalezne jej."

Člověk, který nevstupuje celým svým životem do soustředění, který jeho část ponechává stranou, nepřejde přes fázi jeho ztráty, nemůže jej ztratit proto, že jeho lidský život představuje jednotu (kdežto my jej vnímáme jen jako jeho

jednotlivé projevy, nikoliv jako celek a také jej nemusíme celý nasazovat, nýbrž stačí užívat jen některých lidských schopností. Vlivem toho se s ním, až na výjimečné případy, jako s celkem nikdy nesetkáváme a nevíme ani, co si pod tím myslet), a je-li tato jednota při soustředění nějak porušena, např. porušena tím, že používáme zase jen některých lidských schopností, abychom se soustředili, a ostatní ponecháváme stranou a jsme potom svědky toho, že jsme při soustředování jím vyrušováni, nemůže se stát, aby kousek z nás zůstal před vraty věčnosti a druhá část jimi prošla. (Ježíš: "Království v sobě rozdělené pustne.") Opravdoví mystikové dokázali při soustředění na Boha soustředovat se celobytnostně, ne jen okrajově, protože jim záleželo na království Božím **především** už i v běžném životě,

v každém duševním i tělesném hnutí. Pak zažívali při vnitřní modlitbě a vlivem ní něco, co sv. Jan z Kříže mistrně označil "temnou nocí smyslů" a "temnou nocí ducha", tj. nešlo jim se vrátet ke smyslům nebo k myšlení ve smyslu povídatvého nebo přemýšlivého meditativního způsobu, tedy začali ztrácet smyslovou činnost i rozlišenou duševní činnost ("temná noc ducha"), přičemž však ještě nebyli svědky toho, že by byli vstupovali do jiného vznešenějšího stavu nebe. Jejich stav se jim jevil "temně". Zkušenost správná, ale špatně vysvětlená, a tím také vzniklo ono nedopatření - špatně, chybně se s tímto stavem zacházelo. Mystikové neměli, bohužel, moc, aby zabránili tomu, aby se do jejich stavů a jejich výkladu nepletli theologové nemystici, na jejichž bedrech visel úkol, který, při své vnitřní nezkušenosti, nemohli zvládnout. Kolik skvělých postav náboženských dějin umíralo mysticky celý život - a někdy též neslo zjevné znaky tohoto umírání - a přece se jim nepodařilo umřít a narodit se, jak požadoval Ježíš Kristus, jejich Mistr. Nebyli tím sami vinni, protože chybný tradiční výklad "narození z vody a z ducha" vydatně napomohl k tomu, aby se nemohli hnout z místa. Řečeno prakticky, aby v tomto rozhodujícím bodu nepřestali vkládat celý svůj život do tohoto stavu a ještě něco navíc, o čem bude dále řeč. Chybělo jim pochopení, že v té chvíli, kdy nic nemohou dělat, přichází po celý jejich život Kristus a život už do té chvíle nemá být jejich, nýbrž jeho. Chyběla jim znalost, co je to odevzdat celý život. Kdyby to byli věděli, byli by jej odevzdali. Tato odevzdanost jim nechyběla, ta chybí jen nám. Takže i když vám podám sebelepší výklad o tom všem, nepomohu vám, nejste-li ochotni celý svůj život ztratit pro Krista a nikdy se k němu nevrátit. Nezoufejte však, radil jsem vám přece, jak se k této odhodlanosti vychovat v životě mimo soustředění, a způsoby, které jsem vám radil, nejsou jediné možné. Jen musíte vědět, že nemá-li vaše soustředění spojovací,

mystické účinky, chybí vám buď výchova k odhodlanosti celý svůj život obětovat pro Krista, nebo děláte nějakou chybu při koncentraci samé, a jediné o tom budu teď mluvit. Víte, prosím, jakou výhradu jsem vyslovil. Nestačí opravit chyby při koncentraci. Nedojde se ke kladnému výsledku, nevstupuje-li se do koncentrace ve správném duchu - v touze odevzdat svůj život Bohu - a nesetrvá-li se pevně v tomto duchu.

Čtu si znovu text o mystické koncentraci, a než se pustím do dalšího výkladu, doplním některé v textu naznačené pojmy:

Spojení nelze získat jen snahou:

Snažíme-li se ještě o něco více než o spojení s Bohem, prostředkem, který jsme si k tomu zvolili, nedorostli jsme ještě do mystické koncentrace. Ona bude stát ve stínu ostatních našich tužeb a nebude mít spojovací účinek, bude při nejlepším jen soustředěním nebo snahou o soustředění, při kterém budu neustále rušen. Neříkám, že by proto byla tato snaha bezcenná, ale bude to zápas, který nebude končit dříve, dokud se nevychováme k novému řádu hodnot, v němž na prvním místě je "přijď království tvé". Když pak konečně se dostaneme k tomu, že si budeme upřímně přát příchod Boží vlády do našeho života, a svou touhu vyjádříme soustředěním, zjistíme, že i nejrůznější touha nás nepřivádí do vědomého spojení s Bohem. Zůstáváme od něho odděleni. Děje se to hlavně ze tří důvodů:

1. - že naše touha není čistá,
2. - že je to naše vůle,
3. - že obojí představuje pohyb neslučitelný s poznáním, které není postupné.

Ad 1. Taková touha po Bohu je čistá, která si nepřeje Boha vlastnit, nýbrž vede člověka k tomu, aby se Bohu odevzдал. Boha nelze vlastnit, nelze ho uchopit, nelze ho přidat k tomu, co už máme, a proto také touto cestou se nelze dostat až k němu. K čisté touze se dá dospět výchovou, která nemusí být zaměřena k tomu, abychom se naučili sebe zapírat, jak bylo naznačeno v přípravě ke koncentraci. Nicméně jakákoliv touha je užitečná, ale jen úměrně ke své čistotě. Bez touhy nelze jít kupředu. I touha uchránit sebe před smrtí a zničením je velmi užitečná, protože je přirozená, nelíčená, upřímná a cokoliv učiníme ve svém zájmu, ve směru své záchrany, může nás dovést až ke stěně, o které byla řeč. Dále ne. A to je dost daleko. To jsme šli ovšem opačnou cestou, než jakou radí Ježíš. Šli jsme touto cestou: "Kdo hledá

svůj život, ztratí jej." Jenže je veliký rozdíl v tom, ztrácíme-li svůj život fyzickou smrtí nebo při soustředění. Hledáme-li život soustředěním na Boha jako na svou spásu, ztratíme jej při soustředění, ovšem po překonání oné stěny.

Ad 2. Vlastní vůle má obrovskou moc, nesmí se předčasně opouštět, ale také se nesmí od ní chtít, aby sehrála úlohu, na kterou nestačí. Všimli jste si jistě, že rozlišuji touhu po něčem a vůli. Touha po něčem je už výslednicí náklonnosti k něčemu nebo dokonce lásky k něčemu. Těžko zatoužíme po něčem, co vůbec neznáme, naopak toužíme po něčem, co odpovídá našim představám nebo požadavkům. Kdežto začít chtít můžeme po určité rozumové úvaze, po uznání vhodnosti něčeho. Můžeme po určité úvaze donutit se chtít a svému chtění dát konkrétní formu činem, třeba soustavně opakovaným. Znáám lidi, kteří se léta soustřeďují na Boha, po němž netouží, ale uznávají, že je to dobré a nejvyšší užitečné. Jejich počínání odpovídá Ježíšovu návrhu: "Tlucte a bude vám otevřeno." Vůle odpovídá tlučení, nikoliv otevření. Vůle neotevívá, jak praví Ježíš. Způsobuje však, "že bude otevřeno". Není v povaze a moci vůle si otevřít. Také s vůlí se ocitáme jen před stěnou, ale také už u ní.

Ad 3. Jak touha, tak vůle, mají-li správný směr, jsou účelné, ale představují pohyb mysli. Co je v pohybu, udržuje se právě pohybem v časoprostoru, a nás tedy udržuje v pocitu oddělenosti od Boha, který je v klidu. Proto, až se vyčerpají všechny prostředky touhy a vůle, musíme na chvíli - ovšem jen na vrcholu touhy a vůle - zastavit. A to je ona požehnaná chvíle, do níž vstupuje Bůh, Bůh klidu a pokoje. Proto Ježíš, když se ocitl po svém zmrtvýchvstání, přicházející od Otce, nemohl věnovat ze svého stavu učedníkům nic lepšího než svůj pokoj. Vstoupil mezi ně a řekl: "Pokoj vám!" A podle toho pokoje, který jim přinášel, poznali, že je to On a že je to Bůh.

V textu se dále vyskytují pojmy: vstupovat životem do soustředění, jednota života, odevzdat celý život.

Velká gesta na této cestě jsou bez ceny. Umět odevzdat nenávratně svůj život Bohu tak, aby nezůstalo při pouhém prohlášení, toho není z počátku nikdo schopen, ani nikdo neví, že mu jde o život, o ten, který má, který žije v pocitu oddělenosti, který se dá nejen uchopit, ale i nějakou dobu podržet. Proto bych radil, abyste se opřeli o zkušenost těch, kteří šli před námi. My se tak málo známe, že když si myslíme, že jsme se odevzdali celí, **zjistíme vždycky, i po sebedokonalejším odevzdání, že jsme odevzdali jen to, o čem jsme věděli, že je náš život.** Fungující

živé tělo není ještě životem, je jen prostředím, ve kterém se život projevuje, je jedním z přívlastků, znaků života. Je mnoho přívlastků téhož života, o kterých vůbec nevíme. Obvykle však svůj tělesný život považujeme za život jako takový, a proto Ježíš, vycházející z lidského způsobu poznávání, řekl: "Nikdo nemůže dát více než svůj život." Zůstaňme tedy u tohoto pojetí a spokojme se s ním. Všichni, protože jsme smrtelní, budeme stát před okamžikem, v němž budeme muset odevzdat svůj život. Budeme-li tento život dobrovolně odevzdávat při koncentraci v okamžiku, kdy se zastaví před zmíněnou stěnou všechny projevy života, které považujeme za život samotný, za celý život, zjistíme, že nám zbývá ještě mnoho dalšího odevzdat, např. své vztahy k okolí, pak své širší vztahy přes hranice narození a smrti atd. Také o to se teď musíme starat, čím vším náš život je. Toto poznání se dostaví samo, až nakonec poznáme jednotu života v Bohu. Mohli bychom říci, že pak vrátíme všechny z Boha vyzážené části života zase jemu, a tím se s ním spojíme. Odevzdat celý život je však ještě daleko jednodušší a není závislé na zvláštním poznání. Stačí v běžném životě mimo koncentraci splnit dvě podmínky:

1. Využít chvíle, kdy jsme na cokoliv soustředěni, k čemukoliv připoutáni a
2. neohlížet se po svém životě.

Ad 1. Plné soustředění na cokoliv nám zjevuje jednotu života

v tom smyslu, že jsme **celí** sjednoceni svou schopností na něco se soustředit. Najednou jsme dali dohromady všechno, co je v našem vědomí - a to je vždy rozhodující pro možnost odevzdání celého života. Život nám denně nabízí mnoho příležitostí, abychom se na to něco plně soustředili. Chopme se těchto, nebo aspoň některých těchto příležitostí, a využijme jich pro vteřinové soustředění na Boha. Porušíme tím sice své soustředění na světskou věc, a měli bychom to dělat vždy s rozmyslem, abychom vše prováděli řádně, abychom nepřišli k úrazu nebo někoho jiného nepoškodili, ale jsem přesvědčen, že brzy budeme vědět, budeme-li dělat tyto pokusy o soustředění, kdy máme odskočit k Bohu, a kdy ne. Budou to pouhé vteřiny, při kterých využijeme sjednocení své bytosti. Ze zkušenosti totiž víme, že z těchto okamžiků je možno přejít bez velkého úsilí do vědomého spojení s Bohem. Byla splněna podmínka: Odešli jsme k Němu celí. Ovšem míra spojení za takových okolností není hluboká. Zažíváme jen jakýsi závan věčnosti.

Ad 2. V tu chvíli musíme vypustit z mysli, co jsme právě dělali nebo co jsme měli na starosti, o co jsme se starali (také starost nás sjednocuje, ovšem že ne s Bohem, ale vnitřně z nás činí např. starost samu, nic jiného z nás nezbude) a obrátit se myslí k Bohu. Také to je obětování života, pokud dokážeme skutečně na okamžik odstoupit od dané situace, které jsme před tím cílí patřili.

Zdá se vám, že tohle je stejná rada, jaká byla vyslovena v bodě 1. Je zde rozdíl mezi odstoupením od světské činnosti a přistoupením namísto toho k Bohu.

Považoval jsem však za nutné rozdělit tuto akci na dva kroky: Obrátit se k Bohu a neohlížet se zpět. Touha ohlédnout se je někdy velmi nutkavá. Ježíš ji pranýřoval jako velkou chybu. Neboť v čem pozůstával jeho požadavek "Nechť mrtví pochovávají mrtvé." My, kupodivu, se v mnohých vyprávěních setkáváme s tragickými následky ohlédnutí: Viz zkamenění Lotovy ženy při ohlédnutí se za hořící Sodomou a Gomorhou, nebo ztráta Euridiky při ohlédnutí se Orfea apod. Mohl jsem raději snad místo ohlédnutí užít slova opuštění starostlivosti a zvědavosti. Kdyby člověk pospíchal do Otcova domu, jako tomu bude po zkušenostech s pobytem v něm, pak by této připomínky nebylo třeba (možná, že by bylo třeba připomínky zcela opačné), ale pro toho, kdo tam nevstoupil roztržitost při vstupu znamená zmaření vstupu. Vstoupit může člověk jen celý, ne nějakou částí své pozornosti nebo jiné duševní mohutnosti.

V algoritmu činnosti jsem radil, abychom mysleli jen na to, co děláme, nikoliv na Boha. To je rada správná, protože napřed se musíme naučit v něčem se sjednocovat. Naučíme-li se tomu v malém, dokážeme to snadno ve velkém. Jestliže však při koncentraci se ocitáme až u stěny, pak je na místě ji překonávat shora uvedeným způsobem i za činnosti a přibližovat se postupně činností k úrovni koncentrace. Avšak zmíněného postupu bychom měli používat už od začátku, kdykoliv nás něco zneklidňuje a když se potřebujeme neklidu zbavit, abychom neodešli příliš daleko od Boha.

Závěrem této poznámky bych řekl, že celým životem je vždy něco jiného, vždycky to, co právě žijeme. Proto si mohl Ježíš tolik slibovat od toho, aby bohatý mladík rozdal všechno své jmění chudým. Byl by se zbavil celého svého dosavadního života. Byl by mohl chodit s Ježíšem. Vědomě se stýkat s Bohem. Celá řada jiných situací nemá povahu tak trvalou jako majetek, ale přece jen mají s vlastnictvím společné to, že jim také patříme. Zkušenějším

mystikům nečiní dokonce potíže, aby v každém silném poutu, které se v jejich srdci objeví, spatřovali volání Boží, a pak pro nás zvláštním, nečekaným způsobem reagují na svody tohoto světa, že se úžeji přimknou k Bohu - rozumějte, nikoliv ze strachu před pádem, ale že cítí zároveň něco jiného než my. Poznávají chvíli sjednocení svého života, hodnotí ji jako ocitnutí se před branou Otcova domu a jsou za ni vděční, neboť jedině z ní lze vejít do věčnosti. Rozhodující je umět Bohu odevzdat to, čím právě náš život je, co si uvědomujeme, že pro to žijeme, protože beztak se neznáme tak, abychom dokázali obětovat i tu část sebe, kterou si neuvědomujeme.

Při koncentraci je tomu trochu jinak, protože je to činnost zaměřená výlučně na Boha, ne na něco jiného. Abychom i toto mohli vysvětlit, musíme ve výkladu postoupit o krůček dál.

Zatímco činnost (podle algoritmu činnosti) má se stát něčím, co děláme pro Boha, a tím se mu odevzdáváme, a zatím co projevy a činy lásky mají být projevem lásky vůči Bohu, a tím ho milujeme a jemu se odevzdáváme (podle algoritmu lásky), mystická koncentrace je prostředkem nebo má být prostředkem, který nás má vést bezprostředně k Bohu, bez prostřednictví bližního. A jen taková koncentrace, o níž jsme přesvědčeni, že má tuto moc, může nás dostat dále než činnost a láska aplikovaná na bližního a stejnou měrou na sebe. Z tohoto přesvědčení se necháváme vyvést velmi snadno tím, že se nám koncentrace nedaří. Ztratíme-li důvěru ve spojovací moc soustředění, a přesto při něm zůstáváme, přeměnili jsme jeho funkci na funkci bližního, který nám poskytuje příležitost sebe zapírat.

Koncentrace se pak nachází přesně na úrovni naší přípravy, o které byla řeč. Není pak dalším novým krokem vpřed, není vyvrcholením dne, nýbrž stejným zápolením s materiálem jako při práci na poli. Koncentrace se však má stát vstupem do Hospodářova domu, ničím méně, a to je její první spojovací efekt.

V celém tomto pojednání, v němž jsem nyní v druhé půlce, se držím podobenství Ježíšova o postavení služebníka. (Někdy je toto podobenství označováno za podobenství o neužitečném sluhovi, Luk 17,7-10 - vysvětlil jsem v Úlohách). V první polovině jsem vysvětlil, jak se chová služebník na poli, že tam pracuje na Hospodářově poli, s jeho nástroji a pro něho. Nyní se vrací z pole do Hospodářova domu.

Jistě vám napadá, že je tu zřejmá obdoba mezi návratem marnotratného syna do Otcova domu a návratem služebníka vracejícího se do Hospodářova domu po práci na poli. I

marnotratný syn měl právo se vrátiti domů. Pokud se týče Ježíšových podobností, je mezi nimi spojitost, neboť celé Ježíšovo učení tvoří nerozbornou jednotu a nedá se v něm bez velké škody jedno postavit proti druhému, nýbrž je třeba umět jedno srovnat s druhým. Tohle jsem musel uvést, protože mnozí z vás se dosud nechovali ve světě jako služebníci na Hospodářově poli, nýbrž jako marnotratní synové, kteří zapomněli nebo dlouho už nevzpomněli na Otcův dům. Obvykle teprve tehdy, když se vám nedaří dobře, vzpomínáte i na Otcovský dům a hledáte v něm záštitu. Opravdu je tomu tak. Život mnohých lidí se podobá jedění s vepří, jak se praví v podobnosti o marnotratném synu. V této nouzi se člověk celý propojuje, sjednocuje. Není ničím jiným než nuzujícím. A jistě si vzpomínáte při té příležitosti na blahoslavenství z Ježíšova horského kázání a kdo je blízek oné blahoslavenosti (viz spis Blahoslavenství).

Jedním z nich je také plačící. ("Blahoslavení, kteří lkají, neboť oni budou potěšeni.") V tom je pro nás všechny, kteří jsme mimo Hospodářův dům, velká útěcha. Pro nikoho nejsou zavřeny dveře Otcova domu. Když jsem si vzpomněl na Otcův dům a zjistil jsem, že jsem byl do té doby marnotratným synem, který jedl s vepří, a navíc, nic si z toho nedělal, byl jsem z toho tak zarmoucen, že jsem poprvé v životě hořce plakal. A musím říci, že pro tuto lítost, kterou jsem upřímně projevil, otevřela se pro mě brána Otcova domu, i když jsem ještě nevěděl nic o moci Ježíšova učení. Řeknete: "Jen kdybych si vzpomněl na Otcův dům, bylo by vyhráno, ale jak si vzpomenout?" V tomto spisku jsem nepředpokládal, že si na něj vzpomenete a vedl jsem vás do Otcova domu z jiného východiska, z práce na poli pro Otce, ale jinde, ve spisu Sladké jho, jsem napsal, za jakých podmínek si člověk zaručeně vzpomene na Otcův dům. Splní-li podmínky rozpojení od sebe, od toho, co mu nevadilo, že jedl s vepří. Nebudu opakovat nic z toho, co jsem o tom napsal ve Sladkém jhu, jen chci říci, že vzpomínka na Otcův dům je něco zcela jiného, než vzpomínka na cokoli z tohoto světa. Není to žádné vidění domu, nýbrž mocná síla přemáhající marnotratného syna a nedopřávající mu ani chvíli klidu na jedění z koryt, kde ještě před chvílí jedl s vepří. Tohle jsem vám musel napsat, protože dobře vím, že jak já, tak i vy dokážete být marnotratnými syny. I to je východisko, které Ježíš uznává pro vstup do Otcova domu. Ježíš přišel léčit nemocné, a proto přišel pro všechny, neboť kdo z nás je zdravý ve smyslu Ježíšovy náročnosti? (Francouzi mají pro zdraví a spásu jediné slovo "salut", a tak je tomu. Kdo je zdravý, ten už je spasen a není zdravý, kdo není spasen. Jaké je to zdraví, když se při něm umírá se

ztrátou všeho. Tuto chorobu Ježíš nazval: "Kdo život hledá, ztrácí jej.")

A nyní tnu do živého, i když budu postupovat velmi opatrně. Ježíš o sobě řekl: "Mé království není z tohoto světa." Převeďme toto tvrzení na podobenství a postavení služebníka. Pokud je služebník na poli, není v království Božím, je ve světě projevů, ve světě dualismu. Tam se Bůh neprojevuje přímo, nýbrž jen svými výtvary, a kdokoliv chce, řekne, že nic od Boha nepochází, že hmota je věčná a co proti tomu můžeme namítnout? Nikdo nepřesvědčí nevěřícího svou domnělou, ale nepravou vírou a toho si byl Ježíš dobře vědom. Nevěřící se dá přesvědčit jen důkazem. I vy, kteří si o sobě myslíte, že věříte, nemáte ani jeden ze znaků pravé víry, které požadoval Ježíš. Jeho slova o tom: "Ty pak, kteří uvěří, budou provázet tato znamení: V mém jménu budou vymítat zlé duchy, novými jazyky budou mluvit, hady budou brát a vypijí-li co smrtonosného, neuškodí jim to. Na nemocné budou vkládat ruce a budou uzdravováni." (Marek 16, 17-18). Je také třeba, abych se vám vyznal ze své nevíry. Nikdy jsem si nemyslel, že věřím, protože ani já jsem nevykazoval známky víry. Tady se dopouštíme chyby za chybou. Svůj styk s Bohem formalizujeme slovní modlitbou, kterou spíše konáme proto, abychom uklidnili své svědomí, než proto, abychom se v ní setkali s Bohem. O to nám vůbec nejde, snad proto, že si netroufáme na něco tak vznešeného ani pomyslet. V rámci svých modliteb se nevracíme do Otcova domu a jsme s tím více než smířeni, myslíme, že tomu ani jinak nemůže být. Protože těchto chyb se dopouštíte po celý život, neustále se obelháváte, klamete se svými vztahy k Bohu, vírou a vším, co s tím souvisí, je pro mne velmi těžké vytrhnout vás z této cesty nastoupené ke zkáze. Přemýšlejte o tom, zda se podobáte lidem, kteří v různých obměnách říkají Pane, Pane, a jejich srdce o tom neví, jen ústa to říkají. Promiňte mi, že se nedám odradit ničím. Pro mne jednou pro vždy ten, kdo se nachází jen na poli a nevchází do Hospodářova domu, je člověkem, který žije bez posily od Boha. Po té stránce je obdivuhodný. Nikdy bych neměl vaši vytrvalost ve styku s Bohem, že ani při modlitbě neodcházíte z pole, zůstáváte na něm. To je dokonalé nepochopení mystické modlitby, a z tohoto nepochopení vás vyvedu. Jen vás prosím, abyste se mnou měli aspoň poloviční trpělivost, jakou já mám s vámi, abyste nepodceňovali nic z toho, co zde napíši.

Být na poli znamená žít v prostoru a času a tam užívat všechny nástroje poskytnuté od Boha. Není v tom nic špatného, ale to obvykle nestačí. Máte přítom nástroje dvojího druhu: vnitřní

a vnější, jak se nám jeví z našeho nevědomého pohledu, z našeho nedokonalého způsobu rozlišování. Vnitřní jsou naše vlastnosti, smyslová a rozumová činnost. Vnější jsou události a okolnosti, za kterých a ve kterých žijeme. Budiž nám jasno, že všechny tyto nástroje, ať jsou sebedokonalejší, buď musíme zanechat před domem, nebo jich používat při vstupu do domu novým způsobem. Nemohou nám sloužit k tomu, k čemu nám sloužily na poli.

Být v domě Hospodářově nebo Otcově, je něco úplně jiného než být na poli. Tam už nejsme v času a prostoru, respektive, snažíme se tam už nebýt, nýbrž v oblasti království Božího, což je řečeno velmi výstižně, neboť tam zřetelně vládne Bůh.

Ježíš se všemožně snažil, aby nám vysvětlil pojem tohoto království a především nám vysvětlil podmínky vstupu do něho. Tak např. v podobenství o pozvaných na hostinu, o příchodu ženicha

v podobenství o deseti pannách, o vstupu do Hospodářova jindy Otcova domu. Všechna tato podobenství jsem vysvětlil podrobně jinde. Nechci-li se vzdálit od tématu, chopím se jen podobenství o pozvaných na svatbu. Jsou tam dva důležité momenty:

1. Pozvaní se zdráhají přijít a vymlouvají se na různé povinnosti mimo dům, kde se má odbyvat hostina.

2. Jeden člověk vejde bez slavnostního roucha a je stroze vykázan.

Co je to vymlouvat se na různé povinnosti? To neznamena nenajít si čas pro mystickou modlitbu, nýbrž neumět se zbavit starostí. Kdyby se byli pozvaní uměli zbavit svých starostí, byli by pozvaní přijali. A jsme u první podmínky, řekněme kroku, bez jehož splnění se vůbec neocitáme na hostině. Ať máme starosti přes den jakékoliv, přistupujeme-li ke vnitřní modlitbě, musíme je na tu chvíli odložit. To je především věc důvěry vůči tomu, který nás zve. Budeme-li s ním, nic nezanedbáme. Proto bych radil před vstupem do mystické modlitby upřímně odevzdat všechny své starosti Bohu, asi způsobem: "Ty víš, že děláš dobře, že mne zveš k sobě." A nevykládejte si nikdy svou vytrvalost ve vnitřní modlitbě jinak, než že vás zve Otec k sobě. To je jediné správné hodnocení, že vždy znovu přistupujete k modlitbě. Nepřivlastňujeme si tuto vytrvalost!

Dalším krokem je obléknout si sváteční roucho. Bez něho budeme z hostiny vykázaní. Obdoba toho je v podobenství o vstupu služebníka do Hospodářova domu, že se přepáše, nebo podobenství o pannách, že mají olej ve svítilnách. Bude lépe si napřed říci, co je to obléknout si sváteční roucho. Především si

všimněte mistrovského označení slovem "roucho". Nejde o nic hlubšího, jen o něco, čím se člověk navenek liší od ostatních. Ale je velmi důležité, aby se lišil. Jako jsme byli při práci na poli odděleni od Hospodářova domu, nyní se novým oděvem odlišujeme, rozuměj oddělujeme od zevního světa. Kdo toto neprovede, je zase vyvržen z hostiny Hospodářem. Je velmi poučné, jak se chová hostitel v podobenství vůči člověku bez svatebního roucha. Tehdy řekl král služebníkům: "Svažte mu ruce i nohy a uvrhněte jej do temnot venku. Tam bude pláč a skřípění zubů." (Mat 22,13) Přeloženo z části do nesymbolické mluvy: Člověk, který na hostinu nepřichází ve svatebním rouchu, je opět vrácen do své bývalé nesvobody, je zbaven svobody, jsou mu opět svázaný ruce i nohy, jako každému, kdo sice o tom neví, ale kdo je mimo svatební síň. Neboť ten, kdo není na svatbě (nebo v domě Hospodářově), nemůže učinit vlastně nic, co má na mysli Ježíš. Jako by měl v tom smyslu svázaný ruce i nohy. Nemůže být osvícen, ani nemůže dospět k duchovnímu poznání. Bude žít opět v temnotách a v utrpení, jako žil před tím. Máme dnes ve zvyku říkat těm, kteří se hlásí k náboženství, že jsou tmáři, ale Ježíš věděl, že ti, kdo dlí v temnotách, nemohou ani vidět, přestože mají oči, nejsou jim k ničemu proto, co Ježíš ukazoval. Ježíš nemohl jasněji říci, že jediné na svatbě je svoboda, jinde mimo dům králův panuje nesvoboda. Víme, s jakými rozpaky je vykládáno podobenství o svatební hostině. Jsou tam takové pasáže, jako: "Král se rozhněval, poslal svá vojska a zahubil ty vrahy a město jim zapálil." Kdyby zde bylo pro celistvý výklad místo, divili byste se, kolik je v těchto symbolech spravedlivé a mírné moudrosti.

Máme tedy vědět, že vstupujeme-li do Hospodářova domu (v jiných podobenstvích do svatební síně nebo do Otcova domu), musíme vzít na sebe nový oděv, a protože je to podmínka, bez jejíž splnění bychom se ocitli zase v nevědomosti (přesně by se dalo říci, ani bychom se nezačli podílet na hostině atd.), v temnotách, zkrátka v onom pocitu oddělenosti, který nám sice do určité míry umožňuje styk se zevním světem, ale zcela znemožňuje styk s věčným životem. Pochopíte, co se myslí tímto novým nebo jiným oděvem, vysvětlím-li, co se rozumí oděvem, který máme na poli a bez kterého bychom se na poli neobešli. Tímto oděvem na poli se rozumí vybavenost člověka pro styk se světem. Od chvíle narození jsme se učili používat smysly, rozum a pohybovat se, mluvit, jednat.

Tyto různé druhy pohybu nejsou ničím jiným, než vybavením člověka, oděvem vhodným na poli, ničím více. Tento pohyb, mající

svůj původ v živém lidském organizmu, odpovídá jinému pohybu, který probíhá bez ohledu na existenci člověka, je to pohyb času, netroufám si říci, že také prostoru, ačkoliv tomu tak je, čili náš individuální pohyb nás spojuje s universálním pohybem probíhajícím ve vesmíru, zkrátka v časoprostoru. To má všechny následky, jichž jsme svědky, že vnímáme jen to, co se nachází v čase a v prostoru, a nevnímáme nic, co není v čase a v prostoru, tedy ani nemůžeme vnímat Boha. I po tomhle krátkém vysvětlení je nám jasno, že oděv, který je vhodný pro práci na poli, si nesmíme nechat pro svůj pobyt v domě Hospodářově. Mohli bychom říci, že první fáze pobytu v domě Hospodářově je jakousi přechodnou fází, o které platí, že něco z toho oděvu si služebník může ještě ponechat. Ježíš nenechává tuto otázku nezodpovězenou. Říká, co si služebník v domě má přát a co si přát nemá. Má si přát především dát najíst a napít Hospodáři. Pochopitelně Hospodář nepotřebuje ani jíst, ani pít, právě tak jako pojem "dům" nebo "pole" není ani domem ani polem, nýbrž stavem.

Náš stav "na poli" je umožňován třemi druhy pohybu:

1. pohybem živé hmoty, čímž nemám na mysli jen pohyb, který vykonáváme, nýbrž i pohyb mezibuněčný uvnitř atomů atd.
2. pohybem mysli, čímž míním pohyb lidských myšlenek a
3. pohybem vůle.

Kdežto stav "v domě" má různé stupně (stejně jako stav "na poli", protože tam nejsme vždy stejně bdělí, a na poli se vyskytují také zvířata, rostliny a nerosty). Při počátečním nejnižším stupni, který bychom mohli označit jako jistotu o vstupu do věčného života, jsou rozhodující tři druhy klidu, obdobně uvedeným druhům pohybu. Mohou být uskutečněny jen do určité míry, např.

1. klid živé hmoty, dosažený převlečením nebo přepásáním
2. klid mysli, dosahovaný setrváváním v jediné myšlence
- na Boha - a
3. klid vůle, charakterizovaný snahou po spojení s Bohem.

Všechny tyto druhy klidu jsou jen relativními klidy. Vyšší stav klidu nemůžeme dosáhnout vlastní iniciativou, ale je to zapotřebí. Abychom tento stav pochopili, musíme vysvětlit přelom v mystickém soustředění, označený v podobenství o postavení služebníka

v domě Hospodářově tím, že napřed se najedl a napil Hospodář a pak teprve vybídl služebníka, aby pojedl. Nevycházím z údivu nad

tím, jakými jednoduchými prostředky Ježíš vyjádřil tak hlubokou zkušenost. Mystická koncentrace má začít tím, že dáváme napít a najíst Hospodáři. Opačný postup by byl nesprávný, neboť bychom začli uchopovat, a tím bychom zmařili celý proces spojení. Stav pojedění Hospodáře se dosahuje důslednějším způsobem užití vůle, než na jaký jsme zvyklí v práci na poli. Práce na poli mohla v nejlepším případě vrcholit tím, že jsme úplně zapomněli na sebe a mysleli jen na práci pro Hospodáře a podnikali vše pro to, aby se zdařila. Také práce v domě má podobnou povahu, ale od sebe k Bohu, nikoliv od sebe jen k hospodaření s jeho prostředky pro něho.

Co je to dát najíst a napít Hospodáři? V podobenství je zdůrazněno, že služebník, který přijde hladový z pole, nesmí ani pomyslet na to, aby se napřed sám najedl, nýbrž musí přichystat jídlo Hospodáři a počkat, až se nají. Je to požadavek krutý, čímž chce Ježíš říci, že bez jeho splnění nelze u Hospodáře pojíst. Zde je vyřešen problém, s kterým se potýkají všichni, kdo se soustřeďují na Boha. Není-li jejich soustředění opravdu soustředěním na Boha se všemi lidskými prostředky, nýbrž je-li třeba rovným dílem slouženo s potřebou sám se najíst a také dát najíst Hospodáři, nevede soustředění ke koncům naznačeným v podobenství. Není na závadu, že člověk si může být jist, že po celodenní lopotě a po posloužení Hospodáři i v jeho domě, dostane také najíst on, ale míra tohoto sebeuspokojení je přímo úměrná míře a velkorysosti, s jakou se člověk odevzdá Bohu. Kdo sebe dává z vypočítavosti, najíst nedostane, je zklamán. Sebeovládání musí být čisté, bezstarostné, bez zájmu o sebe, jediné vedeno zájmem o Boha, i když před koncentrací není na závadu, když si je člověk jist, že se u Hospodáře nají.

Toto podobenství je příliš stručné, než aby v něm bylo blíže naznačeno, co se rozumí oním najíst se u Hospodáře. Není však na škodu tato stručnost, víme-li to z jiných podobenství o království Božím a o úkolech Ježíše Krista. Hledejte tam a dovíte se, že jste ztracenou ovcí, a že vstupujete do ovčince nebo do Otcova domu, a to je vaše jídlo. Je to sám dobrý pastýř, který **zanechává celé stádo**, hledá vás, najde vás, vezme vás láskyplně na svá bedra a odnese vás do stáda. Jinak a za jiných okolností se člověk v Hospodářově domě nenají. Není v silách člověka najít cestu zpět

k ostatnímu stádu, tj. k duším osvobozeným, nacházejícím se pod vládou Pastýřovou. Bůh musí opustit svůj stav "být se stádem", aby si nás vyzvedl z našeho stavu "být od stáda oddělen". Je

lidsky nepřekonatelná mezera mezi naším stavem oddělenosti a stavem sounáležitosti s Bohem. Řekl bych přiléhavěji, že mezi těmito dvěma stavy zeje hluboká propast, a kdyby ji chtěl člověk sám překonat, neuspěl by. Mluvil jsem už dříve o tom, že je to jako by narazil na stěnu, přes kterou se nemůže dostat. Různě můžeme symbolizovat onen rozdíl mezi dát najíst Hospodáři a sám se najíst

v Hospodářově domě. Nám však stačí vědět, že jsou známy podmínky, které před námi Ježíš nikdy netajil, po jejichž splnění zaručeně přijde Pastýř a vezme nás na svá bedra. Chce se na člověku, aby vždycky neprodleně dočerpal všechny své možnosti, aby jasně věděl, že více nemůže do hry vložit, a aby se tím neznepokojoval. Pak místo aby se zneklidňoval, počká, až se Hospodář nají, ani nepomýšleje na vlastní najedení.

Koncentrační techniku jsem popsal na několika místech v jiných spisech. Zde se o ní zmíním jen proto, abych na ní ukázal, jak se v ní uplatňují obecná pravidla, o kterých jsem právě promluvil.

Techniku soustředění nelze podceňovat, ani přeceňovat. Touha po spojení s Bohem musí být vždycky silnější, než touha po zvládnutí nějaké techniky. Kdyby tomu bylo opačně, nezvládl by člověk ani techniku, ani by se s Bohem vědomě nespojil, a to už proto, že by se tolik věnoval technice, že by během koncentrace úplně zapomínal na Boha. Lidé, kteří postupují tímto opačným způsobem, mi říkají jeden jako druhý: "Než se začnu soustřeďovat, mám opravdovou touhu patřit ve chvíli svého soustředění jen Bohu, ale čím dále se soustřeďuji, tím více ztrácím Boha ze zřetele." Technika, kterou zvolili, je příliš komplikovaná a nesplňuje podmínky spojovací.

Vhodná je každá technika, která splňuje podmínku:

1. maximálního zjednodušení myšlenkovitého pohybu,
2. která je pro nás nosná a
3. není volena tak, aby ohrožovala lidský život.

Ad 1. Tuto podmínku v nejmenší míře splňuje rozjímavá modlitba, která má spíše povahu přípravnou než spojovací. Zkušenosti s tímto druhem modlitby jsou v křesťanství velmi bohaté. Zvláště v katolických pojednáních o modlitbě je podrobně popsáno jak rozjímat. Jsou známy případy, že rozjímavá modlitba přešla do zastavení myšlenkového pohybu bez jakýchkoliv příčinění rozjímavějšího. Těžko zde mluvit o technice, protože rozjímání uneslo až do tohoto přechodu, tj. z lidské snahy do

působení Boží milosti jen ty, kdo tak hluboce pojali slova svého rozjímání, že je přemohl jejich velkolepý obsah. Pokud např. Otčenáš, pojatý rozjímavým způsobem přestane být odříkáváním jednotlivých myšlenek, nýbrž začne být příležitostí k rozjímání pravd v něm obsažených (takto pojatý Otčenáš jsem už několikrát rozebral pro rozjímavé účely), stačí vyřknout dvě slova "Otče náš" a člověk přejde už při nich do nazíravé modlitby, což se navenek jeví tak, že nemůže v modlitbě pokračovat a vnitřně prodlévá u tohoto velkolepého faktu, že samotný Bůh je náš Otec. Mnoho záleží na situaci, v jaké se člověk nachází. Zemřel-li např. mně pozemský otec, když mně bylo 3/4 roku, takže jsem otce neznal, bylo pro mne velikým objevem, že i já mám otce, a že dokonce je otcovství, které mne úzce spojuje se všemi lidmi, že je to Otec náš, nejen můj. Každý bližní je proto mým bratrem, atd.

V katolické církvi je rozjímavá modlitba (meditativní) modlitba zpracovaná mnohými autory, kteří se netají s poznáním, že

v málokterém případě tato modlitba přechází do kontemplace (nazíravé modlitby), tedy do modlitby spojovací, a jako důvod se udává nevyzpytatelná milost Boží a nevyzpytatelné záměry vedení Božího, což je snadno vykonstruované, ale nesprávné tvrzení. Mám za to, že tak, jak jsem v tomto krátkém pojednání rozvedl práci na poli, uvedl jsem vlastně další způsob čínorodého rozjímání, a kdo se podle něho řídí, nebude mít těžký přechod do spojení.

Když jsem začal se svou přímou cestou k Bohu, vůbec jsem neznal smysl světského života. Nevěděl jsem nic z toho, co jsem vám napsal o práci na poli. Všechno jsem vsadil na kartu mystického soustředění. Tehdy mne nezachránilo soustavné rozjímání o duchovních záležitostech, doplňované četbou duchovních spisů. Zastoupilo sice dokonale "práci na poli", které jsem nerozuměl, ale způsobilo nerovnováhu mezi světským životem a modlitbou, a to mělo za následek ustavičné rozpory v zevním světě, ze kterého jsem se proto snažil utéci. Téže chyby se dopouštějí mniši. Vlivem toho jim není k dispozici světský život, který je jedním z bezpečných odrazových můstků, který bychom neměli podceňovat. Mělo by nám býti nápadné, že mnozí z největších světců (Maří Magdalena, sv. Augustin, sv.

František z Assisi aj.) byli napřed velmi světskými lidmi. Jiní velcí světci rozvinuli napřed spořádaný světský život, než dospěli do mystické fáze života. Kdežto ve většině mnišských řádů se užívá meditace jen jako jakási náhražka za rozvinutý světský život, nebo jako obrana proti němu, protože se nerozumí významu i toho

nejsvětějšího úkonu a neví se, jak by se mohl stát přípravou pro mystický život.

Správně prováděná meditace má pomáhat nastolit správný řád hodnot. Proto bych vám doporučoval, abyste se tomuto řádu naučili a o něm rozjímali a jej uskutečňovali. Je obsažen beze zbytku v Otčenáši posloupností proseb a jejich smyslem.

Ve větší míře zjednodušuje myšlenkový pohyb střelná modlitba, pokud ji správně používáme, tj. pokud není pouhým prohlášením, nýbrž buď vyznáním určité potřeby obnovy vztahu k Bohu nebo spontánním výrazem vnitřního stavu.

Ještě ve větší míře se zjednodušuje myšlenkový pohyb při tzv. písmenových cvičeních a konečně by se tento pohyb měl zastavit při tiché koncentraci. Oba termíny jsou známy z Weinfurterových spisů. Bude je třeba přivést na pravou míru.

Ad 2. Nejtíže se dá vysvětlit nosnost techniky. Pokusil jsem se o to ve spise "Umění následovat Krista" (UNK), který zde nebudu ani opisovat, ani reprodukovat, ale učiním nový pokus vysvětlit tento požadavek stručně.

Způsob mystické koncentrace má být volen tak, že by koncentrace představovala plné sebeobětování sebe sama Bohu. Dokud si mohu třeba jen malou část sebe ponechat pro sebe, koncentrace mne neodnese k Bohu, nýbrž mne rozdvojí a způsobí vnitřní utrpení. Stačí s naprostou samozřejmostí odejít z pole a vstoupit do Hospodářova domu. Čím prostěji a s čím méně slovy to učiníte, tím bude snažší přechod ze světa tvarů a času do světa, který není ničím omezen. K tomuto přechodu nejlépe pomáhá okolnost, že jsme už i na poli sloužili Hospodáři. Soustředovací prostředek, který nezastupuje celého člověka, není vhodný k tomu, aby se člověk pomocí něho odevzdal Bohu. Jestliže koncentrační prostředek do určité míry nemůže zastoupit člověka, musí se člověk v této části sebe zapřít. V podobenství to byl např. hlad služebníka, který by on chtěl přednostně uspokojit. Služebník se musel zapřít a nesloužit sobě, nýbrž Hospodáři. Přepásání je také symbolem toho, že si zakázal sloužit sobě a že okamžik považoval za tak posvátný, že v něm nesmí být slouženo nikomu jinému než Hospodáři. Všechno ostatní by bylo hrubým znesvěcováním. Je to chvíle tak vzácná, že se v ní můžeme setkat s Bohem.

Ad 3. Člověk si nesmí dělat fyzické násilí, týrat se, protože velmi záleží na dobré tělesné kondici. Zeslabený organizmus

nemůže snést poznání, které nastupuje, transformuje je do vědomí jen málo.

Uvádím příklad dvou koncentračních prostředků, abych na nich ukázal, jak se při jejich užití prakticky plní dříve zmíněné obecné podmínky. Tím ani v nejmenším nechci nikoho nutit, aby užil právě těchto prostředků, nýbrž chci každého přimět k tomu, aby se snažil opravit nedostatky v používání svých speciálních prostředků.

Opakování jména Božího

(jemuž K. Weinfurter říkal písmenové cvičení, neboť rozkládal podle Kerningova návodu jméno Boží na jednotlivá písmena.) Lidé vždycky Bohu i bohům dávali různá jména, to však neznamená, že by Bůh nějaké jméno měl. To neodporuje Ježíšovu požadavku, který vyslovuje v Otčenáši: "Posvěť se jméno Tvé!" - Bůh je bezejmenný. Toho si budme dobře vědomi, když opakujeme jméno Boží, jakým právem přisuzujeme Bohu jméno, které nemá? Řekli jsme si, že živé lidské tělo je zatím jediný, nejdokonalejší transformátor věčného života na život dočasný, a tím také věci Boží dokáže dokonale transformovat na věci pozemské, takže ono Boží se z nich úplně vytratí, jako by nebylo. Ještě by se dalo říci, že v lidském těle se transformuje klidné a neměnné na chvějivé a pohyblivé. Indičtí jóginové např. vědí, že věčné se transformuje v těle v určitých střediscích, které oni dovedou určit a s jejichž transformační schopností dovedou manipulovat. Podle jejich zkušenosti universální uvědomovací síla, pokud je transformována jen ve středisku muladhara padma - na konci páteře, nabývá kvalitu zprostředkovat zažívání našeho pozemského života v času a prostoru, nic více. Otevřou-li se jiná střediska, má to za následek zažívání jiné skutečnosti, o které nyní nemáme tušení. Je nejvýš poučné, že jógini navrhují otvírat tato střediska pomocí slabik. Pak třeba muladhara padma lotus má čtyři plátky červené barvy se zlatými písmeny a s bodem Anusvara, naznačující též výslovnost s koncovým *m*, v pořadí *va*, *sa*, *ša*, *sa* (počínaje prvním plátkem nalevo od sušumny atd. (Převzato z popisu vnitřních středisek dle indického díla Sat čakranirupanam od jogiho Purvananda Swami). Mně však nejde o to, abych vás učil Kundalini józe, ani bych ji nemohl nikomu doporučovat v evropských poměrech. Chci jen, abyste si všimli onoho *A*, opakujícího se ve všech slabikách a plátcích muladhary. Dále vás chci upozornit na starověkou čínskou knihu proměn I Ĥink. V ní se mluví o nekonečném střídání protikladných látek jin a jang. I to je protikladné k *A*. *A* jsme již objevili na plátcích muladhary, tam zřejmě zastupuje aktivní (mužský) princip působící na pasivní princip Kundalini ("*I*"). -

V sanskritu ženský rod má koncovky *I*, mužský *A*. Weinfurter navrhol opakovať meno Boží IEOUA, začínajúci na *I*, a končiaci na *A*. - Vlastne navrhol proměny, ktoré probíhajú v ľudskej myšli tak, že vytvárajú souvislou přikrývku mraků mezi Sluncem (Bohem) a zemí (člověkem). Opakování jména Božího vede k zamezení proměn. Je tu pro nás, a nezáleží na tom, zda vyslovujeme něco, co zamezuje proměnám, či něco jiného, co je podporuje. Řekněte si: "Proč by zrovna IEOUA mělo zamezovat proměnám myšli a tím odhalovat nebe, když je to slovo jako každé jiné, a my dobře víme, že kterékoliv slovo zahaluje nebe." Máte pravdu, kdyby se IEOUA vyslovovalo jako kterékoliv jiné slovo, neodhalovalo by nebe. Ale vyslovuje-li se správně, vede k tomu, že se nedá dále vyslovovat, a pak teprve odhaluje nebe. Proto už staří Židé zakazovali toto jméno Boží vyslovovat nahlas. Bylo už tehdy určeno k jiným účelům než celá ostatní lidská řeč. Vždyť žádné jiné slovo nebylo zakázáno vyslovovat.

Pojmenujeme-li bezejmenného Boha nějakým jménem, které vystihuje hranici lidských možností přiblížení se Bohu, našli jsme cestu od pojmenovaného (a tím myslím všechno v čase a v prostoru, co se dá rozlišit a potom pojmenovat) k nepojmenovanému. Snažil jsem se vysvětlit, že pojmenování Boha slovem IEOUA není náhodné, že vyhovuje lidské potřebě přiblížit se k Bohu, takže není nijak na závadu, domnívá-li se neinformovaný člověk, že Bůh se tak opravdu jmenuje. Opakuje-li člověk toto jméno v kořeni svého lidského těla, tedy v nohách a plní podmínku, že se dá celý tímto jménem unést, zjistí, že se celý vejde třeba do jediného bodu ve šlapadlech. A to beze zbytku. Kerning tomu říká, že začne myslet nohama. Chtěl tím říci, že se mu přestanou plést do vědomí jiné myšlenky, pocházející z hlavy. Volba končetin není náhodná. (Ježíš: "Budou-li tvé nohy čisté, bude celé tvé tělo čisté.") Vkládáním jména Božího (i když je to vhodně vymyšlené jméno Boží pro právě probírané lidské účely) do krajní části nohou, má mnohonásobný účinek, který má zase vliv na stav myšli. Tak např. od nohou počínajíc se uspořádají náboje v buněčném systému lidského těla tak, že se člověk začne podobat baterii o celkovém vysokém napětí, přičemž buněčný systém mozku se chová poněkud jinak než ostatní tělo, protože má příliš staré buňky, už neschopné se nabíjet jako ostatní buňky v těle. Je to asi zaviněno tím, že tkáň mozková u dospělého člověka má jinou povahu, než běžná tkáň ostatního těla, včetně kostí, tj. tvrdých částí těla. Dnes je lékařské vědě známo, že mozková tkáň je schopna obměny jen do deseti let věku člověka. Pak už jen kornatí, řečeno méně pesimisticky: pak už jen vegetuje. Patrně tato okolnost způsobuje, že správně prováděné

opakování jména Božího v průběhu samotné koncentrace způsobí, že se v mozku zablokují všechny myšlenky tvořící obsah podvědomí, a tím přestanou překážet v koncentraci. Zablokuje se tam pochopitelně i opakované jméno Boží, vždyť je, jako celou lidskou řeč, bereme a užíváme z paměti, a ta je součástí podvědomí. Ukazuje se pak nemožnost vzpomenout si nejen na cokoliv konkrétního (ve skutečnosti abstraktního, odvozeného od nejzákladnější věčné skutečnosti), ale jsme schopni ocitnout se jako svědek před čistým vědomím, nezabarveným jakoukoliv lidskou myšlenkou, jinými slovy, ocitáme se tváří v tvář před Bohem.

Stal se hotový zázrak: Živá hmota mozku začala fungovat jako blok, jako strážce podvědomí, nepropustila nic z něho, ani nemohla. Tato ztráta paměti, o kterou se člověk při jiných systémech koncentrace marně snaží (a proto se mu pořád pletou do soustředění myšlenky, které tam nepatří), ovšem pomíjí, jakmile se ostatní hmota zbaví, po skončení koncentrace, onoho blokujícího náboje, který je nepropustný pro myšlenky s nižším nábojem. A tak jsme si poněkud vysvětlili, jak je tomu, že mozek během koncentrace nepropouští myšlenky obsažené v paměti, a propouští volněji než vědomí, které přichází od Boha. To má za následek něco, čemu se symbolicky říká vzpomínka na Otcovský dům, vědomí vlastní nesmrtelnosti atd. Během koncentrace se vskutku dostavuje něco, čemu Ježíš říká, že je celé tělo čisté, a to se opravdu způsobuje jen správně použitou technikou opakování jména Božího. Zeď, o níž byla řeč několikrát, se dostaví, ale záhy za ní i nové netušené zkušenosti. Mozková hmota si musí dát líbit trpnost, ke které by se v bdělém stavu z vlastní iniciativy člověka nikdy neodsoudila, i když ve stavu tvrdého spánku denně je odsouzena

k trpné roli. Radil bych však při opakování jména Božího dodržovat některé podmínky, o nichž neví ten, kdo se pomocí této koncentrace zatím nedostal ke zdi. Ani ona nevede totiž za zeď, nýbrž před ní, ale zeď je opravdovým požehnáním pro člověka, neboť v ní je zbudováno též podvědomí. To ovšem není celý obsah zdi. Zeď vzniká proto, že se tu setkávají dva protiklady: Tlak lidské paměti,

v ní je konkrétně obsaženo opakování jména Božího, a tlak zdrojového vědomí, a v něm je obsaženo vědomí věčného života. Tomuto druhému tlaku zeď povolí, jelikož se zablokuje paměť, která tvoří protitlak. Proud věčného vědomí se rozlije bez překážek do celého organismu, zaplaví i mozek, který až do té chvíle střežil vstup a propouštěl jen nepatrné množství uvědomovací síly, aby se nezhroutilo jeho království. Nastupuje království Boží, člověk se

stává svědkem své nesmrtelnosti - nesmrtelné podstaty a poprvé se setkává s poznáním, které nemá povahu ani postupného poznávání, jako v náhlém záblesku, nýbrž má povahu spočinutí v Otcově domě, takže i když člověk tam odtud zase odejde, živá vzpomínka mu zůstane, neboť věčný život je pro něho od té chvíle realitou prvního řádu, realitou, ze které je realita našeho světa okrajově odvozena.

Nechybí-li vám touha po dosažení věčného cíle, pak se technice naučíte snadno. Neztěžujte si však postavení hledajícího zanedbáváním těchto rad:

1. Nikdy nehoňte myšlenky, které nejsou jménem Božím, nýbrž jemně jděte za ně, jemně se chopte, trpělivě, bez zneklidňování znovu a znovu onoho jména a nechte se jím unést. Unešení má konkrétní směr, do konce nohou, i když si zjistíte, že tímto jménem jimi vlastně procházíte do nekonečna a i tamtudy navazujete s nekonečnem spojení. Vůbec se nezapomínejte s vedlejšími myšlenkami, nerozebírejte je, nezastavujte se u nich. Máte přece vůli, kterou teď musíte správně uplatnit. (Viz bod 7 - o konečném novém užití vůle).

2. Nevykonávejte opakováním jména Božího zbytečný pohyb po těle. To znamená, nepromítejte jméno z hlavy do nohou, nýbrž je prostě odříkávejte v duchu v nohou.

3. Během koncentrace neměňte pozici. Kdyby se tělo bouřilo, nehněte ani brvou, tím méně prstem. Porušili byste celou nastupující rovnováhu mezi buňkami. Po koncentraci se nedávejte do prudkého pohybu.

4. Nedělejte koncentraci déle než půl hodiny denně, protože byste poškodili svůj organizmus. Musí si teprve zvykat na neobvyklé napětí, poměrně dlouhou nehybnost.

5. Při vyslovování jména Božího IEOUA často dochází k příliš prudkému myšlenkovému pohybu i uvnitř slova IEOUA. Slovo je moudře postaveno tak, že se skládá z nejjednodušších modulací lidské řeči, nachází se na jakémsi okraji lidské řeči a provádí nás od jednoho okraje I do druhého A přes prostřední O. Toto O má být vyrovnávacím prvkem, smiřujícím obě protivy I - A. Při tom ve jménu IEOUA je pamatováno i na to, že se pomocí E sestupuje z I na O, a z O se vystupuje znovu přes U do A. Kdo se dovede smířit s tím, že se tomuto slovu neubírá nic na cti, nepovažujeme-li je za jméno Boží dané Bohem, nýbrž za jméno Boží dané Bohu lidmi, kdo naopak uznáváte, že je to mistrovsky postaveno, neboť se celým rozsahem pohybuje po okraji neproměnného a proměnného, můžete ještě zmenšit pohyb uvnitř

samotného slova IEOUA tím, že místo něho budete vyslovovat stejně mistrovsky postavené slovo IAO. To se musí vyslovit zvlášť pomalu, neboť uvnitř jednoho slova se přechází bezprostředně z jednoho konce projeveného I na druhý konec A, zatímco O je převedením zmíněné dvojnosti do jednoty. Jistě si všímáte, že O má stejný základ jako tvůrčí slabika OM, jenže zůstává otevřené bez uzávěrky M, což je uzávěrka hmotná, jako všechny souhlásky. IAO se opírá o zkušenosti a moudrost starých Číňanů, kdežto IEOUA o moudrost starých Židů.

6. Mechanické opakování jména Božího vede k opačným účinkům než ke spojení s Bohem. Utlumuje bdělost a ředí soustředěnost až ke spánku. Každá správně prováděná mystická modlitba vede k rozšiřování vědomí dvěma směry, směrem k vyšší bdělosti a směrem k širšímu obsahu vědomí. Toto rozšíření vědomí je charakteristickým a nápadným znakem mystické koncentrace. Při mechanickém opakování jména Božího nemůže se dostavit rozšířené vědomí (proč by také k němu mělo dojít), a z toho poznáváme, že jsme se dali nesprávnou cestou.

7. Požadoval-li Ježíš, abychom především hledali království Boží, nedá se jeho doporučení chápat jinak, než že máme vynaložit veškerou svou sílu vůle k tomu, abychom toto království našli. Zároveň však řekl, že kdo klepá, bude mu otevřeno, ne že si otevře. Toto druhé upozornění by však mohlo ujít naší pozornosti, a pak bychom se mohli domnívat, že stačí přát si především, působit svou vůlí vytrvale k dosažení cíle, a že se výsledek musí dostavit, kdyby byl Ježíš nezdůraznil toto druhé upozornění svým životem a příkladem. Větu "Klepejte a bude vám otevřeno" - vždy dokumentoval svým životem a činy.

Tak např. když ve dvanácti letech prohlásil, že musí být v tom, co je jeho Otce, dokonale vysvětlil, že sám vytrvale klepal. Když pak ve třiceti letech vstoupil do Jordánu, aby se dal pokřtít od sv. Jana Křtitele, a nedal se odbýt, dokumentoval, že si sám neotevřel, nýbrž že mu bylo otevřeno. Podobně na kříži a po něm. Tam nám zachované svědectví potvrzuje, že nevešel a že mu nebylo otevřeno dříve, než odevzdal jak své učedníky, přátele, nepřátele, matku, tak i sama sebe a svého ducha. Teprve pak, zbaven veškeré své vůle (symbolem toho je, že ležel 3 dny v hrobě), začalo probíhat ostatní. Také už před tím nemohl pro své učedníky učinit vše, dokud se jich aspoň přechodně nevzdal, při čemž toto vzdání bylo vnitřně jistě úplné bez postranních úmyslů. Také potvrdil, že ani zázraky nečinil z vůle těch, kdo ho o zázraky žádali, nebo z vlastní vůle, nýbrž vždycky z vůle Otcovy. Zázrak

proběhl např. v okamžiku, kdy se mu nemocný vzdal, a kdy Ježíš jej proto mohl odevzdat Otci do jeho vůle.

Při mystické koncentraci jde o podobný převrat, jaký se stal s Ježíšem v Jordáně, pak na kříži atd. Bude tedy nutno při koncentraci také obdobně manipulovat s vůlí. I v Ježíšově životě vždy znovu došlo ke konci světa na různých úrovních. V Jordáně končil svět, ve kterém žil oddán rodině a vůlí upínal na Otce. Po Jordánu nastoupil nový svět, ve kterém vládla vůle Otcova, a víme dobře, že ani tato úroveň nebyla konečnou fází vývoje. To by bylo zde těžko krátce vysvětlit.

Zed', o které jsme mluvili, se objevuje v Ježíšově životě při narození, pak krátce v Jordáně, na poušti a na kříži nejsrozumitelněji, neboť tam šlo o pravý konec světa. Nikdy Ježíš nepřechází přes tuto zed' vlastní vůlí. Zdali nemusela svolit např. Panna Maria, aby se vůbec mohl narodit, zdalipak nemusel svolit sv. Jan Křtitel, aby mohl být pokřtěn, zdali nemusel být Ježíš odsouzen k smrti, aby mohl vstát z mrtvých atd. Ještě jednou: Ježíš nikdy nepřechází přes zed' vlastní vůlí, přestože před tím svou vůlí bez mezer uplatňuje. Tím je jasně dán program, podle kterého i my máme zacházet s vůlí. Bez vůle, podle níž **především** hledáme království Boží, bychom se nedostali ke zdi, tj. k předělu mezi pomíjejícím a nepomíjejícím. S vůlí bychom se však nedostali přes ni. O malé cestě se pak dá říci, že bez vůle by to nešlo, jen s vůlí také ne. Lidská vůle má omezené možnosti. Těch musí být do krajnosti využito. Je-li splněna tato podmínka, nesmíme dopustit, abychom se zneklidnili. Nemůžeme-li dále, není to známkou neschopnosti, nýbrž jen toho, že jeden prostředek "vlastní vůle" musí být nahrazen jiným prostředkem, a tím je vůle Boží.

a) Dokud uplatňujeme jen vlastní vůli, nedopřáváme Boží vůli, aby se projevila. Není to na závadu, protože se snažíme jednat tak, jak předpokládáme, že si přeje Bůh. Tento předpoklad je naprosto správný, pokud jednáme tak, abychom se přiblížili k Bohu.

b) Pokud odstoupíme od vlastní vůle a v okamžiku jejího krajního využití, nedopouštíme se chyby předčasné trpnosti a naše cesta nenese znaky vlažnosti.

c) Vůle má tužší život než složky podvědomí, než složky paměti. Proto, když už nic nepřekáží, začne překážet vůle. Tuto okolnost Ježíš jedinečně vysvětlil pokušením Satanovým na poušti.

d) Vůlí se doporučuje dotáhnout káru znovu a znovu až před zeď, zkrátka **vůlí je třeba klepat, ne lpět**. Jsme-li už jednou před dveřmi (před stěnou). Ne vůlí nalehnout na stěnu. Důvody jsme si vysvětlili. Lidská vůle je pohyb, a ten sice může nás odněkud úspěšně odnést, odvést, ale nemůže se sloučit s klidem, jako oheň se nesloučí s vodou.

e) Neuhasí-li člověk svou vůli včas, bude ji muset uhasit Bůh násilím nebo vstřebáváním. Připadá mi to jako v tomto snovém obraze: Člověk nalévá trychtýřem tekutinu, ale hloubka, do níž ji lije, se neplní, nýbrž narůstá. Nakonec se do hloubky propadne i trychtýř (tj. metoda, technika).

Tichá koncentrace

(Tichou koncentrací myslí Weinfurter utišení se v nitru, obvykle v tzv. duchovním srdci uprostřed prsou, šest palců nahoru od pupku, kam Indové umisťují nehmotný bod bindu.)

Zakladatelkou tohoto soustředění byla v Evropě Markéta Marie Alacoque (1647-1690), vizitandka, tj. příslušnice řádu založeného na počest Navštívení Panny Marie u Alžběty. (Přečtěte si, co se při tom stalo: "Jakmile Alžběta uslyšela Mariino pozdravení, poskočilo dítě v jejím lůně. Alžběta pak byla naplněna Duchem svatým a hlasitě zvolala: "Požehnaná ty mezi ženami a požehnaný plod života tvého! A odkud mi to, že matka mého Pána přišla ke mně? Neboť hle, sotva se dotkl zvuk pozdravení mých uší, dítě v mém lůně radostí poskočilo. A blažená, která uvěřila, že se dokoná, co jí bylo řečeno od Pána." - Luk 1, 41-45)

Zavedla uctívání srdce Páně nejen na oltářích, nýbrž v lidském srdci a o to jí právě šlo, aby člověk našel ve svém nitru místo pro Boha. Nevyjadřuji se dosti přesně, protože mám říci, že Ježíš Kristus pro ni objevil své srdce v ní, a ona už potom jen vyhověla Kristovu přání a zavedla soustředění na srdce Ježíšovo v lidském nitru.

Není snad třeba říkat, že i nejdokonalejší představa Srdce Páně uprostřed prsou sama o sobě není mystickou modlitbou, neboť při tomto druhu modlitby je představa pouhou pomůckou k tomu, aby se člověk snáze udržel u obsahu své modlitby, kterým je výraz úcty a vděčnosti, zbožnění a lásky. Kde není obsah, tam také nepomůže žádná představa nějakého tvaru, protože je bezobsažná.

Má-li mít tento druh modlitby spojovací účinek, musí obsah mít prvořadý význam, který nesmí být překryt obrazem. To znamená, že vývoj této modlitby dopadá tak, že s obsahem se začne, na jeho pomoc a posílení se užije představy, obrazu (tento obraz nemusí být vždy vizuální povahy, může být myšlenkový, jako smysl podobenství, hluboký smysl jediného slova atd.), a všech pomůcek se znovu zanechá, jakmile obsah, už beze slov a bez představy setrvává v lidské mysli.

Uvedu názorný, jednoduchý, kladný příklad: Pociťuji potřebu přiblížit se k Bohu. Chci Ho vědomě nosit ve svém srdci, napadne mi, že bych mu mohl vyznat oddanost uprostřed prsou. Ukáži si malíčkem na střed prsou a řeknu tam: "Pán můj" nebo něco prostého, co vyjadřuje můj láskyplný vztah k Bohu. Někdy mi chybí slova. Nehledám je. Tiše obrátím svou pozornost do nitra k Bohu. Do té doby, dokud se toužebně upínám k Bohu, má mé soustředění obsah a je správné, i když je podněcuji myšlenkami, vyjádřenými slovy. (Jen malé upozornění: Chci-li nosit Boha ve svém nitru vědomě, je to touha po vlastnění, a ta, i když je splněna, nemůže být plněna ze strany Boží trvale. Bůh mně může dát najevo, že opravdu sídlí v mém nitru, ale pak tím, že pocit o jeho přítomnosti zmizí, nám musí dát najevo, že jej nemůžeme vlastnit jako něco na tomto světě, nýbrž, že se musíme odevzdat, a jen do té míry, jak mu patříme, se může on i nám nadále projevit. Tady vznikaly velké krize odlivu, které zažívali středověcí mystici, a často se chybně vysvětlovaly.)

Ještě chybný příklad: Potřebuji se soustředit na Boha v sobě. Líbí se mi některý symbol vyjadřující Božství, např. hořící srdce nebo obraz některého mistra, na němž je zobrazena tvář Krista. Snažím se představit si to nebo ono v mém nitru a podržet tam tuto představu. Podaří-li se mi to, nesoustřeďuji se mysticky, nýbrž soustřeďuji se jen na nějaký obraz bez obsahu. Teprve dodatečně hledám obsah nebo jej přidávám. Tento postup se mnoho neliší od onoho počínání, když jdu do chrámu, kde už jsou připraveny krásné obrazy a nemusím si je představovat, mohu k nim jen vznášet své modlitby, pokud mi opravdu dokonale zastupují Boha. Aby dnes ve 20. století někomu obraz nebo socha opravdu zastupovaly Boha, toho jsem ještě nebyl svědkem. Této úlohy se už dnes může zhostit i nejlepší obraz jen v malé míře. Obraz však může pro mne vyjadřovat nějakou hlubokou a závaznou myšlenku, která mi může vyřešit některé překážky na cestě. Caravaggiova Madona s Ježíškem a hadem mně při prvním spatření v Galleria Borghese (Villa Borghese) v Římě jasně napověděla, co možná autor obrazu ani nezamýšlel, ale co mně

bylo dáno z obrazu vyčíst: že Panna Maria šlape na hlavu hada dříve než dovolí, aby na ni šlápl i malý Ježíšek (tj. učí jej šlapat bezpečně na hlavu hada). Až už Ona stojí pevně na hlavě hada, teprve pak dovolí, aby i Ježíšek se opřel svou nohou o její nohu, a tak společně s ní potřel hlavu Satana. Obraz měl pro mě okamžitě bez přemýšlení tento obsah a musím říci, že přestože jsem reprodukci onoho obrazu nemohl dostat (prodej byl v neděli zavřen), dostal se ke mně bez mého přičinění jako příloha k románovému zpracování Caravaggiova života "Krev na paletě" od Kočky. Důležitější je, že obraz mi potvrdil teorii, jak se přemáhá Satan. Takovým a podobným způsobem může obraz poskytnout i dnes svůj obsah a vnuknout člověku program. Nemá-li tuto moc, je nesprávně voleným koncentračním symbolem.

Největší nebezpečí písmenové koncentrace spatřuji v tom, že si člověk nalhává, že opakuje jméno Boží, ale opakuje je mechanicky. Neví, co říká, a mechanickým opakováním jména se nezduchovní. Vůbec neprovádí mystickou koncentraci a nikdy se nedočká ani zdi, ani spojení s Bohem. I zeď, které se dočká, bude falešná. Bude vystavena z únavy a z nezájmu.

Největší nebezpečí tiché koncentrace spatřuji v civění. Dá-li se člověk směrem k civění, dívá se opačným směrem, než kterým se měl dát, ponizuje stav lidství až do stavu nerostu, a nerost zůstává nerostem. Je to ztrácení času.

K civění dochází člověk z mnoha důvodů. Jmenujme si aspoň hlavní:

- a) Člověk chce pokračovat v koncentraci jen proto, že ji považuje za svou povinnost, a že se jí nechce zpronevřit.
- b) Člověk ztratil z nějakých důvodů náplň a obsah koncentrace, náplň, která by znemožňovala civět.
- c) Zvolil si chybně koncentrační prostředek.

Dobrá vůle, kterou člověk má, je však dostačující ochranou před civěním, je-li doplněna správnou informovaností o tom, jak si má počínat, aby se civění zbavil. Civění je větší zlo, než myšlenkový pohyb. Nedokáže-li člověk zatím zvolit dobro, nechť přechodně zvolí ze dvou zel menší, myšlenkový pohyb, který mu rovněž pomůže od civění.

Musí rezignovat na to, že pouhou snahou a znalostí nějaké techniky se dostane k vědomému prožívání věčného života. Technicky dokáže jít jen ti Indové, kteří sedí u nohou Mistrových, který za ně zvládl umění, a splňují všechny podmínky pozice, dechu, životosprávy a myšlení. To je cesta, která je vhodná jen

pro vybrané jedince. Indický mistr nepřijme každého, kdo se k němu hlásí za žáka, nýbrž si vybírá, a přijme za celý svůj život jen hrstku lidí. To jsou výběrové principy, ze kterých nemůžeme vycházet, protože indické podmínky nemůže u nás splnit nikdo.

Kdežto podmínky, které vyžaduje Ježíš na svých učednících, může splnit každý. S jeho podmínkami jsme se seznámili už dříve, při výkladu podobenství o postavení služebníka, nebo o hřivnách a jinde. Ježíš se však vyjádřil ještě jedním velmi důležitým způsobem o své cestě, způsobem, na který nebylo nutno tolik dbát při písmenové koncentraci, jako při tiché. Proto se této myšlenky chápeme teprve teď. Řekl, že jeho učedníci ho znají a on zná je. Znalosti o Ježíšovi jsou při tiché koncentraci proto tak důležité, že právě tyto znalosti nám nedovolí se od Ježíše vzdálit na opačnou stranu právě ve chvíli, kdy chceme jít za ním. (Stává se totiž, že člověk před koncentrací je pln dobrého předsevzetí, ale během ní ochabuje, až se mu jeho předsevzetí ztratí úplně z obzoru.)

Nic jiného totiž nemůže vytvořit přirozenější a solidnější obsah našich představ o Kristu, než znalost Ježíše, jeho způsobu myšlení a jednání. Jedině správný postoj při tiché koncentraci je: "Jdu

k Tobě, Ježíši Kriste, učit se věčnému životu." Splním-li upřímně tuto podmínku, pak vždycky podle okolností budu jednat tak, jak budu uchystán. Nevadí, že tomu bude pokaždé jinak. Právě naopak. Jednou budu žebrákem u cesty, který bude chtít prohlédnout ze své slepoty, jindy opět budu chromý, jindy zase bohatý, který mu odevzdává celý svůj majetek, pak budu Martou, která Mistra obsluhuje, nebo Marií, která mu pečlivě naslouchá apod. Důležité je, abych vycházel ze znalosti Ježíšova života a nevymýšlel si umělé situace, ve kterých nejsem. Kdybych se seznámil s Ježíšovým učením, životem a myšlením, s jeho požadavky, byl by živý jak můj vztah k němu během dne, tak i během koncentrace. Přičemž koncentrace má tento vztah oživovat, ne ubíjet. Jdeme-li k Němu, on plní svůj slib: "Pojďte ke mně všichni, a já vás občerstvím." Neděje-li se to, nejdeme k němu. Vstup do lidského nitra při tiché koncentraci se dá snáze vysvětlit vstupem do Božího chrámu. Tam jsme nevstoupili, abychom tam lelkovali, nebo že nás k tomu někdo nutil. Kdo neví, proč je v chrámě, neměl by tuto představu vstupu vyvolávat.

Já osobně, kdybych dnes začal znovu, vybral bych si východisko napodobení sv. Josefa, tj. obecně řečeno, východisko nezištné lásky. Vůbec si myslím, že poměr lásky se nejlépe hodí k tiché koncentraci. Nedovedu si vůbec představit, že by někdo

mohl úspěšně setrvávat v tiché koncentraci, kdyby soustavně nerozvíjel tento poměr. A víme-li, že lásce se můžeme naučit, nastupujeme do školy lásky, ve které objektem naší lásky je Ježíš, ještě nenarozený, pak už narozený, kterého doprovázíme přes všechny nástrahy, které proti němu připravuje Herodes (naš rozum). Nedoporučuji při tom něco předstírat. Uvědomte si, že zatím jste byli zasnoubeni se ženou, která se nazývá smrtelná duše (tj. se souhrnem všech individuálních schopností určených k tomu, abychom se uplatnili

v pomíjejícím světě). Nyní se máte zasnoubit se ženou, která ze sebe může zrodit nový život - Ježíše Krista. Zasnoubit se s touto ženou, symbolizovanou Pannou Marií, vyžaduje od nás všechno, co symbolicky je naznačeno v životě sv. Josefa po boku Panny Marie. Je to konkrétní program, který má tu přednost oproti ostatním programům, že se dá provádět celý den, jak mimo dům na poli (sv. Josef zůstal tesařem), tak i v domě, při koncentraci. Nebudu zde tento program rozvádět, protože vám bude velkou radostí, když si jej rozvedete po svém, napřed třeba jen rozjímavým způsobem. Můžeme si jej však prohodit, začnete-li s ním, jinak nikoliv. Kdo tyto věci nemíní uskutečnit, měl by být rád, že o nich nic bližšího neví. Není zavázán.

Ještě bych chtěl závěrem promluvit o jednom důležitém bodu této cesty, o rozdílu mezi tichem, které se dostavuje a mezi pokojem, který přinesl Ježíš svým učedníkům po zmrtvýchvstání.

Utišení myšlenek se dá docílit též pouhou technikou, např. vhodně prováděnou relaxací, pranajámou apod. Je to ticho, kterým přicházíme od sebe, z vnějšku, kdežto pokoj, o němž je tu řeč, je ticho, které přichází od Boha a není nahraditelné žádným tichem přicházejícím zvnějšku. Kdybychom se vyjádřili nábožensky, řekli bychom, že je to stav před stvořením.

A kdybychom se vyjádřili způsobem zavedeným v tomto spisu, řekli bychom, že je to pokoj, přicházející z druhé strany zdi, ze strany Boží, aby nám pomohl se utišit.

Tichá koncentrace je jen tehdy tichou ve spojovacím smyslu slova, pokud zjednáme podmínky pro vstup pokoje do našeho vědomí.

4. 3. 1977

Obsah

Název kapitoly	strana
Úvod k přednášce o koncentraci.....	2
Příprava ke koncentraci.....	5
Koncentrace.....	17

Karel MAKOŇ

Mystická koncentrace

a

příprava k ní

1977

Několik otázek a odpovědí k Mystické koncentraci

1. otázka: Domnívám se, že i já nedovedu rozeznat rozdíl mezi mystickou koncentrací a koncentrací obyčejnou. Asi míchám obě dohromady. Vytvořil jsem si určitou techniku, která se postupem doby zmechanizuje, zautomatizuje na obyčejné soustředění. Snaha tu je, ale výsledek ne.

Odpověď: Každá mystická koncentrace se změní na mechanické soustředování, jestliže dovolíme, nebo jestliže si dovolíme soustřeďovat se bez touhy spojit se s tím, na koho se soustřeďujeme. Je tomu asi tak, jako když jdeme a nevíme kam. Jak to může dopadnout.

2. otázka: "Zapři sama sebe". Není mi jasné, co je přesně sebezápor, a jak jej provádět v běžném životě. Je-li to hlavní podmínka MK, tak je závada na mé straně. Potřeboval bych asi systém, který by stanovil: dnes nebudu dělat toto, zítra ono. Na takový způsob je asi třeba osobní vedení s denní kontrolou.

Odpověď: Viz dřívější poznámku o vůli a jejím použití. Samotný systém nestačí. Ježíš jej také měl, neboť se systematicky měl k tomu, aby byl v tom, co je jeho Otce, a přesto to nestačilo. Kdyby byl tento systém stačil, nebyl by musel učinit něco jiného, co v tom systému nebylo. To byl odchod za sv. Janem Křtitelem

k Jordánu. Víím, že si potrpíš na systémy, přestože ses tolikrát přesvědčil, že samotný systém Tě nikam nedovede. Protože však dobře víš, že bez něj to také nejde, musíš jen ještě vědět, co si

smíš slibovat od systému, a co musíš dělat ve chvíli opuštění systému.

3. otázka: Co je to modlitba beze slov? Co je to oddaně sloužit? Když mi někdo neudělí úkol - jak mohu oddaně sloužit, úkol splnit? Není mi též jasné, co je sloužit v bdělém stavu.

Odpověď: Mám-li hlad, kolik slov musím vyslovit, abych měl hlad? Je to přece stav hladu, který se dostavuje beze slov, je způsoben něčím jiným, než slovy. Podobně existuje stav modlitby, který nevzniká ani tím, že jsme se před tím modlili slovy, ani tím, že tento stav slovy udržujeme. Kdo nikdy nepocítil hlad, neví co je to stav hladu. Kdo nikdy nezažil stav modlitby, neví, co je to modlitba beze slov. Buď mi někdo může udělovat úkoly, jako tomu bylo, když Ježíš chodil se svými učedníky, a posílal je křtít a dělat dobré skutky, nebo mi je udělovat nikdo nemusí, přešel-li jsem od výchovy k sebevýchově. Proč by si člověk nemohl sám sobě poručit?

Člověk se napřed musí naučit sloužit v bdělém stavu, jaký zažívá každý člověk, když nespí, a teprve pak je naděje, že se naučí též sloužit (v domě), ve stavu mystického soustředění, jak je krásně vypořádáno v podobenství o stavu, postavení služebníka.

4. otázka: Rozumové hodnocení, co je a není dobré, nemusí být správné. Bude vždy zaměřeno k vlastnímu prospěchu. Vybírat vůli Boží z jednání lidí je též problematické. Snad jen osvícení dovedou toto správně rozeznat.

Odpověď: Ovšemže rozumové hodnocení nemusí být správné. Záleží jen na tom, s jakým úmyslem bylo učiněno. Bylo-li učiněno jen k vlastnímu prospěchu, je vždycky chybné ve smyslu duchovním. Bylo-li učiněno s dobrým úmyslem bez ohledu na sebe, je vždycky dobré. Není třeba umět vybírat vůli Boží z jednání lidí, nýbrž zařídit se tak, jak jsem radil, brát je z rukou Božích a soudit o něm přitom kontrolně rozumem vedeným mravním hodnocením.

5. otázka: Jaký druh sebezáporu musí navazovat na MK?

Odpověď: Mám zato, že když někdo provede MK, nechce se mu žít v jiném nižším stavu, než je stav této modlitby. Musí se velmi zapírat, má-li po MK vejít do normálního bdělého stavu a lidské činnosti.

6. otázka: Je snadné říci: zbavit se své vůle, ale jak to provést? Ztratit svůj život pro Ježíše - jak to udělat, když formulací se to dělat nemůže?

Odpověď: Jakmile dosáhnu MK, vadí mi vůle v tom smyslu, že mám strach. Překonám-li strach **s pomocí Boží**, nikdy sám, ztratím vůli vlastní, ani nevím jak. Vůbec nepotřebuji žádné formulace. Hledejte království Boží především, a vše ostatní vám bude přidáno, i ta ztráta vůle. Podobně je tomu se ztrátou života pro Ježíše.

7. otázka: Co znamená: Odcházet z Hospodářova domu? A co vracet se do domu? Je v tom příliš mnoho symbolismu. Pro lidi, kteří symbolům nerozumí, je asi těžké, říci to návodným způsobem.

Odpověď: Vím, že jsem to vysvětlil, ale zřejmě ne návodně. Nemohu v pouhém dopise vysvětlit, co se mi nepovedlo v celém spise.

8. otázka: Odevzdat před spaním celý svůj život se slovně dá provést, ale nikam to nevede. Asi v tom musí být nějaká chyba. Bez formulace se to dělat nedá.

Odpověď: Zásadně nejsem proti formulaci. Ale to je pouhá pomůcka, i když nezbytná, k tomu, aby se člověk mohl dostat do stavu odevzdanosti. Zůstane-li u pomůcky, tedy u formulace, neodevzdal se. O všech možných stavech, o kterých je řeč v tomto a jiných spisech, platí, že člověk musí umět nabrat směr, kterým se chce ubírat, a to většina lidí nedokáže jinak, než formulací, a pak už formulace překáží, může nanejvýš sloužit k opravě směru, k novému zaměření, ale směr sám se zachovává stavem a ne formulací. Není-li tomu tak a je-li třeba znovu a znovu formulovat směr, pak se taková činnost svými účinky spíše podobá přešlapování na místě za neustálého prohlašování, že jdeme, zatímco si to nalháváme.

9. otázka. Je-li instituce manželství legální, a bez této instituce pohlavní styk hříchem, jak jsou tyto dva směry hodnoceny z hlediska nesmrtelné duše? Čin je v obou případech stejný. Ať je manželství civilní nebo náboženské, věc je stejná.

Odpověď: Člověka zatěžuje to, co ho poutá. Pohlavní styk a pohlavní život, i myšlenkový nadto, je největším příživníkem, který odčerpává největší míru těch nejcennějších sil člověka, i když se provádí s mírou. Zde máme proto co činit nejen s poutem, ale i s příživníkem. Proto se mu v náboženství věnuje tolik pozornosti. Proto se odjakživa náboženští vůdci snažili pohlavní styk nějak legalizovat, dostat jej do kolejí, ve kterých by se co nejvíce otupil, a tím se také co nejvíce omezil aspoň ve své funkci příživníka. Do jaké míry se jim to podařilo např. posvěcením stavu manželského,

nechci zde rozvádět. Zajisté, v celku účinek je kladný. Ale z hlediska nesmrtelné duše je tomu trochu jinak. Čím se zavazuje člověk, tím se ona musí spoutávat. Nabaluje na sebe všechna pouta lidská, i když se sama ničeho nedopustila a sama se ničím nepoutala.

Z pozemského života člověka jen a jen ona si odnáší dojem, který přežívá, a který se na ni stále lepí. Chudák, nebo lépe - ubožačka. Na nás je, chceme-li jí usnadnit úlohu, která spočívá v tom, že nás má vyvést z projeveného a pomíjejícího. Nikdo jiný její funkci zastat nemůže. My sami sebe ze smrti nevyvedeme. Ježíš nám zanechal

v kázání na hoře své mínění jistě dobře fundované, že kdo hřeší v myšlenkách, ten už hřeší fakticky. Ponechám už Tvé úvaze, zda ženatý člověk nebo vdaná žena méně hřeší v myšlenkách, než svobodný a svobodná. Důležitější je, aby člověk uměl regulovat tok svých myšlenek a netrpěl v něm nečistotu. Hřích začíná v myšlenkách. Nemá-li tam svůj původ, vůbec nepropukne.

10. otázka: Jen velkorysý sebezápor má spojovací účinky. Ovšem, co je takovým velkorysým sebezáporem v denním životě?

Odpověď: Celkový smysl života, jemuž všechno podřizujeme.

11. otázka: Odevzdat celý svůj život je však ještě daleko jednodušší. V mém případě to asi nestačí. Dosud takové pokusy nikam nevedly.

Odpověď: Asi proto, že to bylo převážně jen dobře míněné předsevzetí a formulace tohoto předsevzetí, a nebylo to důsledné uplatňování principu nového smyslu veškeré činnosti jako mostu do věčného života. Odevzdání celého života není nic abstraktního a myšleného, nýbrž je to velmi konkrétní tok činnosti a myšlení, bez mezer, zkrátka stav mysli.

12. otázka: Svůj styk s Bohem formalizujeme slovní modlitbou... Zde uvedené výtky platí pro mne asi dvakrát. Neformálně to však neumím.

Odpověď: Také jsem to nikdy neuměl, a už to nikdy umět nebudu. Dokonce vím, že to nikdo neumí. Nechtěj nikdy od sebe více, než co můžeš. Nikdo, tím méně Bůh, na tobě nechce páchat násilí. Někdo potřebuje slovní modlitbu k opětovnému navozování směru k Bohu, ale tam, kde se tato modlitba stane automatickým, bezobsažným povídáním, začíná být překážkou.

13. otázka: Mechanické opakování jména Božího vede k opačným účinkům... U mne se po čase každé cvičení zmechanizuje, i koncentrace.

Odpověď: Tím se nijak nelišíš od ostatních lidí. Buď koncentrace přejde do spojovací fáze, pak se nezmechanizuje, nebo zůstane na úrovni pouhé snahy, pak se zmechanizuje. Vůle nebyla dost velká nebo příprava ke koncentraci nebyla provedena patřičným způsobem, takže se člověk pomocí ní nedostal až ke zdi, o níž se mluví v tomto spisu.

14. otázka: Člověk si nalhává, že opakuje jméno Boží, ale opakuje je mechanicky. Toto je asi moje závada již delší dobu. Nevím, jak to vylepšit.

Odpověď: Jedině tak, jak se radí v tomto a v jiných spisech.

15. otázka: I východisko napodobení sv. Josefa jsem již zkusil, ale asi to nebylo dost do hloubky.

Odpověď: To víš, sv. Josef se nepotřeboval do své úlohy vmýšlet. Měl Ježíška fyzicky před sebou. My nikoliv. Ale je tomu právě tak, jako s odchodem z domu Otcova.

Nám připadá, že se musíme do toho vmýšlet, protože si uvědomujeme jen to, co děláme v tomto světě. Indové např. tvrdí, že při každém tvrdém spánku se odebíráme do Otcova domu, jenže potom, až se probudíme, o tom nic nevíme, protože tento vstup do domu měl formu jen odpočinku v domě, nikoliv práce v domě.

Já tady usiluji o to, vás naučit práci v domě, práci na poli. Učinil jsem však nesprávný tah. Ježíš mohl prohlásit, že od Otce přichází a k Otci se vrací, a v jeho případě to nebylo pouhé prohlášení, nýbrž jen konstatování toho, co si uvědomoval. Víme však ze života sv. Terezie z Avily, že nedokázala mysticky umřít ze své iniciativy. Nikdo z nás nepochybuje, že její iniciativa a její snaha byly opravdové, a přece jí to nešlo, tím je řečeno rovněž, že jí nešlo se znovuzrodit vlastními silami, protože obojí je pevně spolu svázáno. Proto Tě prosím, abys všechno co píšeš, bral spíše globálně, ne po jednotlivostech. Nic jednotlivého nedokážeš, i když máš nejlepší snahu. Co tím myslím? Chceš-li např. dokázat se soustředit, nepůjde to. To je jednotlivost, která takto pojata, je oddělena od celku, jímž je hledání království Božího, a to musí prolínat veškeré naše konání, nikoliv jen koncentraci. Proto jsem kladl tak velký důraz na přípravu na mystickou koncentraci. Přece však bych měl ještě jednu radu pro Tebe.

Sv. Terezie z Lisieux správně poznala, že když byla opuštěna Bohem, Ježíšem i všemi svatými, nikdy nebyla opuštěna Pannou Marií. Když už se ústně modlíš, promluv si s ní slovně ve své modlitbě, ať se za Tebe přimluví. Oni si to tam nahoře přeberou. nedbej na to, že tomu nemůžeš rozumět, proč by se právě ona měla přimluvit, a proč by její pomoc měla mít takovou moc. Dej se o této pomoci přesvědčit, ale pak také poznáš, proč právě ona Ti může pomoci. Tak už Tě jen prosím, aby ses přestal přeceňovat v tom smyslu, že bys od sebe očekával více, než lze.

Sv. Terezie z Avily pochopila, že se musí plně opřít o Ježíšovy zásluhy, ne o svoje. A to ji zachránilo.

4. 5. 1977

(Úvod k MK: Tento text může přechodně sloužit jako druhá část díla Sladké jho, jehož první část je Rozpojení, a druhá část, zatím zastoupená tímto pojednáním, bude spojení. Ovšem tento text může též posloužit samostatně lidem, kteří už nastoupili mystickou koncentraci a setkávají se na ní s potížemi, které se snaží tento text odstranit podáním příslušných vysvětlení.